

BURMISTRZ BRZOZOWA

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WRAZ Z PLANEM GOSPODARKI
ODPADAMI DLA MIASTA I GMINY BRZOZÓW NA LATA 2004-2015.**

TOM I GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA MIASTA I GMINY BRZOZÓW NA LATA 2004 - 2015

Spis treści

1. Podstawy prawne opracowania programu	str. 4
2. Założenia ogólne	str. 4
CZĘŚĆ I – ANALIZA I DIAGNOZA ŚRODOWISKA	
3. Zawartość programu:	
3.1. Krótka charakterystyka Miasta i Gminy Brzozów	str. 5
3.2. Struktura użytkowania ziemi – użytki rolne, pastwiska	str. 12
3.3. Gleby – jakość gleb i główne zagrożenia	str. 13
3.4. Rolnictwo	str.14
3.5. Lasy – struktura gatunkowa, siedliskowa, własnościowa	str.16
3.6. NATURA 2000	str.16
3.7. Zasoby surowców mineralnych	str.17
3.8. Tereny osuwiskowe	str.17
4. Analiza i diagnoza środowiska oraz tendencje rozwojowe	
4.1. Powietrze atmosferyczne	str. 17
4.2. Hałas	str. 20
4.3. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące	str. 22
4.4. Zasoby wodne	str. 24
4.4.1. Warunki hydrogeologiczne terenu	str. 24
4.4.2. Możliwości wykorzystania wód podziemnych	str. 27
4.4.3. Wody powierzchniowe	str. 28
4.4.4. Ochrona wód podziemnych	str. 30
4.4.5. Zaopatrzenie w wodę	str. 33
4.4.6. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych	str. 39
4.4.7. Przyjęte kierunki strategiczne w zakresie budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków	str. 43
4.5. Środowisko przyrodnicze, w tym różnorodność biologiczna i krajobrazowa	str. 44
4.6. Źródła odnawialne	str. 47
4.7. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska, poważne awarie przemysłowe	str.49
4.8. Plan gospodarki odpadami	str.51
CZĘŚĆ II - USTALENIA PROGRAMU	
5. Ustalenia programu	
5.1. Założenia wyjściowe Programu	str. 58
5.2. Uwarunkowania wynikające z realizacji polityki ekologicznej państwa	str. 58

5.3. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej województwa podkarpackiego	str. 58
5.4. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju powiatu	str. 62
5.5. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju gminy	str. 68
5.6. Cele, priorytety oraz działania niezbędne do realizacji celów	str. 69
5.7. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji celów krótko- i średnioterminowych wraz z harmonogramem realizacji	str. 76
5.8. Zarządzanie programem ochrony środowiska	str. 86
5.9. Monitoring wdrażania programu	str. 88
5.10. Aspekty finansowe wdrażania programu	str. 91
5.11. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2004 – 2015	str. 97
6. Spis opracowań źródłowych i literatury	str. 99
Załącznik 1 Szczegółowe informacje o stanie i zamierzeniach w zakresie sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków	str. 101
Załącznik 2 Wykaz zakładów korzystających z wód w zakresie zaliczonym do korzystania szczególnego	str. 116

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA MIASTA I GMINY BRZOSZÓW NA LATA 2004-2015

1. Podstawy prawne opracowania programu

- 1.1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz.1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz.1957 oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392 i Nr 80, poz. 717 i 721),
- 1.2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 113, poz. 984 i Nr 199, poz. 1671 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78),
- 1.3. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z 2002 r. Nr 143, poz. 1196 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78)
- 1.4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9.4.2003 w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66, poz. 620),
- 1.5. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami (KPGO), uchwalony Uchwałą Nr 219 Rady Ministrów z dnia 29 października 2002 r. /M. P. Nr 11/2003, poz. 159/,
- 1.6. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami (Zarząd Województwa, 2003) i Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego – uchwalone przez Zarząd Województwa 3.9.2003.
- 1.7. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Brzozowskiego (Zarząd Powiatu, 2004) i Powiatowy Program Ochrony Środowiska Powiatu Brzozowskiego – uchwalone przez Zarząd Powiatu, maj 2004.

2. Założenia ogólne

Program spełnia wymogi przepisów szczegółowych: określonych w Ustawie – Prawo ochrony środowiska, Ustawie o odpadach, Ustawie Prawo Wodne i przepisach związanych z gospodarką środowiskiem i ochroną jego elementów.

Część strategiczna programu określa cele nadrzędne, długo i krótkoterminowe oraz pakiety działań w poszczególnych sektorach i obszarach Programu i jest zgodna z Polityką Ekologiczną Państwa i kompatybilna z następującymi dokumentami:

- Strategią Gminy Brzozów,
- Strategią Powiatu Brzozowskiego,
- Strategią Województwa Podkarpackiego,
- Programem ochrony środowiska oraz planem gospodarki odpadami Województwa Podkarpackiego,
- Programem Ochrony Środowiska Powiatu Brzozowskiego,
- Istniejącymi strategiami i programami sektorowymi gmin Powiatu Brzozowskiego,
- Planami zagospodarowania przestrzennego Województwa Podkarpackiego oraz miasta i gminy Brzozów.

CZĘŚĆ I – ANALIZA I DIAGNOZA ŚRODOWISKA

3. Zawartość programu:

3.1. Krótka charakterystyka Miasta i Gminy Brzozów

Warunki fizyczno-geograficzne

Gmina Brzozów położona jest we wschodniej części Pogórza Dynowskiego. Ten fragment Pogórza tworzą równoległe i regularne fałdy wzgórz, które poprzecinane są dolinami rzek i potoków. Pasma te zbudowane są z piaskowców i łupków kredowych oraz trzeciorzędowych. Dominują tu płaskie i przeważnie zalesione grzbiety wzgórz, które ciągną się z północnego zachodu na południowy wschód. Najwyższym punktem gminy Brzozów jest zalesione wzniesienie o wysokości 465 m npm na południe od Przysietnicy. W środkowej części obszaru gminy rozciąga się dolina rzeki Stobnicy, od stuleci wykorzystywana pod względem rolniczym i komunikacyjnym. Ośią hydrologiczną gminy jest rzeka Stobnica, która wypływa z północnego stoku góry Wroceń, na terenie wsi Lalin. Cały teren gminy leży w zlewni Wiśloka.

Miasto i gmina Brzozów położone są w centralnej części województwa podkarpackiego, w odległości 55 km od stolicy województwa, w kierunku południowo-wschodnim. Gmina Brzozów należy do powiatu brzozowskiego.

Gmina Brzozów od wschodu graniczy z gminami powiatu Brzozów: Nozdrzec i Dydnia, od południa z gminami Sanok i Zarszyn powiatu Sanok, od zachodu z gminą Haczów i Jasienicą Rosielną i od północy z gminą Domaradz.

W skład gminy Brzozów oprócz miasta Brzozowa wchodzi: Stara Wieś, Przysietnica, Humniska, Grabownica Starzeńska, Zmiennica, Górki i Turze Pole. Jest ona największą gminą w powiecie brzozowskim i stanowi centrum społeczne, gospodarczo-kulturalne i handlowe dla całego regionu. W Brzozowie mają swoje siedziby nie tylko powiatowe organa władzy i administracji, ale także większość zakładów pracy, specjalistyczne placówki otwartej i zamkniętej opieki zdrowotnej, szkoły średnie, obiekty kulturalne, muzealne, sportowe itp.

Powierzchnia miasta i gminy obejmuje ok. 103 km², co stanowi 19,1 % powierzchni powiatu brzozowskiego i 0,6 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, a uzupełniającą mieszkalnictwo oraz przemysł i usługi. Przez obszar gminy przebiega droga wojewódzka Domaradz - Sanok.

Tab.1. Podział administracyjny gminy, powierzchnie i liczba ludności

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia		Liczba mieszkańców		Liczba gospodarstw	
		ha	%	ogółem	%	domowych	rolnych
1	Brzozów	1145	11,1	8194	30,8	2230	205
2	Grabownica	1312	12,7	3088	11,6	843	286
3	Górki	1206	11,7	1637	6,2	406	264
4	Humniska	1531	14,8	4444	16,7	1118	339
5	Przysietnica	2004	19,4	3827	14,4	959	554

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia		Liczba mieszkańców		Liczba gospodarstw	
		ha	%	ogółem	%	domowych	rolnych
6	Stara Wieś	1828	17,7	3247	12,2	860	458
7	Turze Pole	488	4,7	995	3,7	252	133
8	Zmiennica	797	7,7	1205	4,5	315	179
Razem		10318	100	26627	100	6983	2418

Dane na koniec 1999 r.

Rzeźba terenu

Pod względem morfologicznym teren gminy i miasta Brzozów leży w obrębie **Pogórza Dynowskiego**. Pogórze Dynowskie stanowi jednolity i monotony krajobrazowo płaskowyż z szerokimi garbami oddzielonymi dolinami o głębokości 150 – 200 m.

W obrębie Pogórza stwierdzono występowanie następujących form morfologicznych:

- stoków,
- osuwisk,
- dolin V – kształtnych,
- dolin nieckowatych,
- dolin płaskodennych (np. Stobnicy i jej większych dopływów).

Zrównania wierzchowinowe występują w szczytowych partiach poziomu pogórskiego, mają one słabo urozmaiconą rzeźbę i niewielkie nachylenia. Na terenie gminy wznoszą się one na wysokości 300 – 455 m n.p.m. Stoki wykazują równomierne nachylenia i liczne załamania spadków. Czasami stoki niszczone są przez osuwiska, występujące w ramach stoków o znacznym nachyleniu przy występowaniu skał fliszowych z przewagą łupków (osuwiska typu skalno-wietrzelinowego). Zintensyfikowanie procesów osuwiskowych następuje zwłaszcza po długotrwałych i obfitych opadach i roztopach.

Zarys budowy geologicznej

Pod względem geologicznym przedmiotowy teren położony jest na obszarze Karpat Fliszowych w brzeżnej, północno-wschodniej części jednostki śląskiej.

Miasto Brzozów i okolice położone są w synklinie zwanej synkliną brzozowską. Jest ona ograniczona od SW antykliną (fałdem) Turzego Pola – Zmiennicy zwaną dalej fałdem Zmiennicy i od NE fałdem Grabownicy. Na podstawie materiałów archiwalnych i literatury oraz profili geologicznych wierceń stwierdza się, że w budowie geologicznej omawianego terenu udział biorą utwory: czwartorzędowe, trzeciorzędowe, kredowe.

Utwory trzeciorzędowe i kredowe, wykształcone w facji fliszowej, odgrywają dominującą rolę w budowie geologicznej omawianego terenu.

Utwory kredy reprezentowane są przez kredę dolną i górną. Utwory kredy dolnej stanowią ciemne łupki z piaskowcami o miąższości około 140 m. Kreda górna reprezentowana jest przez piaskowce i łupki godulskie, piaskowce i zlepieńce czarnorzeckie z wkładkami margli fukoidowych oraz łupki czarnorzeckie. Górna część piaskowców czarnorzeckich (istebniańskich), zbudowana jest z piaskowców gruboławicowych barwy szarej.

Utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez eocen i oligocen. Eocen to seria melilitowa zbudowana z warstw podrogowcowych, rogowców i łupków melilitowych wykształconych w postaci czarnych łupków, na ogół z małą ilością piaskowców.

Najmłodszym ogniwem trzeciorzędu są utwory oligocenu – warstwy krośnieńskie dolne wykształcone w znacznej przewadze jako piaskowce gruboławicowe z nieznacznej miąższości przewarstwieniami łupków.

Utwory czwartorzędowe na omawianym terenie wykształcone są głównie w postaci utworów gliniastych, gliniasto-pylastych, rzadziej pylastych z domieszką frakcji piaszczystej. Miąższość tych utworów osiąga od kilku do około 10 m. Poza obrębem doliny potoku miąższość utworów czwartorzędowych (głównie glin zwietrzelinowych) jest znacznie mniejsza i waha się od 1,0 – 3,0 m.

Sytuacja demograficzna i gospodarcza

Gęstość zaludnienia

Średnio gęstość zaludnienia wynosiła:

- w mieście Brzozowie - 674 osób/ km²,
- na wsiach gminy Brzozów - 199 osób/ km².

Wg prognozy na terenach wiejskich nastąpi zmniejszenie gęstości zaludnienia, natomiast w mieście gęstość zaludnienia utrzyma się do 2015 r. na podobnym poziomie.

Prognoza demograficzna

Na ilość odpadów komunalnych wytwarzanych w gminie wpływa liczba mieszkańców oraz zmiany jednostkowych wskaźników emisji odpadów, których trendy zmian wynikają głównie z przesłanek rozwoju gospodarczo – społecznego.

Tab. 2. Prognoza demograficzna do WBPP uzupełniona o stan faktyczny 2002 r.

Gmina	Liczba osób tys. w roku					
	Stan faktyczny		Prognoza			
	2001	2002	2006	2010	2014	2015
Brzozów - miasto	7,917	7,7	7,8	7,8	7,9	8,0
Brzozów – wieś	18,440	18,3	18,3	18,3	18,3	18,2

Charakterystyka miasta i gminy wg Rocznika Statystycznego Województwa Podkarpackiego 2003(dane na koniec 2002 r.), Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2003.

Miasto Brzozów

- powierzchnia 11 km², ludność 7732 osób, przyrost naturalny 3,3 %, pracujący 3901 osób, bezrobotni 773 osób, podmioty gospodarki narodowej 733 szt.
- sieć wodociągowa rozdzielcza 18,3 km, sieć kanalizacyjna 5,1 km, zużycie wody 158,2 dam³/rok, zużycie wody na 1 M 20,5 m³/rok,

- ilość mieszkań 2130 szt., ilość osób w mieszkaniu 3,57 osoby,
- szkoły podstawowe 1, uczniów 626, gimnazja 1, uczniów 531, szkoły ponadpodstawowe zasadnicze zawodowe 6 oddział. uczniów 206, szkoły ponadpodstawowe średnie ogólnokształcące 13 oddział. , uczniów 438, szkoły średnie zawodowe 1/31 oddział. , uczniów 972, szkoły ponadgimnazjalne zasadnicze zawodowe 1/ 3 oddział. , uczniów 109, licea ogólnokształcące 3/10 oddział., uczniów 352, licea profilowane 1/2oddział. , uczniów 66, technika 2/9 oddział. , uczniów 286, szkoły policealne 2/3oddział., uczniów 83, szkoły dla dorosłych ponadpodstawowe 2/7 oddział. 170 uczniów,
- przedszkola 2, dzieci 186, oddział przedszkolny przy szkole 1, dzieci 50,
- szpitale 1, łóżka 389, przychodnie 2, apteki 5,
- biblioteka 1, kino stałe 1,
- turystyczne obiekty noclegowe w gminie 1, miejsca noclegowe 172,
- sklepy 164, pracujących 402,
- stacje paliw 6,
- targowiska 3,
- wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w gminie 4711,7 tys. zł.

Tereny wiejskie gminy Brzozów

- powierzchnia 92 km², ludność 18273 osób, przyrost naturalny 2,5 %o, pracujący 759 osób, bezrobotni 2420 osób, podmioty gospodarki narodowej 734 szt.
- sieć wodociągowa rozdzielcza 0,3 km, sieć kanalizacyjna 31,3 km, zużycie wody 0,2 dam³/rok, zużycie wody na 1 M 37,8 m³/rok
- ilość mieszkań 2197 szt., ilość osób w mieszkaniu 3,99 osoby,
- szkoły podstawowe 11, uczniów 778, gimnazja 4, uczniów 407,
- przedszkola 6, dzieci 275, oddział przedszkolny przy szkole 7, dzieci 132,
- ośrodki zdrowia 4, apteka 1 ,
- biblioteki 8,
- sklepy 93, pracujących 140,
- stacje paliw 2.

Sytuacja gospodarcza i sektor gospodarczy

Aktualnie ukształtowana struktura gospodarki miasta i gminy Brzozów jest wynikiem procesu transformacji systemowej polskiej gospodarki, której efektem jest wyraźny wzrost sektora prywatnego. Wśród podmiotów prywatnych przeważają małe i średnie przedsiębiorstwa, z których najwięcej działa w sektorze handlu i usług, w budownictwie i rzemiośle. Stan rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw na terenie gminy nie jest zadawalający. Niepokojące są: tendencja spadku liczby przedsiębiorstw przemysłowych, trudności finansowe przedsiębiorstw oraz wysokie bezrobocie.

Na aktualny stan gospodarki gminy ma zasadniczy wpływ stan gospodarki przedsiębiorstw komunalnych i użyteczności publicznej oraz zakładów produkcyjnych, usługowych i handlowych. Sytuacja gospodarcza gminy jest funkcją rozwoju przemysłu, budownictwa i usług, które aktualnie ze względu na brak środków są prawie w zastoju.

Prognoza sytuacji gospodarczej i sektora gospodarczego

Z uwagi na integrację z Unią Europejską gminne przedsiębiorstwa zmuszone są zapewnić wysoką jakość produkowanych wyrobów, co przy aktualnie złej ich sytuacji finansowej powodować będzie dalszą ich likwidację.

Warunki hydrologiczne

Teren gminy leży w zlewni rzeki Wisłoka, lewobrzeżnego dopływu Sanu, w strefie wododziałowej dorzeczy prawobrzeżnych dopływów Wisłoka: Stobnicy i Pielnicy. Stobnica przepływa przez teren gminy z południowego wschodu na południowy zachód korytem uregulowanym o szerokości od 3- 8 m, wciętym 2-4 m w dno swojej doliny. Notuje się tu dwukrotny okres wezbrań w ciągu roku: roztopowe i opadowe. Letnie opadowe wezbrania są nagłe, powodują występowanie rzek z koryt i zalewanie najniżej położonych fragmentów doliny. Nizówki występują w okresie jesieni i zimy. W bilansie wodnym w obrębie Pogorza występuje przewaga odpływu nad parowaniem.

Południowo-zachodnią część gminy odwadniają dopływy rzeki Pielnicy, z których największa jest Zmiennica, z systemem swych dopływów bez nazwy przepływających przez m. Zmienicę, Turze Pole i Górki.

Na terenie miasta i gminy Brzozów występuje kilka sztucznych zbiorników powierzchniowych, wykorzystywanych dla gospodarki rybnej.

W ramach programu małej retencji przewiduje się budowę małych zbiorników retencyjnych na dopływach Stobnicy, wypływających z większych kompleksów leśnych prowadzących czyste wody. Będą to zbiorniki na potoku Leluta w km 3+000 – wieś Górki, na potoku Sietnica w km 7+400 – wieś Przysietnica, na rowie nr 7 w km 0+700 – Stara Wieś, na rowie Kijowiec w km 0+800 – wieś Grabownica, na rowie Jakła Wielka w km 1+900 – wieś Humniska, na rowie Fugas w km 1+000 Brzozów, na rowie Ksawera w km 1 + 600 – wieś Grabownica.

Stan czystości wód powierzchniowych przedstawiono w oparciu o „Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2001 i 2002 r.”

Z Raportu WIOŚ w Rzeszowie „Stan środowiska w województwie podkarpackim w roku 2001 ” wynika, że prowadzono badania stanu czystości wód powierzchniowych Stobnicy w przekrojach: poniżej Brzozowa w km 30 ,4 m Stara Wieś i przy ujściu do Wisłoka w km 0,3 m Godowa. Pod względem zawartości substancji organicznych w obu przekrojach wody odpowiadały II klasie czystości wód, pod względem hydrobiologii wody były klasyfikowane w III klasie czystości, pod względem substancji biogennych, wskaźników fizykochemicznych, stanu sanitarnego w Starej Wsi wody były pozaklasowe i ogólną oceną wód była klasa „non”. Natomiast w przekroju przy ujściu do Wisłoka w Godowej pod względem hydrobiologii wody były klasyfikowane w III klasie czystości, a pod względem substancji biogennych, wskaźników fizykochemicznych i hydrobiologii wody były pozaklasowe i ogólną oceną wód była klasa „non”. Na powyższy stan czystości rzeki Stobnicy miały wpływ odprowadzane ścieki z oczyszczalni mechaniczno-biologicznej ścieków w Grabownicy, dwóch mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków w Brzozowie, gdzie zaledwie ca 44 % ścieków z mia-

sta było oczyszczanych i trwała budowa nowej oczyszczalni ścieków, w niewielkim stopniu oczyszczone ścieki w osadnikach gnilnych z Samodzielnego Publicznego ZOZ w Brzozowie.

Wprowadzanie do rzeki Stobnicy przez wiele lat znacznej ilości nieoczyszczonych lub w niewielkim stopniu oczyszczonych ścieków z terenu Brzozowa wpłynęło na niską jakość jej wód poniżej miasta. Analiza wyników badań rzeki Stobnicy w ciągu ostatnich lat wykazała na pewną poprawę jakości kontrolowanego odcinka rzeki w zakresie wskaźników tlenowych oraz koncentracji azotu azotynowego.

Na dopływach Pielnicy odwadniających południowo-zachodnią część gminy nie prowadzono badań stanu czystości wód, a rzeka Pielnica kontrolowana jest jedynie w ujściowym odcinku do Wisłoka. Na stan czystości wód powierzchniowych w tym rejonie wpływają ścieki bytowe wprowadzane do jej wód w sposób niezorganizowany z terenów zabudowanych a także spływ powierzchniowy z pól uprawnych. Podobny stan czystości wód jest na mniejszych dopływach Stobnicy, zwłaszcza przepływających przez tereny zabudowane. Jedynie ciekawy wypływające z większych kompleksów leśnych mają wody czyste ze względu na brak źródeł zanieczyszczeń w ich dorzeczach.

Wyżej wymieniona klasyfikacja była oparta na Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi/ Dz. U. Nr.116/92 poz. 503/.

Aktualnie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji stanu tych wód/ Dz. U. Nr 32/04, poz. 284/.

Rozporządzenie to wprowadza klasyfikację obejmującą pięć klas jakości wód powierzchniowych, z uwzględnieniem kategorii jakości wody A1, A2 i A3, określonych w przepisach w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wg „Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia” /Dz. U. Nr 204/02, poz. 1728/, gdzie:

- kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego (filtracji i dezynfekcji),
- kategoria A2 – woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego (wstępnego utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji- chlorowania końcowego),
- kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego (wstępnego utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji – ozonowania, chlorowania końcowego).

Klasy dla prezentowania stanu wód powierzchniowych:

klasa I – wody o bardzo dobrej jakości:

- a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A1,
- b) wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na żadne oddziaływania antropogeniczne;

klasa II – wody dobrej jakości:

- a) spełniają w odniesieniu do większości wskaźników jakości wody wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2,
- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują niewielki wpływ oddziaływań antropogenicznych;

klasa III – wody zadawalającej jakości:

- a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2,
- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują umiarkowany wpływ oddziaływań antropogenicznych;

klasa IV – wody niezadawalającej jakości:

- a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A3,
- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany ilościowe i jakościowe w procesach populacji biologicznych;

klasa V – wody złej jakości:

- a) nie spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia,
- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany polegające na zaniku występowania znacznej części populacji biologicznych.

Istotnym elementem przy planowaniu przedsięwzięć jest zagrożenie powodziowe. Tereny zagrożone wzdłuż rzek pokazano na mapie 2.1. – Uwarunkowania lokalizacyjne składowisk odpadów wg WPGO (mapa w załączeniu).

W oparciu o dostępne materiały archiwalne wydzielono dwa obszary różniące się warunkami hydrogeologicznymi:

Obszar I – obejmuje tereny położone w obrębie dolin większych potoków. Poziom wód gruntowych związany jest z czwartorzędowymi osadami serii piaszczysto-żwirowej o bardzo ograniczonym rozprzestrzenieniu poziomym. Wykształcenie litologiczne i miąższość tej warstwy pozwalają stwierdzić, że poziom ten nie posiada praktycznie żadnego znaczenia dla budowy ujęcia tych wód na większą skalę.

Obszar II – obejmuje fragment Pogórza Dynowskiego, w obrębie którego występują bardzo skomplikowane warunki hydrogeologiczne. Wody gruntowe związane są ze szczelinami i porami występującymi w serii piaskowców trzeciorzędowych warstw krośnieńskich oraz kredowych piaskowcach czarnorzeckich budujących jądro fałdu Zmiennicy. W związku z bardzo małą porowatością i szczelinowością tych utworów ich zasobność jest niewielka. Tylko studnie usytuowane w strefach uskoków tektonicznych wykazują większą wydajność. W przykrywających skały fliszowe osadach zboczowych na wkładkach gruntów mniej przepuszczalnych, w okresach wzmożonego zasilania występują wody zawieszane o różnej, zazwyczaj niewielkiej wydajności.

W oparciu o analizy fizykochemiczne i bakteriologiczne wód ze studni wierconych ujmujących wody z osadów trzeciorzędowych i kredowych, pod względem fizykochemicznym jest to woda o odczynie słabo zasadowym, twarda, a nawet bardzo twarda, o twardości głównie węglanowej. Niski wskaźnik utlenialności świadczy o tym, że woda nie jest zanieczyszczona substancjami organicznymi. Badania te wykazują nieznaczne zanieczyszczenia wód związkami amoniaku, żelaza oraz niewielkie przekroczenie wskaźników bakteriologicznych. Woda ta wymaga uzdatniania przed użyciem do picia i na potrzeby gospodarcze.

Brak jest danych dotyczących stanu sanitarnego ujęć wód ze studni kopanych wykorzystujących poziom wód czwartorzędowych oraz wód śródglinowych i szczelinowych, stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę części mieszkańców gminy. Studnie te korzystają z pierwszego napotkanego poziomu wód, przeważnie sączeni śródglinowych. Są one płytkie, usytuowane w sąsiedztwie źródeł zanieczyszczeń, takich jak nieszczelne szamba, gnojniki, oraz ścieki i gnojowica rozlewana na powierzchni terenu. Dlatego często wykazują one znaczne zanieczyszczenia bakteryjne.

Brak jest również danych dotyczących stanu sanitarnego ujęć dla lokalnych wodociągów grawitacyjnych. Ze względu jednak na to, że są one z reguły zlokalizowane z dala od terenów zabudowanych i brak jest w ich sąsiedztwie większych źródeł zanieczyszczeń należy się spodziewać dobrej jakości tych wód.

3.2. Struktura użytkowania ziemi – użytki rolne, pastwiska

Decydujący wpływ na zróżnicowanie gleb pod względem typu, rodzaju i gatunku wywarły takie czynniki jak: budowa geologiczna (rodzaj i budowa skały macierzystej), rzeźba terenu, warunki klimatyczne, stosunki wodne, roślinność i gospodarcza działalność człowieka.

Jakość i przydatność gleb terenów górskich i podgórskich użytkowanych rolniczo zależy w dużym stopniu od urozmaicenia rzeźby terenu, nachylenia i ekspozycji stoków, intensywności procesów erozyjnych i denudacyjnych.

W obrębie Pogórza Dynowskiego z wietrzelin fliszowych i osadów deluwialnych powstały głównie gleby brunatne, gleby pseudobielicowe, rędziny brunatne, deluwialne pyłowe i gliniaste.

W dnach większych dolin wytworzyły się mady średniociężkie. W obrębie dolin Stobnicy, Zmiennicy i ich większych dopływów z osadów aluwialnych powstały mady na pyłach i glinach, lekkie i średniociężkie.

Według klas bonitacyjnych gleby w gminie dzielą się na następujące klasy:

I	-	-
II	24 ha	0,4 %
IIIa	310 ha	5,7 %
IIIb	1406 ha	26,1 %
IVa	2517 ha	46,8 %
IVb	906 ha	16,8 %
V	201 ha	3,7 %
VI	29 ha	0,5 %
VI z	-	-
Razem:	5393 ha	100 %

Zdecydowana większość gleb w gminie posiada III lub IV klasę bonitacyjną.

Czynnikami ograniczającymi możliwości produkcyjne gleb są przede wszystkim wysoki stopień kwasowości (92,3 % gleb wymaga wapnowania).

Biorąc pod uwagę całokształt warunków naturalnych mających wpływ na poziom produkcji rolniczej należy stwierdzić, że gmina Brzozów ma bardzo korzystne warunki naturalne do produkcji rolniczej.

Znaczna część rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie narażona jest na erozję gleb. W obronie przed erozją należy stosować zabiegi przeciwoerozyjne (równoległe do poziomicy prowadzenie prac polowych, zachowanie miedz śródpolowych, zadrzewień i zakrzaczów na skarpach i zboczach dolin). Znaczna część powierzchni gminy objęta jest procesami osuwiskowymi, gdzie erozja przyjmuje charakter rujnacji gleby i uniemożliwia uprawy. Duże nachylenia stoków powodują utrudnienia i ograniczenia w mechanicznej uprawie gleb i zbiorach.

Użytki rolne zajmują na terenie powiatu obszar 28502 ha, w tym grunty orne 21490 ha, sady 133 ha, łąki 4368 ha oraz pastwiska 2511 ha.

Degradacja powierzchni terenu

Prawie cały obszar powiatu narażony jest na denudację naturogeniczną i uprawową wynikającą z właściwości podłoża gruntowego, urozmaiconej rzeźby. Jedynie w obrębie dość szerokiej doliny Stobnicy procesy denudacyjne są słabsze ze względu na mniejsze nachylenie terenu, jednak z kolei tereny te są narażone na powodzie.

3.3. Gleby – jakość gleb i główne zagrożenia

W obrębie Pogórza Dynowskiego z wietrzelin fliszowych i osadów soliflukcyjno – deluwialnych powstały głównie gleby brunatne (wyługowane i kwaśne, sporadycznie właściwe), gleby pseudobielicowe, rędziny brunatne i deluwialne pyłowe i gliniaste. W dnach większych dolin wytworzyły się mady średniociężkie. Gleby te w większości są optymalnie nawilgotnione, okresowo za wilgotne. Odznaczają się one najczęściej średnim, niekiedy dobrym stop-

niem kultury. Najlepsze z nich położone są na wierzchołkach lub łagodnie nachylonych stokach oraz w dnach dolin Stobnicy, Zmiennicy i ich większych dopływów. Zaliczono je do II- IV b klasy bonitacyjnej gruntów ornych. Gleby położone na stokach o nachyleniu ponad 20 % oraz w obrębie czynnych osuwisk zaliczane są do V-VI klasy bonitacyjnej.

W charakterystyce gleb gminy duże znaczenie ma powszechnie występujące zagrożenie gleb przez erozję wietrzną i wodną. Znaczna część stoków o nachyleniu ponad 20 % jest intensywnie erodowana, efektem czego jest degradacja gleb, duże rozczłonkowanie i rozcinanie stoków wąwozami powstającymi w pylastych osadach deluwialnych wzdłuż polnych dróg, a także powstawanie osuwisk na skutek podcinania stoku i zachwianie jego stateczności w wyniku prac polowych.

W obrębie czynnych osuwisk gleby ulegają niszczeniu profilu glebowego i nie nadają się do rolniczego wykorzystania, a zwłaszcza do mechanicznej ich uprawy. Ochroną przed intensywnymi procesami erozyjnymi jest stosowanie zabiegów przeciw erozyjnym.

W obrębie dolin Stobnicy, Zmiennicy i ich większych dopływów z osadów aluwialnych powstały mady na pyłach i glinach, lekkie i średnio ciężkie do uprawy mechanicznej. Są to gleby zasobne w łatwo przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe próchnicze o słabo kwaśnym lub obojętnym odczynie. Gleby te charakteryzują się przeważnie dobrymi układami stosunków wodnych, lokalnie są zbyt wilgotne. Okresowo narażone są na zalewanie w czasie powodzi. Zaliczane są do II-III i IV a klasy gruntów ornych lub II z – III z użytków zielonych.

Oceniając gleby mineralne gruntów ornych to: 63,6 % są to gleby klasy IV, 31,8 % gleby klasy III, 4,2 % to gleby o najniższej urodzajności V i VI klasy oraz 0,4 % o wysokiej urodzajności II klasy. Natomiast większość 68,2 % gleb użytków zielonych ma klasę III i IV, 18,9 % zaliczanych jest do klasy V i 8,8 % do klasy VI, a w klasie II jest 4,1 %. Na terenie gminy Brzozów gleby organiczne torfowe i torfowo mułowe występują we wsiach: Humniska, Stara Wieś, Turze Pole i Zmiennica, łącznie na 11,1 ha.

Gleby klas najwyższych to gleby urodzajne pszenne. Czynnikiem ograniczającym możliwości produkcyjne gleb jest wysoki stopień kwasowości. Gleby mineralne o najwyższych klasach bonitacyjnych podlegają ochronie.

3.4. Rolnictwo

Dotychczasowe użytkowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej bardzo często dostosowane było do wymogów użytkowników ziemi wynikających z zaspokajania potrzeb żywnościowych rodziny. W wielu przypadkach nie brano pod uwagę potrzeby zachowania równowagi biologicznej i chemicznej gleby.

Gospodarstw rolnych prowadzących tylko działalność rolniczą wyłącznie i głównie na potrzeby własne było 28,6 %, a produkcję głównie na rynek prowadziło 2,2 % gospodarstw. Tylko 1,3 % gospodarstw rolnych prowadzi obok działalności rolniczej również działalność pozarolniczą.

Według prowadzonej działalności przez indywidualne gospodarstwa rolne w gminie Brzozów, liczba gospodarstw wygląda następująco:

*GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015*

Gospodarstwa rolne ogółem	2220	100 %
o nieustalonej wartości produkcji		
bez żadnej działalności	1425	64,2 %
nieustalona wartość produkcji	1474	66,4 %
prowadzących tylko działalność rolniczą		
wyłącznie na potrzeby własne	37	1,7 %
głównie na własne potrzeby	634	28,6 %
głównie na rynek	49	2,2 %
prowadzących pozarolniczą działalność i działalność rolniczą		
wyłącznie na własne potrzeby	3	0,1 %
głównie na własne potrzeby	19	0,9 %
głównie na rynek	4	0,2 %

Indywidualne gospodarstwa rolne zgodnie z kierunkiem produkcji:

Gospodarstwa rolne ogółem	2220	100 %
produkcja roślinna	708	31,9 %
produkcja zwierzęca	117	5,3 %
produkcja mieszana	1305	58,8 %
według celu produkcji		
nie prowadzące produkcji	10	0,5 %
produkujące wyłącznie na własne potrzeby	40	1,8 %
produkujące głównie na własne potrzeby	653	29,4 %
produkujące głównie lub wyłącznie dla siebie	53	2,4 %

Pod względem upraw w gminie występują następujące powierzchnie upraw:

pszenica	922 ha	28,4 %
żyto	231 ha	7,1 %
jęczmień	123 ha	3,8 %
owies	173 ha	5,3 %
pszenżyto	15 ha	0,5 %
mieszanki zbożowe	55 ha	1,7 %
Razem zboża	1519 ha	46,8 %
kukurydza	4 ha	0,1 %
ziemniaki	852 ha	26,3 %
przemysłowe	2 ha	0,1 %
pastewne	749 ha	23,1 %
pozostałe	117 ha	3,6 %
Razem	3243 ha	100 %

3.5. Lasy – struktura gatunkowa, siedliskowa, własnościowa

Lasy zajmują w gminie 2462 ha, co stanowi ok. 23,9 % powierzchni miasta i gminy Brzozów. Większe kompleksy leśne występują we wschodniej i południowo-zachodniej części gminy. Dominującym zespołem leśnym jest żyzna buczyna karpacka. Na omawianym terenie jest również znaczny udział buka i jodły oraz sosny.

Na stokach wzniesień występuje zespół grądu. W dnach dolin potoków występują zbiorowiska łągu i wilgotnego grądu, w obrębie zaś podmokłych fragmentów dolin występuje zespół łągu jesionowego z olszą czarną i jesionem wyniosłym.

Lasy gminy Brzozów posiadają następujące gatunki drzew:

- buk	48,2 %
- jodła	23,7 %
- sosna	17 %
- brzoza	2,9 %
- dąb	2,5 %
- grab	1,5 %
- modrzew	1,1 %.

Decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 4.1.1999 lasy Nadleśnictwa Brzozów stanowiące własność Skarbu Państwa w gminie Brzozów uznane są za lasy wodochronne.

Stan sanitarny i zdrowotny lasów państwowych można uznać za dobry.

Degradacja lasów

Głównym gatunkiem lasotwórczym jest buk, jodła, sosna, brzoza i dąb. Są to lasy mieszane występujące na siedliskach lasu górskiego i lasu wyżynnego. Większość drzewostanów wykazuje brak lub małe uszkodzenia i zaliczone są do lasów ochronnych – wodo- i glebochronnych. Generalnie lasy w gminie są odporne biologicznie na działanie szkodników owadzich i grzybowych

W znacznej części lasy stanowią własność państwową. Obszary lasów prywatnych są bardzo niewielkie.

3.6. NATURA 2000

Program NATURA 2000 został powołany celem utworzenia ekologicznej sieci Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO) oraz Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO).

Na terenie Miasta i Gminy Brzozów w ramach programu NATURA 2000 nie proponuje się wyznaczenia obszarów ochrony.

3.7. Zasoby surowców mineralnych

W obrębie miasta i gminy baza surowców mineralnych ogranicza się do surowców bitumicznych i ilastych.

Surowce bitumiczne: eksploatacja w 4 złożach ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego. Przemysłowo wykorzystywane jest również wyeksploatowane złożo „Strachocina” służące obecnie jako podziemny magazyn gazu (w rejonie Woli Góreckiej).

Na podstawie koncesji na eksploatację ropy w eksploatacji są następujące obszary górnicze:

- Grabownica I
- Grabownica Wieś I,
- Turze Pole I
- Stara Wieś I,
- Strachocina.

Przed II wojną światową w Brzozowie istniało uzdrowisko wykorzystujące wody mineralne z otworów wierconych. Obecnie przygotowywane są prace geologiczne zmierzające do rekonstrukcji uzdrowiska.

W Brzozowie i Humniskach były eksploatowane złoża glin zboczowych do produkcji ceramiki budowlanej (obecnie zaniechane – tereny wymagają prac rekultywacyjnych).

3.8. Tereny osuwiskowe

Na obszarze Miasta i Gminy Brzozów występują rejony zagrożone osuwiskami, w szczególności w części północnej i wschodniej gminy.

4. Analiza i diagnoza środowiska oraz tendencje rozwojowe

4.1. Powietrze atmosferyczne

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w gminie Brzozów

Opracowanie „Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2001 roku” Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie (Rzeszów 2002) określa szczegółowo stan czystości środowiska w województwie.

Zakres pomiarowy czystości powietrza obejmuje pomiary 24-godzinne stężeń zanieczyszczeń podstawowych tj. SO₂, NO₂, pył zawieszony oraz dodatkowo stężenia metali ciężkich w pyłe zawieszonym. Dokonywano również pomiary miesięcznego opadu pyłu.

W zakresie dwutlenku siarki stężenia średnioroczne w województwie podkarpackim nie przekroczyły 50 % dopuszczalnej normy średniorocznej. Najwyższe wartości w województwie notowano w rejonie Jarosławia, natomiast stężenia średnioroczne SO₂ w obrębie powiatu brzozowskiego były w zakresie 1 - 4 µg/m³, średnio w powiecie ok. 2 µg/m³. Zatem

rejon Brzozowa jest jednym z najmniej skażonych terenów województwa pod względem zanieczyszczenia SO₂. Podobnie w zakresie stężeń NO₂ w skali województwa należy stwierdzić, iż ponad 80 % wyników pomiarów tych stężeń nie przekroczyło 50 % normy dopuszczalnej. Gmina Brzozów należy tu również do mniej zanieczyszczonych rejonów – stężenia średnioroczne NO₂ wynoszą tu 8 – 20 µg/m³, przy maksymalnej wartości w województwie ponad 44 µg/m³ (w Rzeszowie). W zakresie stężeń pyłu zawieszonego (drobnego) Gmina Brzozów jest również jednym z czystszych terenów województwa – maksymalne stężenia pyłu zawieszonego notowane są w rejonie Rzeszowa i Jarosławia – ponad 44 µg/m³, na terenie gminy stężenia te wynosiły 8 – 16 µg/m³, średnio ok. 12 µg/m³. Opad pyłu na omawianym terenie gminy jest również niewielki – 38,2 g/m²rok, przy maksymalnej wartości w województwie ponad 315 g/m²rok.

Należy stwierdzić tendencję spadkową stężeń podstawowych zanieczyszczeń na terenie miast, co związane jest z likwidacją niektórych zakładów pracy, jak również z działaniami proekologicznymi (wymiana kotłowni węglowych na zasilane paliwem ekologicznym: gaz ziemny lub olej opałowy lekki).

Reasumując – stan czystości powietrza w rejonie rozpatrywanej gminy jest zadowalający. Rejon ten jest jednym z czystszych rejonów województwa podkarpackiego.

Na stan czystości powietrza atmosferycznego w obrębie gminy poza własnymi niewielkimi źródłami zanieczyszczeń, składają się zanieczyszczenia transgraniczne docierające na ten obszar z dużych odległości.

W Brzozowie znajduje się stacja monitoringu powietrza atmosferycznego.

Omówienie stanu czystości powietrza atmosferycznego w gminie

Do największych jednostek organizacyjnych emitujących zanieczyszczenia pyłowe i gazowe do atmosfery w gminie należą:

Nazwa jednostki organizacyjnej	Dwutlenek siarki	Dwutlenek azotu	Tlenek węgla	Dwutlenek węgla	Pył ogółem	Benzo(a)piren	Sadza	Węglowodory aromatyczne
PGK S.A. Brzozów	x	x	x	x	x			
Szpital Specjalistyczny Brzozów	x	x	x	x	x			
Piekarnictwo ZORZA Brzozów	x	x	x	x	x			
Firma WAFRO Brzozów	x	x	x	x	x			
POLIKAT Brzozów	x	x	x		x			
KORONKI Brzozów	x	x	x	x	x	x	x	
ARTGOS Zakłady Tworzyw Sztucznych Brzozów	x	x	x	x	x	x	x	

X w tabeli powyższej oznacza emisję danej substancji do powietrza.

Powyższa tabela obejmuje jedynie jednostki organizacyjne, emitujące takie ilości zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, które skutkują koniecznością uiszczenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska (opłata za emisję zanieczyszczeń gazowych i pyłowych).

W gminie Brzozów nie ma dużych jednostek organizacyjnych, które w przyszłości będą musiały uzyskać **pozwolenie zintegrowane** według wstępnego wykazu WIOŚ Rzeszów, nie licząc składowiska odpadów w Brzozowie, które ma być zamknięte.

Wymienione zakłady (jednostki organizacyjne) do spalania energetycznego stosują następujące paliwa:

Gaz ziemny wysokometanowy	PGK Brzozów, Szpital Brzozów ZORZA Piekarnictwo Brzozów WAFRO Brzozów
Węgiel kamienny niskokaloryczny	KORONKI Brzozów, ARTGOS Brzozów
Drewno	POLIKAT Brzozów

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie odnotował w latach 2000 – 2003 przekroczeń dopuszczalnej emisji w stosunku do wydanych decyzji o dopuszczalnej emisji (pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza) dla jednostek organizacyjnych z terenu powiatu brzozowskiego.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są kotłownie lokalne. Na terenie gminy działa 16 kotłowni zakładowych opalanych paliwem stałym i 25 kotłowni opalanych gazem. Ponadto na osiedlach budownictwa wielorodzinnego działają 4 kotłownie osiedlowe eksploatowane przez Spółdzielnię Mieszkaniową opalane gazem oraz 1 kotłownia osiedlowa Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej opalana gazem.

Według danych Urzędu Miejskiego na terenie gminy i miasta działa 9 kotłowni osiedlowych, 38 kotłowni lokalnych wbudowanych w blokach mieszkalnych i ok. 3590 kotłowni prywatnych w budynkach jednorodzinnych. Ogółem ogrzewają one w gminie 4666 mieszkań.

Obecnie wszystkie kotłownie w śródmieściu Brzozowa zostały przekształcone z kotłowni węglowych na olejowe lub gazowe.

Do podmiotów gospodarczych posiadających decyzję o dopuszczalnej emisji w mieście i gminie Brzozów należą:

1. Spółdzielnia Pracy „Zorza” Brzozów – piekarnia
2. KORONKI S.A. Brzozów
3. ZOZ Szpital Brzozów
4. Huta Szkła KAMA Brzozów
5. Szkoła Podstawowa ul. Parkowa w Brzozowie
6. Firma WAFRO Sp. z o.o. Brzozów
7. ZSSZ „ARTGOS” Brzozów.

Projektowane w ramach MPO opracowanego w roku 1994 duże centralne ciepłownie miejskie nie będą miały racji bytu w obecnych warunkach społeczno-ekonomicznych. Już w wykonanym MPO zakłada się, że dotychczasowe małe kotłownie węglowe będą sukcesywnie zamieniane na kotłownie opalane paliwem ekologicznym (czyli gazem lub olejem).

Obecnie z kotłowni węglowych na terenie Brzozowa pozostały jeszcze następujące większe obiekty: kotłownia w Zakładzie KORONKI S.A. w Brzozowie, ul. Rzeszowska 10 – w kotłowni tej są zainstalowane 2 kotły typu WCO/80/A o mocy 1100 kW każdy i sprawności cieplnej 80 %, zanieczyszczenia są odprowadzane do atmosfery wspólnym emitorem o wysokości ponad poziom terenu $h = 23,60$ m i średnicy wylotowej 0,6 m. Jako urządzenia odpylające zastosowano zespół dwóch cyklonów typu B-2-042-600/2 o skuteczności odpylania 90 %. Łącznie z całej kotłowni emitowane jest rocznie:

Dwutlenek siarki	7,70 Mg
Dwutlenek azotu	2,40 Mg
Tlenek węgla	2,54 Mg
Pył	2,40 Mg

Drugą dużą kotłownią przy Szpitalu Specjalistycznym w Brzozowie jest obecnie kotłownią gazowo-olejową: 1 kocioł wodny WEA UNIVEX HV PS o mocy cieplnej 1,8 MW, 1 kocioł wodny typu HOVAL o mocy cieplnej 1,9 MW oraz 2 wytwornice pary WEA 25 SG o mocy po 1,8 MW. Paliwem podstawowym jest gaz ziemny, zaś jako paliwo rezerwowe występuje olej opałowy lekki. Odprowadzanie spalin do powietrza 4 emitarami stalowymi o wysokości $h = 35$ m każdy (średnica wylotowa 0,35 m).

Pozostałe większe instalacje emitujące zanieczyszczenia do powietrza atmosferycznego, to: POLIKAT w Brzozowie, ul. Witosa 4 (przeróbka drewna twardego oraz miękkiego – emisja pyłów), Huta Szkła Gospodarczego KAMA w Brzozowie (wytop szkła, emisja SO_2 , NO_2 , CO, pyłów i manganu), Zakład Tworzyw Sztucznych ARTGOS S.A. w Brzozowie (kotłownia węglowa – 1 kocioł wodny WR-2,5 2,90 MW, 1 kocioł wodny WR-1,25 1,45 MW, 1 kocioł ESKA 0,198 MW – odprowadzenie spalin przez 2 emitory o wysokości $h = 52$ m, średnica 1 m oraz $h = 20$ m średnica 0,6 m), Zakład Uboju, Skupu i Przetwórstwa Mięsnego s.c. w Brzozowie, ul. Poniatowskiego 7 (ubojnia, wędzarnia – emisje SO_2 , NO_2 , CO, pyłów, benzo(a)pirenu, formaldehydu, acetonu, fenolu, metyloetyloketonu oraz węglowodorów alifatycznych i aromatycznych).

Wymienione zakłady nie powodują przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

4.2. Hałas

Klimat akustyczny w środowisku (zarówno zamieszkania, wypoczynku jak też pracy) oceniany może być zarówno subiektywnie, jak też przy pomocy obiektywnych wartości zmierzonych poziomów dźwięku.

W pomiarach i ocenie poziomu dźwięku preferowana jest krzywa korekcyjna A. Ze względu na różnorodne oddziaływanie hałasu na organizm ludzki, hałasy podzielić można w zależności od ich poziomu A na następujące grupy:

- 1) poniżej 35 dB

- 2) 35-70dB
- 3) 70-85 dB
- 4) 85-130dB
- 5) powyżej 130 dB

Rozpatrując szkodliwy wpływ hałasu na człowieka można stwierdzić, że hałasy o poziomie nie przekraczającym 35 dB(A) są dla zdrowia nieszkodliwe, czasami denerwujące. Niekiedy dźwięki wytworzone przez naturę działają korzystnie. Hałasy o poziomie A 35 - 70 dB wpływają ujemnie na organizm powodując zmęczenie układu nerwowego, obniżenie czułości wzroku, utrudniają zrozumienie mowy, porozumiewanie się, niekorzystnie wpływają na sen i wypoczynek. Ciągła ekspozycja hałasu o poziomie A 70 - 85 dB wpływa ujemnie na wydajność pracy, działa szkodliwie na zdrowie. Następuje osłabienie słuchu, bóle głowy, zaburzenia nerwowe. Hałasy o poziomach zawartych w przedziale 90 - 130 dB(A) są niebezpieczne dla organizmu, powodując liczne zaburzenia m.in. układu krążenia, układu pokarmowego. Hałasy o poziomach wyższych od 130 dB(A) wytwarzają drgania niektórych organów wewnętrznych człowieka, powodując ich choroby oraz zniszczenie. Przebywanie w hałasie o tym poziomie powoduje zaburzenia równowagi, mdłości, zmienia proporcję zawartości różnych składników we krwi, wywołując pewne choroby psychiczne itp.

Specyficzną lecz bardzo istotną grupę ocen stanowią wyniki badań subiektywnych, korelowane często z rezultatami pomiarów poziomów hałasu. Prowadzone tak badania Państwowego Zakładu Higieny (PZH) pozwalają na wyróżnienie, które z rodzajów hałasu stanowią znaczną uciążliwość. I tak zasadniczą uciążliwość dla środowiska stwarza hałas komunikacyjny, pochodzący od komunikacji drogowej i ulicznej. Rezultaty badań wskazują, że granicą, powyżej której uciążliwość hałasu potęguje się znacznie, jest $L_{Aeq} = 60$ dB. Interesujące jest, że hałasowi w środowisku przekraczającemu 60 dB (poziom równoważny) towarzyszą takie „efekty”, jak (wg badań PZH):

- znaczny wzrost występowania objawów zakłóceń emocjonalnych (zmęczenie, poczucie niewyspania, niespokojny sen, trudności w skupieniu uwagi itp.),
- wzrost częstości występowania objawów chorobowych (bicie i kołatanie serca, szybkie męczenie się, duszności, zawroty głowy, uderzenia krwi do głowy, bóle mięśni i stawów, itp.),
- zwiększenie się ilości zażywania różnego rodzaju leków, a przede wszystkim: nasennych, uspokajających, związanych z chorobami serca, nadciśnieniem, chorobami reumatycznymi, itp.

Subiektywne badania hałasu są szczególnie istotne jeśli ich wyniki można skorelować z rezultatami obiektywnych pomiarów. Reprezentatywny przykład wyników takich działań przedstawić można na podstawie skali ocen opracowanej dla hałasu komunikacyjnego (PZH):

mała uciążliwość (hałasu)	$L_{Aeq} < 52$ dB
średnia uciążliwość	$52 < L_{Aeq} < 62$ dB
duża uciążliwość	$63 < L_{Aeq} < 70$ dB
bardzo duża uciążliwość	$L_{Aeq} > 70$ dB

Dokładniejsza analiza skali uciążliwości hałasu komunikacyjnego, zewnętrznego, ocenianego przez ludzi znajdujących się w pomieszczeniach wskazuje, że:

- hałas o poziomie na zewnątrz pomieszczeń zawierający się w granicach do 50 dB praktycznie zupełnie nie jest uciążliwy,
- uciążliwość hałasu komunikacyjnego o poziomie nie przekraczającym 55 dB można ocenić jako niewielką, sporadycznie dającą znać o sobie,
- hałas o poziomie do 60 dB powoduje już znacznie więcej negatywnych ocen (ca 40%),
- „strefą przejściową” między przeciętną a bardzo dużą uciążliwością jest zakres poziomów ponad 55 dB do ok. 65 dB,
- powyżej 65 dB uciążliwość staje się bardzo duża (3/4 ocen negatywnych przy poziomie 70 dB).

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie przeprowadził badania **natężenia hałasu komunikacyjnego w Brzozowie** wzdłuż drogi wojewódzkiej przebiegającej przez miasto o długości 2,45 km – w wyniku poziom równoważny przekroczył dopuszczalną normę 60 dB w dzień lub 50 dB w nocy w przypadku całej długości badanej drogi (100 %), przy czym na długości 0,8 km przekroczenie wyniosło 5 – 10 dB, a w przypadku 1,65 km o 10 – 15 dB (badania z 1999 roku).

Największym miastem rejonu jest Brzozów i właśnie stolica powiatu jest najbardziej narażona na hałas, przede wszystkim komunikacyjny i przemysłowy.

Przez Brzozów przebiega tranzytowy ruch turystyczny na trasie Sanok – Rzeszów, natężenie ruchu jest znaczne.

4.3. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące

Sztuczne pola elektromagnetyczne występują obecnie wszędzie. Ich występowanie jest konsekwencją lawinowego rozwoju techniki.

W powszechnym użyciu są obecnie systemy radiowo-telewizyjne, radiotelefony, systemy przekazu informacji, radiolokacji i radionawigacji, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, kuchnie mikrofalowe czy zgrzewarki i suszarki. Wzrostowi „techniki” towarzyszy wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną, a co za tym idzie - rośnie liczba i łączna długość linii elektroenergetycznych najwyższych napięć – 110, 220 i 400 kV. Pola elektromagnetyczne wytwarzane przez wymienione wyżej, dla przykładu, urządzenia nakładają się na istniejące w przyrodzie pola naturalne zmieniają warunki bytowania człowieka.

Naturalnymi polami elektrycznymi i magnetycznymi są te pola, których występowanie jest niezależne od działalności człowieka. Najważniejszymi elektrycznymi, pochodzącymi ze źródeł naturalnych są :

- ziemskie pole elektryczne,
- pole ładunku elektrycznego związane z naturalną jonizacją powietrza,
- pole związane z wyładowaniami atmosferycznymi,
- pola wywołane źródłami pozaziemskimi (np. promieniowanie kosmiczne).

Ziemskie pole elektryczne jest polem praktycznie stałym i jego wartość wynosi średnio około 100 V/m. Wartość ta zależy od szerokości geograficznej oraz pory roku. Obserwo-

wano wartości od 75 do 250 V/m. Jako wartość średnią przyjmuje się 130 V/m. Wartość natężenia pola ziemskiego maleje eksponencjalnie wraz z oddalaniem się od jej powierzchni. Występowanie chmur, a zwłaszcza chmur burzowych, zwiększa lokalne natężenie pola przy powierzchni ziemi do wartości powyżej 1000 V/m. Maksymalne natężenie pola pod chmurami w trakcie przechodzenia frontu atmosferycznego może osiągać wartości około 30000 V/m.

Pola elektryczne towarzyszące wyładowaniom burzowym charakteryzują się wysokimi amplitudami, dużą zmiennością w czasie i szerokim widmem częstotliwości. Całkowity czas trwania pojedynczego wyładowania nie przekracza jednej dziesiątej sekundy, przepływ wielkiego prądu wyładowania trwa na ogół około jedną dziesięciotysięczną sekundy.

Natężenie pola elektrycznego w bezpośredniej bliskości kanału wyładowania jest rzędu 106 kV/m i maleje wykładniczo wraz z odległością od miejsca wyładowania. Wyładowaniom atmosferycznym towarzyszą także zmienne pola elektryczne, największe ich amplitudy występują w zakresie częstotliwości od 10 do 100 kHz. Pozaziemskie źródła energii mogą również generować pola elektryczne w atmosferze. Źródłem takim jest w pierwszym rzędzie Słońce (promieniowanie słoneczne). Przyjmuje się jednak, że pola te są tak słabe, że nie mają istotnego wpływu na funkcje organizmów.

Naturalne pola magnetyczne są polami praktycznie stacjonarnymi. Gęstość strumienia naturalnego pola magnetycznego wynosi 50 μ T. Plamy na Słońcu mogą powodować tzw. „burze magnetyczne”, w czasie których występują zmiany strumienia rzędu 1 μ T. Plamom słonecznym towarzyszą także mikroimpulsy pola magnetycznego o amplitudach około 3 nT. Zmiany te trwają od 1 ms do około 100 s. Wyładowaniom atmosferycznym natomiast towarzyszą pola magnetyczne o gęstościach strumienia sięgających około 100 μ T w odległości 100 metrów od miejsca uderzenia.

Dla porównania - sztuczne pola wytwarzane wspólnie przez radary są od 10^{10} do 10^{20} razy silniejsze od pól naturalnych występujących na powierzchni ziemi a sztuczne pola magnetyczne sięgają wartości kilku tesli.

Badania naukowe zmierzające do wyjaśnienia mechanizmów działania pól elektromagnetycznych na środowisko przyrody żywej i jej składniki są prowadzone w wielu ośrodkach. Podstawową trudność stanowi niewątpliwy niedostatek wiedzy o regulacyjnej roli odgrywanej przez pola elektryczne i magnetyczne w przebiegu procesów życiowych w komórkach, tkankach, organach i organizmach. Ponadto reakcja organizmu na działanie czynnika zewnętrznego, jakim jest pole elektromagnetyczne jest zawsze uzależniona od bardzo dużej liczby innych czynników wpływających na stan organizmu i jego otoczenie. Ponadto wszystkie organizmy posiadają, w pewnym zakresie, zdolność dostosowywania się do niekorzystnych warunków zewnętrznych. Zdolność ta dodatkowo utrudnia uchwycenie progowych wartości natężeń pól traktowanych jako czynnik pobudzający.

Przyjęty został podział skutków działania niejonizujących pól elektromagnetycznych na organizmy na: termiczne i nietermiczne.

Działaniami termicznymi są te, które wywołują zauważalny (mierzalny) wzrost temperatury obiektów biologicznych (komórek, tkanek, organów, organizmów) na skutek wydzielania się energii pola elektromagnetycznego w postaci ciepła w tych obiektach. Intensywność tych działań jest bezpośrednio związana z ilością energii pochłanianej przez obiekt. Efekty termiczne są mocno uzależnione od częstotliwości pól. Poszczególne tkanki i organy pochła-

niąją energię nierównomiernie. Wiadomo, że im wyższe są częstotliwości pola tym mniejsza jest głębokość jego wnikania do wnętrza organizmów czy tkanek.

Działania nietermiczne wiążą się na ogół ze zjawiskiem reorientacji (zmiany położenia) cząstek organicznych jaka następuje pod wpływem zewnętrznego pola lub z „modulacją” procesów przenikania jonów przez błony komórek.

W zakresie promieniowania niejonizującego należy wymienić projekty budowy nowych linii napowietrznych wysokiego napięcia.

Gmina Brzozów

Brzozów zasilany jest w energię elektryczną z GPZ Stara Wieś, połączonym linią 110 kV Iskrzynia – Brzozów oraz 110 kV Brzozów – Besko z sąsiednimi rozdzielniami.

4.4. Zasoby wodne

4.4.1. Warunki hydrogeologiczne terenu

Na podstawie wyników wykonanych badań hydrogeologicznych oraz materiałów archiwalnych dotyczących wierceń wykonanych na terenie Brzozowa i okolicy możemy stwierdzić, że wody podziemne występują tu w utworach:

- fliszowych (trzeciorzęd – kreda)
- czwartorzędowych

Wody występujące w utworach fliszowych (trzeciorzędowych i kredowych) mają charakter warstwowo – szczelinowy. Związane są one z porami i drobnymi szczelinami występującymi w seriach piaskowcowych tych utworów. W związku z bardzo małą porowatością i szczelinowatością tych utworów ich zasobność jest niewielka. Najbardziej wodonośne są serie piaskowców gruboławicowych. Warstwy czarnorzeckie posiadają w tym rejonie szerokość około 1,1 - 1,7 km.

W przypadku omawianego terenu najbardziej perspektywiczny jest:

- trzeciorzędowy poziom wodonośny występujący w piaskowcach niższego oddziału warstw krośnieńskich dolnych synkliny Brzozowa (ujmowany między innymi serią otworów studziennych ujęcia wodnego „Jakła Wielka”),
- poziom kredowy w piaskowcach czarnorzeckich budujących jądro fałdu Zmiennicy (otwory studzienne ujęcia miejskiego Podlesie).

W warstwach fliszowych strefa aktywnej wymiany sięga do głębokości 60-100 m w zależności od lokalnych warunków. Poziom wodonośny w tych utworach zasilany jest na drodze infiltracji opadów atmosferycznych poprzez pokrywę zwietrzelinową bezpośrednio na wychodniach oraz w strefach kontaktu poziomu fliszowego z czwartorzędowymi utworami rzecznyymi. Głębokość zwierciadła wody wynosi tu w granicach 5-20 m, natomiast w partiach szczytowych wzgórz przekracza zazwyczaj 20 m. Zwierciadło wody nawiercone w głęboko-

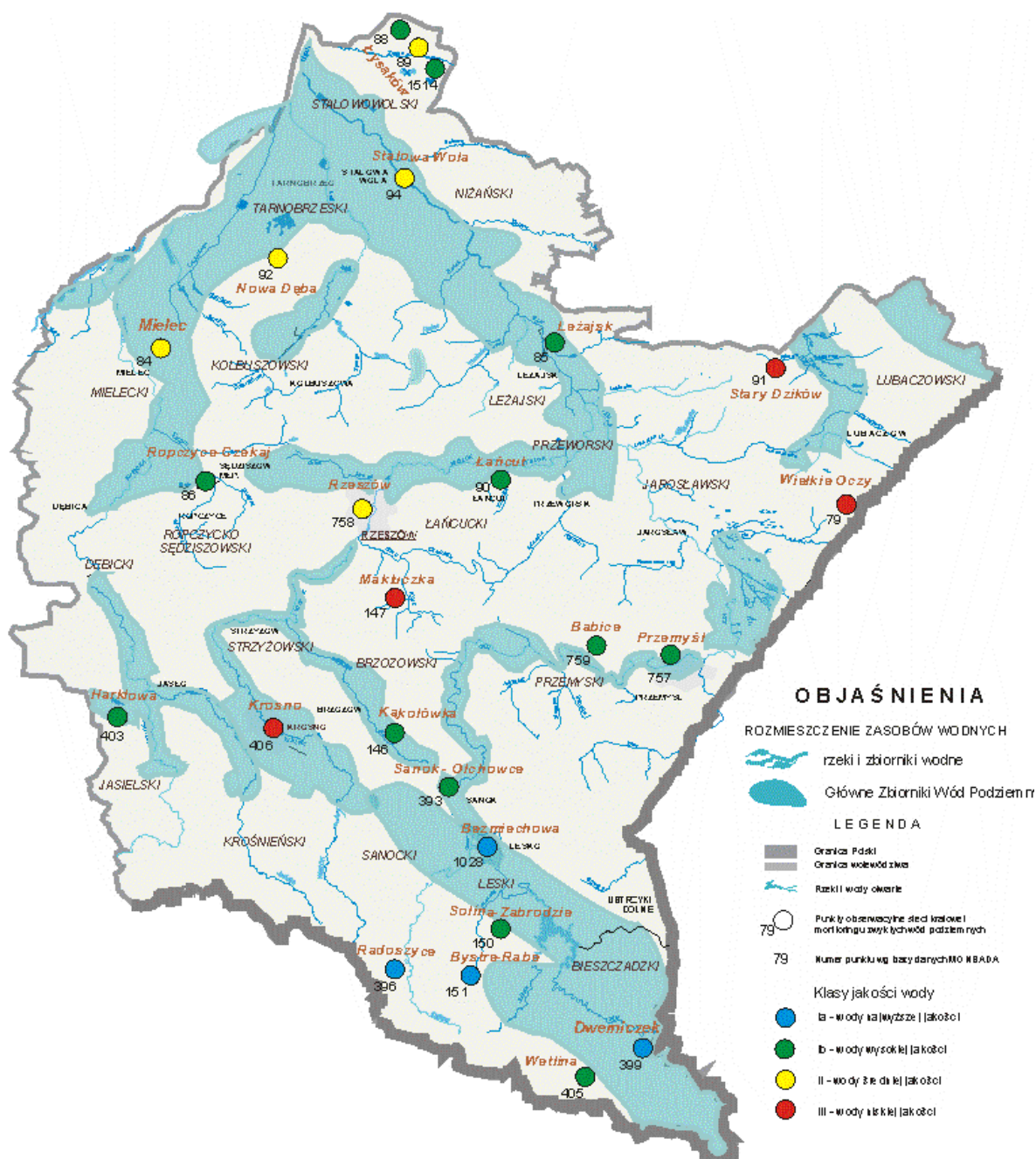
ści do 20 m jest zwykle słabo napięte (do kilkunastu metrów), natomiast nawiercone w większych głębokościach jest przeważnie silnie napięte (do kilkudziesięciu metrów).

Zwierciadło wody w utworach fliszowych charakteryzuje się zróżnicowaną amplitudą rocznych wahań. Kierunki spływu wód podziemnych są zgodne z morfologią terenu. Ukształtowanie morfologiczne terenu (głębokie wcięcia erozyjne potoków i rzek) powoduje silne zdrenowanie utworów fliszowych, co objawia się występowaniem licznych źródeł.

W utworach czwartorzędowych występują wody o charakterze porowym. Zasadniczym ich środowiskiem są utwory pochodzenia rzeczno-akumulacyjne budujące terasy akumulacyjne rzek i potoków. Wody występujące w obrębie pokryw zwietrzelinowych występujących poza dolinami nie mają znaczenia użytkowego. Czwartorzędowy poziom wodonośny jest zasilany głównie przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych, w mniejszym stopniu ze spływu podziemnego z zalegających morfologicznie wyżej utworów fliszowych oraz lokalnych cieków powierzchniowych. Woda tarasów zalewowych wykazuje więź hydrauliczną z wodami powierzchniowymi.

Wodonośne utwory czwartorzędowe zalegają bezpośrednio na fliszu lub jego zwietrzelinie. Wody podziemne czwartorzędu i fliszu kontaktują się ze sobą. Zwierciadło wód czwartorzędowych w dolinach rzecznych ma charakter swobodny, miejscami lekko napięty i występuje na głębokościach nie przekraczających 5 m z wyjątkiem nielicznych obszarów gdzie występuje na głębokościach 5-10 m. Wodonośne utwory czwartorzędowe są zwykle przykryte utworami słabo przepuszczalnymi (pyły, gliny itp.) o miąższości przeważnie 0,2 – 4,0 m.

Ocena jakości wód podziemnych według badań wykonanych w 2002 r. na terenie województwa podkarpackiego została pokazana na mapie:

Ocena jakości wód podziemnych według badań 2002 r.

Badania wykonane przez WIOŚ w 2002 r. były prowadzone w oparciu o projekt rozporządzenia, które aktualnie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji stanu tych wód/ Dz. U. Nr 32/04, poz. 284/.

Rozporządzenie to wprowadza pięć klas jakości wód podziemnych:

Klasa I – wody bardzo dobrej jakości, w których żaden ze wskaźników nie przekracza wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, skład chemiczny

upoważnia do wykorzystania ich bez uzdatnienia a wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w warstwie wodonośnej,

Klasa II – wody dobrej jakości, dla których z wyjątkiem żelaza i manganu pozostałe wskaźniki jakości nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody do spożycia przez ludzi lub uzyskuje się wymaganą jakość po prostym uzdatnieniu fizycznym, a wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływanie antropogeniczne,

Klasa III – wody zadawalającej jakości, dla których wykorzystanie wód do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wymaga typowego uzdatnienia fizycznego i chemicznego i mniejsza część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego,

Klasa IV – wody niezadawalającej jakości, których wykorzystanie przez ludność wymaga wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego i w wodzie tej większość wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów oraz słabego oddziaływania antropogenicznego,

Klasa V – wody złej jakości, nie nadające się do wykorzystania, których uzdatniania jest nieopłacalne. Wody nie spełniające wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a wartości wskaźników jakości wody potwierdzają oddziaływania antropogeniczne.

4.4.2. Możliwości wykorzystania wód podziemnych

Z przedstawionych powyżej materiałów zawierających opis budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych jednoznacznie wynika, że na terenie gminy Brzozów występują dwa poziomy wodonośne wód podziemnych, które wykorzystywane są do zaopatrzenia w wodę mieszkańców tego regionu. Jest to płytszy czwartorzędowy poziom wodonośny oraz głębszy, fliszowy (trzeciorzędowo – kredowy).

Czwartorzędowy poziom występuje głównie w obrębie dolin przepływających tu rzek i potoków i jest on o bardzo ograniczonym rozprzestrzenieniu poziomym. Ponadto jego wykształcenie litologiczne i miąższość decyduje o tym, że poziom ten nie przedstawia większego praktycznego znaczenia dla budowy ujęć zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Średnia wydajność tego poziomu waha się w granicach od 100 litrów do kilku metrów sześciennych na godzinę. Charakteryzuje się on dużą niestabilnością i uzależniony jest głównie od intensywności opadów atmosferycznych. Ujmowany jest głównie pojedynczymi studniami kopanymi zaopatrującymi indywidualne gospodarstwa rolne oraz budynki mieszkalne.

Fliszowy poziom wodonośny występujący w warstwach trzeciorzędowych lub kredowych uzależniony jest głównie od własności litologicznych skał oraz tektoniki terenu. Najkorzystniejsze warunki wodonośne występują w przypadku warstwy wodonośnej zbudowanej z piaskowców gruboziarnistych, gruboławicowych o małym udziale procentowym wkładek ilastych i łupkowych, szczególnie w rejonach o zaburzonej tektonice (uskoki, zapadliska, szczeliny). Wydajność tej warstwy wodonośnej waha się w granicach od 0,5 – 9,0 m³/h. Najczęściej uzyskiwane wydajności studni ujmujące wody podziemne z trzeciorzędowej lub kredowej warstwy wodonośnej wynoszą od 2 – 5,0 m³/h.

Większość istniejących na terenie gminy ujęć wód podziemnych bazuje właśnie na tej warstwie wodonośnej. Ujęcia te zasilają wodociągi miejskie (ujęcie dla wodociągu komunal-

nego w Brzozowie - Jakła Wielka oraz Podlesie) oraz lokalne wodociągi wiejskie i zakładowe. Część lokalnych wodociągów wiejskich oraz gospodarstw indywidualnych zasilanych jest również z naturalnych źródeł wypływających z warstw trzeciorzędowych, rzadziej kredowych. Część tych źródeł charakteryzuje się zmienną wydajnością uzależnioną bezpośrednio od opadów atmosferycznych.

Według danych opracowanych przez Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie w połowie lat dziewięćdziesiątych ilość wykonanych i zaewidencjonowanych (Bank Hydro) otworów studziennych (studnie wiercone) na terenie gminy Brzozów wynosi 56 szt.

Większość studni głębinowych wierconych dla osób fizycznych na potrzeby zaspokojenia własnego gospodarstwa domowego nie posiada opracowanych dokumentacji geologicznych określających ich zasoby eksploatacyjne, gdyż zgodnie z obowiązującym prawem wodnym w ramach zwykłego korzystania z wód nie jest wymagane uzyskanie pozwolenia wodno-prawnego. W związku z tym rzeczywista ilość wykonanych i eksploatowanych na tym terenie studni głębinowych jest znacznie większa.

4.4.3. Wody powierzchniowe

Teren gminy leży w zlewni rzeki Wisłok, lewobrzeżnego dopływu Sanu, w strefie wododziałowej dorzeczy prawobrzeżnych dopływów Wisłoka, Stobnicy i Pielnicy. Stobnica przepływa przez teren gminy z południowego wschodu na południowy zachód korytem uregulowanym o szerokości od 3- 8 m, wcięty 2-4 m w dno swojej doliny. Notuje się tu dwukrotny okres wezbrań w ciągu roku: roztopowe i opadowe. Letnie opadowe wezbrania są nagłe i powodują występowanie rzek z koryt i zalewanie najniższej położonych fragmentów doliny. Niżówki występują w okresie jesieni i zimy. W bilansie wodnym w obrębie Pogórza występuje przewaga odpływu nad parowaniem.

Południowo-zachodnią część gminy odwadniają dopływy rzeki Pielnicy, z których największym jest Zmiennica, z systemem swych dopływów bez nazwy, przepływających przez m. Zmienicę, Turze Pole i Górki.

Na terenie miasta i gminy Brzozów występuje kilka sztucznych zbiorników powierzchniowych wykorzystywanych dla gospodarki rybnej.

W ramach programu małej retencji przewiduje się budowę małych zbiorników retencyjnych na dopływach Stobnicy, wypływających z większych kompleksów leśnych prowadzących czyste wody. Będą to zbiorniki na potoku Leluta w km 3+000 – wieś Górki, na potoku Sietnica w km 7+400 – wieś Przysietnica, na rowie nr 7 w km 0+700 – Stara Wieś, na rowie Kijowiec w km 0+800 – wieś Grabownica, na rowie Jakła Wielka w km 1+900 – wieś Humniska, na rowie Fugas w km 1+000 Brzozów, na rowie Ksawera w Km 1 + 600 – wieś Grabownica.

Tereny zalewowe znajdują się w dolinie rzeki Stobnicy, w dolinie cieku przepływającego przez Przysietnicę, w zapadliskach terenowych i przy rowach melioracyjnych wsi Humniska.

Stan czystości wód powierzchniowych przedstawiono w oparciu o „Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2001 i 2002 r.” Z Raportu WIOŚ w Rzeszowie „Stan środo-

wiska w województwie podkarpackim w roku 2001 ” wynika, że prowadzono badania stanu czystości wód Stobnicy w przekrojach: poniżej Brzozowa w km 30, 4 m. Stara Wieś i przy ujściu do Wisłoka w km 0,3 m. Godowa. Pod względem zawartości substancji organicznych w obu przekrojach wody odpowiadały II klasie czystości wód, pod względem hydrobiologii wody były klasyfikowane w III klasie czystości, pod względem substancji biogenych, wskaźników fizykochemicznych, stanu sanitarnego w Starej Wsi wody były pozaklasowe i ogólna ocena wód była klasa „non”. Natomiast w przekroju przy ujściu do Wisłoka w Godowej pod względem hydrobiologii wody były klasyfikowane w III klasie czystości, a pod względem substancji biogenych, wskaźników fizykochemicznych i hydrobiologii wody były pozaklasowe i ogólna ocena wód była klasa „non”. Na powyższy stan czystości rzeki Stobnicy miały wpływ odprowadzane ścieki z oczyszczalni mechaniczno-biologicznej ścieków w Grabownicy, dwóch mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków w Brzozowie, gdzie zaledwie ca 44 % ścieków z miasta było oczyszczanych i trwała budowa nowej oczyszczalni ścieków, w niewielkim stopniu oczyszczone ścieki w osadnikach gnilnych z Samodzielnego Publicznego ZOZ w Brzozowie, mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Bliznem, mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Jasienicy Rosielnej, mechaniczno- biologicznej oczyszczalni ścieków w Domaradzu. Wprowadzanie do rzeki Stobnicy przez wiele lat znacznej ilości nieoczyszczonych lub w niewielkim stopniu oczyszczonych ścieków z terenu Brzozowa wpłynęło na niską jakość jej wód poniżej miasta. Analiza wyników badań rzeki Stobnicy w ciągu ostatnich lat wykazała na pewną poprawę jakości kontrolowanego odcinka rzeki w zakresie wskaźników tlenowych oraz koncentracji azotu azotynowego.

Na dopływach Pielnicy odwadniających południowo-zachodnią część gminy nie prowadzono badań stanu czystości wód, a rzeka Pielnica kontrolowana jest jedynie w ujściowym odcinku do Wisłoka. Na stan czystości wód powierzchniowych w tym rejonie wpływają ścieki bytowe wprowadzane do jej wód w sposób niezorganizowany z terenów zabudowanych a także spływ powierzchniowy z pól uprawnych. Podobny stan czystości wód jest na mniejszych dopływach Stobnicy, zwłaszcza przepływających przez tereny zabudowane. Jedynie ciekły wypływające z większych kompleksów leśnych mają wody czyste ze względu na brak źródeł zanieczyszczeń w ich dorzeczach.

Jakość powierzchniowych wód płynących województwa podkarpackiego w 2002 r. – ocena ogólna przedstawiono na mapie.

Jakość powierzchniowych wód płynących województwa podkarpackiego

4.4.4. Ochrona wód podziemnych

Woda jest czynnikiem życiodajnym i jest potrzebą, bez zaspokojenia której nie może żyć gatunek ludzki oraz wiele gatunków fauny i flory.

W hierarchii zaspokojenia potrzeb woda zajmuje drugie miejsce po powietrzu. Woda jest najpowszechniejszym rozcieńczalnikiem, rozcieńcza emitowane do środowiska prawie wszystkie zanieczyszczenia.

Ochrona wód jest najważniejszym po ochronie powietrza problemem w ochronie środowiska.

Ochrona wód polega na zapewnieniu ich najlepszej jakości, w tym w utrzymaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności przez:

- utrzymanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach,
- doprowadzenie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

Poziom jakości wód jest określony z uwzględnieniem ilości substancji i energii w wodach oraz stopnia zdolności funkcjonowania ekosystemów wodnych. Wprowadzono klasyfikację wód podziemnych, wód powierzchniowych płynących i stojących określając dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń charakterystycznych wskaźników.

Szczególnej ochronie podlegają wody podziemne i obszary ich zasilania, z uwagi na to, że stanowią one podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę. Stąd też należy zmniejszyć ryzyko zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania a także utrzymać w równowadze zasoby tych wód.

W tym celu określono obszary ochronne zbiorników wód podziemnych i głównych zbiorników wód podziemnych(GZWP), podlegających szczególnej ochronie.

Rozmieszczenie GZWP i punktów obserwacyjnych sieci krajowej monitoringu zwykłych wód podziemnych podano na mapie „Ocena jakości wód podziemnych wg badań wykonanych w 2002 r.” Przy planowaniu i realizacji przedsięwzięć powinny być stosowane rozwiązania, które ograniczą zmianę stosunków wodnych do rozmiarów niezbędnych ze względu na specyfikę przedsięwzięcia i w czasie, gdy zachodzi czasowa konieczność zmiany stosunków wodnych.

W pradolinie rzeki Wisłoka i rzeki Stobnicy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych „Dolina Wisłoka”, który obejmuje wody zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) mające charakter porowy. Poziom wodonośny jest powierzchniowy, pozostający w bezpośrednim kontakcie z powierzchnią, reagujący wprost na istniejące warunki hydrologiczne. Zbiornik ten jest słabo izolowany od powierzchni gruntu i jest narażony na zanieczyszczenia z powierzchni ziemi. Stąd też zbiornik ten wymaga szczególnej ochrony, to jest tworzenia obszarów ochronnych w formie lasów, parków krajobrazowych i obszarów ochrony wód podziemnych po szczegółowym ich rozpoznaniu. Stąd też ochrona GZWP „Dolina Wisłoka” jest zadaniem najważniejszym.

Wody poziomu trzeciorzędowego w Brzozowie miały przekroczenia w zakresie zawartości potasu i azotanów i posiadały III klasę czystości wg starej Klasyfikacji jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu środowiska. Klasyfikacja ta zakłada podział wód na 4 klasy jakościowe, w tym klasa III(ostatnia) – dotyczy wód o niskiej jakości, których cechy fizyczne i zawartość głównych wskaźników zanieczyszczeń znacznie przekraczają normy obowiązujące dla wód do spożycia.

Ochronę zasobów wód podziemnych prowadzi się przez ustanawianie stref ochronnych źródeł i ujęć wody. Przez strefę ochrony źródła wody i ujęcia wody rozumie się obszar

poddany zakazom, nakazom i ograniczeniom w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody obejmujący ujęcie wody, źródło wody lub jego część oraz grunty przylegające do ujęcia i źródła wody (zasobów wód podziemnych).

Strefę ochrony dzieli się na teren ochrony bezpośredniej i pośredniej wewnętrzny i zewnętrzny. Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje grunty, na których jest usytuowane ujęcie wody oraz otaczający je pas gruntu o szerokości licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody. Przy studniach wierconych pas ten wynosi ca 8-10 m, przy studniach kopanych od 10-15 m, przy studniach zbiorczych poziomych systemów drenażowych od 10-15 m, a przy ujęciach naturalnego wypływu wód podziemnych od 15 do 20 m.

Teren strefy ochrony pośredniej wewnętrzny obejmuje obszar wyznaczony 30-dniowym czasem przepływu wody w warstwie wodonośnej do ujęcia, a teren zewnętrzny obejmuje obszar wyznaczony 25-letnim czasem wymiany wody w warstwie wodonośnej.

Na właścicielach gruntów położonych na terenie ochrony pośredniej może być nałożony obowiązek zlikwidowania nieczynnych studni i ognisk zanieczyszczeń oraz stosowania określonych upraw rolnych i leśnych.

Z uwagi na to, że strefę ochronną wyznacza się na podstawie ustaleń zawartych w dokumentacji hydrogeologicznej, wszystkie ujęcia wód podziemnych winny posiadać aktualną dokumentację hydrogeologiczną z zatwierdzonymi zasobami wodnymi i określoną dopuszczalną depresją eksploatacyjną. Przy określaniu zakazów i nakazów dotyczących użytkowania gruntów na terenie ochrony pośredniej należy uwzględnić podział na teren ochronny wewnętrzny i zewnętrzny oraz o warunki infiltracji zanieczyszczeń do ujmowanego poziomu wodonośnego, co można dokonać w oparciu o dokumentację hydrogeologiczną.

Ochrona wód podziemnych to działalność zmierzająca do zapewnienia dostatecznej ilości i odpowiedniej jakości wód podziemnych. Rozróżnia się czynną i bierną ochronę wód podziemnych. Czynna ochrona polega przede wszystkim na likwidacji ognisk zagrożenia. Elementami biernymi ochrony wód podziemnych są tak zwane strefy ochronne, w których obowiązują zakazy i ograniczenia różnych czynności gospodarczych. Elementem czynnym w strefie ochronnej może być nakaz usunięcia lub zabezpieczenia potencjalnego ogniska zagrożenia, do których zaliczamy: składowiska odpadów stałych, nieszczelności w urządzeniach kanalizacyjnych, tereny niewłaściwego magazynowania surowców, półprefabrykatów i wyrobów gotowych, emisję pyłów i gazów, wody powierzchniowe będące odbiornikami dużej ilości ścieków, obszary przechowywania i intensywnego stosowania nawozów i środków ochrony roślin, tereny rolniczego wykorzystywania gnojowicy, źródła zanieczyszczeń na terenie obejmującym gospodarczych jak: nieszczelne doły kloaczne, szamba, gnojowniki, stajnie i chlewnie.

Dla ochrony wód podziemnych należy na bieżąco kontrolować szczelność zbiorników bezodpływowych na ścieki, szczelność przewodów kanalizacyjnych i obiektów oczyszczalni ścieków oraz szczelność zbiorników na gnojowicę i nawóz naturalny, a także szczelne podłoża magazynów ze środkami ochrony roślin i nawozami sztucznymi.

Gmina powinna wykonać szczegółową inwentaryzację rozmieszczenia bezodpływowych zbiorników na ścieki i zobowiązać właścicieli do ich uszczelnienia i przeprowadzenia próby szczelności.

Szczegółnej kontroli wymagają zbiorniki i przewody stacji paliwowych oraz przewodów do wydobywania ropy naftowej.

Zgodnie z art. 58 Ustawy Prawo Wodne strefę ochronną ustanawia w drodze rozporządzenia dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody. Do wniosku o ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej dołącza się dokumentację hydrogeologiczną. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody organ właściwy do wydania pozwolenia wodno-prawnego i kopię wydanej decyzji przekazuje dyrektorowi regionalnego zarządu gospodarki wodnej.

4.4.5. Zaopatrzenie w wodę

Miasto i gmina Brzozów położona jest w rejonie cechującym się bardzo trudnymi i zróżnicowanymi warunkami hydrologicznymi. Region Podgórze można uznać za obszar bezwodny, poza rejonami uskoków tektonicznych i rejonami źródłiskowymi, w obrębie których występują młaki i źródła dające początek wód powierzchniowych.

Nieco lepsze warunki do lokalizacji ujęć wód podziemnych występują w dolinie Stobnicy i jej większych dopływów, gdzie w czwartorzędowych osadach piaszczysto-żwirowych występują wody aluwialne związane z rzekami. Na obszarze gminy zaopatrzenie w wodę dla celów komunalnych odbywa się z wodociągów gminnych oraz źródłiskowych grawitacyjnych wodociągów zagrodowych.

Na terenie gminy wodociągi komunalne posiadają: miasto Brzozów i nieduży fragment Starej Wsi, gdzie położone są obiekty użyteczności publicznej i obiekty przemysłowe.

W administracji PGK S.A. Brzozów znajduje się wodociąg komunalny w Brzozowie oparty głównie na dwóch ujęciach:

- ujęcie wód podziemnych „Brzozów Jakła Wielka” składające się z 8 studni wierconych, które wykorzystują trzeciorzędowe wody szczelinowe związane ze spękaniem skał piaszczystych o łącznej wydajności $Q_{max} = 47,7 \text{ m}^3/\text{h}$,
- ujęcie powierzchniowe z potoku bez nazwy za pomocą istniejącego ujęcia brzegowego (po odpowiednim uzdatnieniu) o zatwierdzonej ilości $Q_{max} = 37 \text{ m}^3/\text{h}$.

Ujęcie wód podziemnych posiada zasoby wód podziemnych zatwierdzone decyzją OS-V-8530-2/86 z dnia 10.02.1986 przez UW Krosno. Starostwo Powiatowe w Brzozowie decyzją OS-6210/21/99 z dnia 15.09.99 r. ważną do 3.04.2010 r. oraz decyzją OS-6223/7/00 z dnia 19.06.2000 r. udzieliło pozwolenia wodno-prawnego na pobór wód podziemnych i powierzchniowych oraz odprowadzanie wód popłucznych do potoku bez nazwy i eksploatację urządzeń służących do jej poboru.

Starostwo Powiatowe decyzją OŚ-6210/9/99 z dnia 15.06.99 r. ustaliło strefy ochronne wokół studni wierconych w Brzozowie – Jakli Wielkiej oraz studni B3 na Podlesiu i B1, B2 w Zmiennicy.

Strefy ochronne ww. ujęć obejmują swym zasięgiem teren ochrony bezpośredniej tych ujęć, w granicach istniejących ogrodzeń, w obrębie których wprowadzono następujące zakazy i nakazy:

- zabrania się użytkowania gruntów dla celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody,
- należy zapewnić odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostać się do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przybywanie osób nie zatrudnionych stale przy urządzeniach służących do poboru wody.

Terenów ochrony pośredniej nie wprowadzono ze względu na dużą miąższość warstwy izolującej ujmowany poziom wodonośny.

Wydajność ujęcia wynosi 1600 m³/d a stacji uzdatniania 1400 m³/d (procesy odżelaziania, filtracji i chlorowania). Wydajność pompowni wody surowej wynosi 18,5 l/s a wody czystej 16,2 l/s. Pojemność zbiornika wody czystej V=500 m³. Długość sieci wodociągowej wynosi 55,5 km, o średnicach ϕ 10-225 mm, z rur stalowych, żeliwnych, PE, PCW. Koszty produkcji wody wg PGK S.A. wynosiły 379 925 zł. Cena 1 m³ wody wynosiła 1,74 zł dla gospodarstw domowych i 3,20 zł dla pozostałych odbiorców wody. Ilość wyprodukowanej wody w 2002 r. wynosiła 256 600 m³, z czego 158 400 m³ dla gospodarstw domowych, 48 000 na cele własne zakładu wodociągowego i 98 100 dla pozostałych odbiorców wody. Wg danych z Urzędu Marszałka woj. podkarpackiego produkcja wody z obu ujęć wynosiła 355 200 m³.

W ramach zamierzeń krótkoterminowych należy przewidzieć modernizację ujęcia wody w Brzozowie i modernizację sieci wodociągowej o koszcie ca 500 tys. zł i 300 tys. zł.

Ujęcie w Brzozowie – Podlesiu składa się z 3 studni wierconych czerpiących wody z poziomu trzeciorzędowego związanego ze spękaniem piaskowców w strefie uskoku tektonicznych. Decyzją OSZM-II-6210/50/92 UW w Krośnie z dnia 7.08.92 r. przedłużono do 20.10.2001 r. pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych ze studni oraz eksploatację urządzeń służących do ujęcia wód podziemnych.

Studnia wiercona przy ul. Parkowej w Brzozowie, stanowiąca własność PGK S.A. w Brzozowie, o zatwierdzonej wydajności $Q_{max} = 60$ m³/d eksploatowana jest na potrzeby mieszkańców miasta. Woda jest uzdatniania na odżelaziaczach ciśnieniowych i doprowadzana do zbiorników wyrównawczych skąd grawitacyjnie jest doprowadzana do miasta. Starostwo Powiatowe w Brzozowie decyzją OŚ-6210/20/99 z dnia 10.09.99 r. udzieliło pozwolenia wodno-prawnego na pobór maksymalnie 60 m³/d wody ze studni S-2 oraz eksploatację urządzeń służących do poboru wód podziemnych. Pozwolenie jest ważne do 19.10.2009 r.

Zakłady i instytucje na terenie miasta i gminy Brzozów zaopatrujące się w wodę z własnych studni wierconych:

Tab. 3. Ujęcia zakładowe

Lp.	Zakład	Pozwolenie wodno-prawne		
		Nr decyzji	Z dnia	Termin ważności
1	WZUW Brzozów	OŚ-III-7211/38/85	1.07.1985	1.07.2000
2	Sp. Inwalidów „Wolność” Brzozów	OŚ-II-6210/31/93	9.07.1993	9.07.2003
3	Wytwórnia wód gazowanych Brzozów	OŚ-II-6210/73/95	21.08.1995	21.08.2005
4	ARTGOS Brzozów	OŚ-II-6210/104/95	23.11.1995	23.11.2005

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

Lp.	Zakład	Pozwolenie wodno-prawne		
		Nr decyzji	Z dnia	Termin ważności
5	UM Brzozów ul. Rieczna	OŚ-II-6210/67/96	2.09.1996	20.02.2006
6	Koronki S.A. Brzozów(St+SUW)	OŚ-II-6210/7/97	20.02.1997	20.02.2007
7	Koronki S.A. Brzozów	OŚ-II-6223/2/00	20.02.2000	20.02.2007
8	Szkoła Podstaw.Nr 2 Przysietnica	OŚ-II-6210/68/97	1.09.1997	1.09.2007
9	GS „SCH” Piekarnia Humniska	OŚ-II-6210/138/97	28.02.1997	28.02.2008
10	ZOZ Brzozów (3 St.)	OŚ-II-6210/20/98	14.04.1998	14.04.2008
11	PPKS Brzozów(1 St.)	OŚ-II-6223/1/00	28.01.2000	28.01.2010

**TAB. 4. DANE DOTYCZĄCE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ ZAKŁADÓW
I OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ W GMINIE BRZOSÓW**

Lp.	Nazwa zakładu	Wielkość produkcji	Liczba pracowników	Zużycie wody m ³ /d			Rodzaj ujęcia	Rodzaj wody	Decyzje/zamierzenia
				ogółem	do produkcji	do spożycia			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Szpital Specjalistyczny, Podkarpacki Ośrodek Onkologiczny, ul. Ks. J. Bielawskiego 18, 36-200 Brzozów sieć 0,8 km	Usługi	820	162	-	162 / pr. wł. 103/ /zakup 59/	4 studnie wiercone SUW 480 m ³ /d,	Podziemna, Zbior -100m ³ , Qp= 16 l/s,	OS-V-7520/2-66 zasoby OS-6223/2/03 pobór Budowa studni S-7
2	Zakład Produkcyjno-Handlowy „BUDO-PLAST” Zbigniew Lasek 36-206 Humniska 262 ,	brodz.1500 wanny.2500 skrzyn.2200	16	0,2095	-	0,2 byt. gos. 0,0095 zakup do spożycia	St. kopana Q=2 m ³ /d Sieć 0,3 km	Podziemna	- -
3	Zakład Tworzyw Sztucznych „Art-Gos” S.A. ul. Rzeszowska 12, 36-200 Brzozów (osadnik ścieków komunalnych)	1343 Mg	165	10,7	4,0	6,7	St. 2 szt. Q=24,1 m ³ /d SUW 50 m ³ /d Sieć 1,7 km	Podziemna Zbiorniki V=16+75 m ³ , Qp= 10l/s,	OS-II-6210/104/95 -
4	PUH „ETON” Jerzy Zajęc, ul. Kopernika 3, 36-200 Brzozów	Usługi, Stacja paliw	7	0,2	-	0,2 zakup	-	-	-
5	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. ul. Legionistów 10, 36-200 Brzozów (nowa oczyszczalnia ścieków Borkówka Qśrd= 800 m ³ /d)	Usługi	73	433wgUS Produkcja 948 Odbiorcy 240	131 cele własne	414	8 st. głęb. i ujęcie pow. - 1145 m ³ /d + 888 m ³ /d (SUW-1400)	Podziemna i powierz. Zbiorniki V=532 m ³ , Qp= 18,6 l/s,	OS-V-8530-25/84- zasoby, OS-6223/7/00 pobór, OS- 6210/9/99 strefy, Modernizacja SUW Jakła Wielka
6	KORONKI S.A. 36-200 Brzozów, ul. Rzeszowska 10	koronki 18.774 km	354	9,18	-	9,18	St.-312 m ³ /d, SUW 120 m ³ /d	podziemna Zb. 38,8 m ³ Sieć 1 km.	GT-G-8530/33/81 zat. zasobów i OS – 6223/2/00 na pobór
7	PBI „WAFRO” 36-200 Brzozów	usługi	158	6,8	2,9	3,9	St.-13 m ³ /d	powierzch.	OS-6223/22/02 pobór
8	PKS Connex 36-200 Brzozów	usługi	152	12,46	7,12	5,34	St. - 20 m ³ /d	podziemna	OS-7520-2/7/99 zasoby OS-6223/1/00 pobór

Ponadto na terenie Gminy Brzozów ujęcia wody mają:

1. Huta Szkła Gospodarczego „KAMA”, 36-200 Brzozów, ul. Boh. II Woj. Świat. 15 – 1 studnia,
2. PBI „WAFRO”, 36-200 Brzozów, ul. Witosa 4 – ujęcie wody z potoku Sietnica
3. Zakład Tworzyw Sztucznych ARTGOS, 36-200 Brzozów, ul. Rzeszowska 12 – ujęcie wody podziemnej
4. Spółdzielnia Transportu Wiejskiego, 36-200 Brzozów, ul. Boh. II Woj. Świat. 8
5. PPH WYROBY CUKIERNICZE „GRAN-PIK”, 36-200 Brzozów, ul. Mickiewicza 14
6. Zakład Budowlany p. Kozak, 36-200 Brzozów, ul. Reymonta 11,
7. BUDMATEX p. Bieńczak, 36-200 Brzozów, ul. Kościuszki 35.

Poza ww. na terenie miasta i gminy Brzozów jest kilkanaście studni wierconych, które nie mają aktualnych pozwoleń wodno-prawnych na pobór wody i są eksploatowane bez pozwoleń lub w związku ze zmianą profilu i wielkości produkcji w zakładach są nieczynne. Zgodnie z przepisami powinno się dokonać aktualizacji pozwoleń lub studnie zlikwidować.

Zapotrzebowanie wody na potrzeby socjalno-bytowe i gospodarcze użytkowników wodociągu komunalnego w Brzozowie waha się ca 900 m³/d, zaś zdolność produkcyjna wodociągu ca 1100 m³/d. Wydajność eksploatowanych ujęć wodnych oraz posiadane zbiorniki wyrównawcze pozwalają na ciągłą dostawę wody. W związku z ceną wody i założeniem wodomierzy ilość zużywanej wody zmniejsza się wskutek oszczędzania i racjonalnego zużycia. Eksploatacją sieci wodociągowej i ujęć wodnych w Brzozowie zajmuje się Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej.

Mieszkańcy wsi wchodzących w skład gminy Brzozów zaopatrują się w wodę ze studni kopanych zlokalizowanych w swoich obejściach lub w znacznej odległości od nich w terenach źródłiskowych cieków. Wodę do domów doprowadza się grawitacyjnie lub za pomocą hydroforów.

W miejscowościach Przysietnica, Zmiennica, Górki, Grabownica i Turze Pole większość gospodarstw domowych i zagród zaopatruje się w wodę do celów komunalnych z ujęć źródłiskowych i studni wierconych. Te lokalne systemy składają się przeważnie z ujęcia i zbiornika magazynującego wodę oraz odcinka grawitacyjnego wodociągu doprowadzającego wodę od kilku do kilkudziesięciu odbiorców. Około 25 % gospodarstw korzysta z tradycyjnych studni kopanych. Eksploatacją sieci wodociągowej i ujęć wodnych na terenach wiejskich zajmują się spółki wodne.

Na podstawie analizy aktualnego stanu funkcjonowania wodociągów i zaopatrzenia w wodę miejscowości gminy Brzozów, celem prawidłowego działania systemów zaopatrzenia w wodę wyznacza się następujące kierunki działań:

- rozbudowa istniejących sieci wodociągowych, modernizacja stacji uzdatniania wody,
- wykonanie nowych ujęć oraz renowacja i włączenie do eksploatacji nieczynnych studni głębinowych,
- wyznaczenie stref ochronnych wokół ujęć powierzchniowych i źródłiskowych,
- zaprojektowanie poboru wody ze zbiornika w Bliznem lub ze zbiornika w Sieniawie,
- rozważenie budowy małych zbiorników retencyjnych na ciekach w gminie.

Przeprowadzone w roku 2000 badania chemiczne i ocena jakości wód w Brzozowie –Lesie i ze źródła w Przysietnicy – Willa wskazują, że wody podziemne są nisko mineralizowane, wodorotlenkowo- wapniowe i nadają się do celów pitnych oraz produkcji butelkowanej wody mineralnej. W świetle przedstawionych faktów wydaje się za celowe podjęcie przez władze gminy działań w celu pozyskania środków finansowych na reaktywowanie funkcji uzdrowskiej miasta Brzozowa.

Docelowo należy rozważyć dalszą kontynuację budowy wodociągu ze stacji uzdatniania wody w Sieniawie (Besko) z ujęcia na Wisłoku poprzez Turze Pole do Brzozowa przewodem ϕ 500 mm. Plany te mogą być brane pod uwagę po roku 2015 po uporządkowaniu gospodarki ściekowej i po zgromadzeniu środków na ten cel.

4.4.6. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych

Około 44 % obszaru miasta Brzozowa jest skanalizowana, na pozostałej części kanalizacja jest budowana. Część ścieków socjalno-bytowych i burzowych była w 2002r. oczyszczana w czynnych dwóch oczyszczalniach ścieków, a obecnie po oddaniu w 2003 r. oczyszczalni Borkówka trwają prace zmierzające do uporządkowania i rozbudowy systemu kanalizacyjnego w mieście z doprowadzeniem ścieków na nową oczyszczalnię.

Brzozów posiada oczyszczalnię mechaniczno-biologiczną MINIBLOK 2xM9 przy ul. Kościuszki, która posiada pozwolenie wodno-prawne OŚ-II-6210/65/98 z dnia 18.06.1998 r. ważne do 18.06.2008 r. na odprowadzanie oczyszczonych ścieków w ilości $Q_{maxd} = 93 \text{ m}^3/\text{d}$ pod warunkiem zachowania określonego stanu i składu.

Druą oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną typu KOS-2 przy ul. Witosa posiada pozwolenie wodno-prawne OŚ-II-6223/4/00 z dnia 21.03.00 r. ważne do 31.12.2005 r. na odprowadzanie oczyszczonych ścieków w ilości $Q_{maxd} = 98,7 \text{ m}^3/\text{d}$ pod warunkiem zachowania określonego stanu i składu.

Trzecia, nowa oczyszczalnia w dzielnicy Borkówka ma oczyszczać ścieki z osiedli mieszkaniowych dzielnicy Borkówka, przy ul. Kopernika, Piastowej, Mickiewicza, Tyśiąclecia i Okulickiego.

W 2003 r. przeprowadzono rozruch technologiczny oczyszczalni ścieków I etap o przepustowości $800 \text{ m}^3/\text{dobę}$ przy ul. Traugutta w Brzozowie, której budowę rozpoczęto w 1997 r. jako I etap oczyszczalni ścieków o przepustowości $300 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Kierując się kosztami realizacji i eksploatacji ww. oczyszczalni w maju 2002 zmieniono technologię oczyszczania ścieków (z technologii firmy Biogest Polska na technologię Firmy JB Warszawa). Zwiększyło to przepustowość tej oczyszczalni w I etapie o $500 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Wybudowana oczyszczalnia ścieków zabezpiecza potrzeby osiedli przy ul. Traugutta i Głowackiego, (Borkówka), ul. 1000 – lecia, Konopnickiej, Orzeszkowej, Zielonej, Okulickiego, Prohaski, Kilińskiego, Harcerskiej, Małej, Piastowej, Kopernika, Podwale, Ks. Bielawskiego, Bocznej oraz Szpitala. Efektem zmian technologicznych na ww. oczyszczalni jest wyłączenie z eksploatacji bardzo kosztownej a mało sprawnej kontenerowej oczyszczalni ścieków przy ul. Kościuszki.

Rozbudowa w ramach II etapu budowy ww. oczyszczalni pozwoli uzyskać dodatkową przepustowość $1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$, co zabezpieczy potrzeby w zakresie oczyszczania ścieków w części południowej m. Brzozowa, osiedla przy ul. Witosa i m. Humniska.

W dniu 28 lutego 2001 r. przekazano do użytku I etap oczyszczalni mechaniczno-biologicznej ścieków w m. Grabownica Starzeńska o przepustowości 300 m³/dobę typu HYDROVIT SI-300. Starostwo Powiatowe w Brzozowie decyzją OŚ-6223/14/00 z dnia 21.06.2000 r. udzieliło pozwolenia wodno-prawnego na odprowadzanie oczyszczonych ścieków do rzeki Stobnicy w ilości 587,2 m³/d do 2.02.2002 r.

W dniu 17 grudnia 2001 r. przekazano do użytku tymczasową kontenerową oczyszczalnię ścieków w m. Górki o przepustowości 40 m³/dobę .

Większe zakłady i instytucje posiadają własne oczyszczalnie ścieków oraz pozwolenia wodno-prawne na odprowadzenie oczyszczonych ścieków.

Tab. 5. Oczyszczalnie zakładowe

Lp.	Zakład	Pozwolenie wodno-prawne		
		Nr decyzji	Z dnia	Termin ważności
1	Koronki S.A. Brzozów	OŚ- 6223/2/00	20.02.2000	3.04.2010
2	GS „SCH” Piekarnia Humniska	OŚ-6210/34/99	24.01.2000	28.01.2008
3	WAFRO S.A. Brzozów	OŚ-6210/38/99	10.02.2000	10.02.2010
4	Sp. BISKAR Brzozów	OŚ-6210/25/99	30.09.1999	30.09.2009
5	PT.KRUS Brzozów	OŚ-6210/16/99	30.07.1999	30.07.2004
6	ZUSiPM.S.C. Brzozów	OŚ-6210/11/99	16.07.1999	16.07.2009
7	UMB Grabownica Starzeńska	OŚ-6210/1/99	2.02.1999	2.02.2009
8	Szkoła Podstawowa Stara Wieś	OŚ-II-6210/107/98	11.08.1998	27.04.2005
9	Szkoła Podstaw.Nr 2 Przysietnica	OŚ-II-6210/105/98	11.08.1998	2.04.2006
10	Ośrodek Zdrowia Przysietnica	OŚ-II-6210/58/98	15.05.1998	15.04.2006
11	Ośrodek Zdrowia Grabownica	OŚ-II-6210/54/98	25.06.1998	25.05.2008
15	PPKS Brzozów	OŚ-II-6210/123/97	12.01.1998	12.01.2008
16	ZUSiPM Jarosław, Zakład Brzoz.	OŚ-II-6210/80/97	5.10.1997	14.03.2007
17	PPH „Gran Pik” Brzozów	OŚ-II-6210/95/96	8.11.1996	22.07.2006
18	CPN Brzozów	OŚZN.II.6210/50/92	23.10.1992	13.10.2002
19	ZTS Gamrat Erg Brzozów	OŚ-II-6210/23/99	23.09.1999	23.09.2002

Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Brzozowie Nr XX/163/92 z dnia 21 października 1992 r. program ochrony środowiska Gminy Brzozów zakładał wykonanie w zakresie gospodarki wodno – ściekowej na terenie miasta i gminy Brzozów sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków dla całego terenu miasta Brzozowa i całego terenu gminy Brzozów.

Realizacja projektowanej kanalizacji sanitarnej dla poszczególnych miejscowości w 2002 r. była następująca:

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

14.	Zmiennica	22,3	5,1	17,2	3 890,1	724,6	3 165,5
15.	Humniska	49,4	6,1	43,3	10 717,2	587,3	10 129,9
16..	Przysietnica	40,6	-	40,6	7 550,8	78,8	7 472,0
17.	Stara Wieś	43,2	-	43,2	7 990,6	40,1	7 950,5
18.	Oczyszcz. Borków. I etap	800 m ³ / d	800 m ³ / d	-	3 544,8	3 544,8	-
19.	Oczyszcz Borków. II etap	1000 m ³ /d	-	1000 m ³ /d	1 536,0	-	1 536,0
20.	Oczyszcz. Grabow. I etap	300 m ³ /d	300 m ³ /d	-	-	2 237,1	-
21.	Oczyszcz. Grabow. II etap	500 m ³ /d	-	500	1 000,0	-	1 000,0
22.	Oczyszcz. Turze Pole dla Turzego Pola, Górek i Zmiennicy	600 m ³ /d	-	600 m ³ /	3 000,0	-	3 000,0
23.	Oczyszczalnia ścieków Przysietnica (na terenie Brzozowa)	600 m ³ /d	-	600 m ³ /	3 000,0	-	3 000,0
24.	Oczyszczalnia ścieków Stara Wieś – udział w budowie oczyszcz. Blizne – Gmina Jasienica Ros. wg zawartego porozumienia międzygminnego	350 m ³ /d	-	350 m ³ /d	1 000,0	250,0	750,0
Razem		296,3 km	88,7 km	207,6	71 003,0	20 952,7	50 050,3

4.4.7. Przyjęte kierunki strategiczne w zakresie budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków

Gmina Brzozów posiada kompleksowy program budowy kanalizacji i oczyszczalni obejmujący całą gminę, który jest sukcesywnie realizowany.

Zaplanowane są inwestycje dotyczące kanalizacji sanitarnej dla części południowo-wschodniej miasta II i III etap (ul. 3 Maja, Armii Krajowej, PCK, Szkolna, Sienkiewicza, Słoneczna) długości 33,8 km, ul. Piastowa, Szpital o długości 0,9 km, ul. Traugutta o długości 0,5 km, z oczyszczalni KOS do oczyszczalni Borkówka 0,3 km.

Docelowo planuje się rozbudowę oczyszczalni ścieków Borkówka dla miasta Brzozowa i m. Humniska i budowę oczyszczalni na terenie Brzozowa dla wsi Przysietnica.

Inwestycje w trakcie realizacji - posiadające projekty budowlane i pozwolenia na budowę, to:

- kanalizacja sanitarna dla m. Górki - dł. 23,3 km,
- kanalizacja sanitarna dla m. Turze Pole - dł. 15,7 km,
- kanalizacja sanitarna dla m. Zmiennica - dł. 22,3 km.
- kanalizacja sanitarna dla m. Humniska - dł. 49,4 km,
- kanalizacja sanitarna dla m. Przysietnica- dł. 40,6 km.

Inwestycje w trakcie przygotowania:

- kanalizacja sanitarna dla m. Stara Wieś - dł. 43,2 km,
- kanalizacja sanitarna Brzozów Południe – dł. 28,9 km.

Tab. 6. Zestawienie zbiorcze aktualnego stanu wyposażenia gminy Brzozów w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków

L p.	System kanalizacyjny	Oczyszczalnia ścieków	Przepustowość [m ³ /d]	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni
1	System kanalizacyjny: m. Brzozowa – Miniblok	Miniblok	92.8	835
2	System kanalizacyjny: m. Brzozowa – KOS	KOS	98.7	595
3	System kanalizacyjny: m. Brzozowa – Borkówka	Borkówka	800	-
4	System kanalizacyjny: m. Grabowica	Grabowica	300	1230
5	System kanalizacyjny: m. Przysietnica – Brzozów	Brzozów II W.Ś.	600	3319
6	System kanalizacyjny: m. Stara Wieś	Stara Wieś	600	2758
7	System kanalizacyjny: m. Humniska	Brzozów	600	-
8	System kanalizacyjny: m. Turze Pole, Górki i Zmiennica	Turze Pole	50	2165

L p.	System kanalizacyjny	Oczyszczalnia ścieków	Przepustowość [m ³ /d]	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni
Razem gmina: systemów kanalizacyjnych 10 szt. i oczyszczalni ścieków 5 szt. - o przepustowości 541,5 m ³ /d oraz 10902 mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków.				

Docelowo:

Razem gmina: 10 szt. systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków szt. 6 - o przepustowości 4600 m ³ /d oraz 20168 mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków.
--

Podsumowanie

Realizacja powyższego trudnego programu pozwoli na ochronę wód powierzchniowych i podziemnych w wymaganym stopniu.

* * *

4.5. Środowisko przyrodnicze, w tym różnorodność biologiczna i krajobrazowa

Ochrona przyrody

Ochrona przyrody w gminie Brzozów instytucjonalnie zorganizowana jest w postaci istniejących obszarów chronionego krajobrazu oraz pomników przyrody.

Obszary Chronionego Krajobrazu:

Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu

W gminie Brzozów	1413 ha
W gminie Dydnia	10967 ha
W gminie Nozdrzec	4450 ha

Łącznie: 16830 ha

Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu

W gminie Brzozów	2158 ha
W gminie Domaradz	401 ha
W gminie Haczów	2871 ha
W gminie Jasienica Rosielna	1646 ha

Łącznie: 7076 ha

Znaczna część obszaru gminy atrakcyjna krajobrazowo (Zmiennica, Turze Pole, Stara Wieś) położona jest w granicach strefy ochronnej (otuliny) Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Większość dużych kompleksów leśnych w gminie Brzozów znajduje się w całości lub częściowo w granicach tej strefy.

Nieduży fragment Wschodnio-Beskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu znajduje się na terenie gminy Brzozów – we wschodniej części gminy

Pomniki przyrody:

Gmina Brzozów 6 szt.

Wykaz pomników przyrody w Brzozowie:

1. Jesion	Grabownica Starzeńska obok kościoła
2. 2 dęby	Grabownica Starzeńska
3. Dąb szypułkowy	Humniska, p. Kwiatkowski
4. Dąb szypułkowy	Humniska, Park podworski
5. Dąb szypułkowy	Brzozów, Skład Maszyn Rolniczych
6. Dąb szypułkowy	Brzozów, obok Szpitala.

Na obszarze gminy Brzozów w przeszłości istniało kilka zespołów dworskich z układami zieleni. W połowie XIX wieku takie układy zieleni były z pewnością w Humniskach, Grabownicy Starzeńskiej i Zmiennicy. Ze starodrzewia pozostały jedynie pojedyncze pomnikowe lipy szerokolistne.

Strefy ochrony ekologicznej gmina Brzozów

Na terenie gminy brak jest rezerwatów, parków krajobrazowych. Są jednak cenne obszary leśne, na obrzeżu których w przeszłości (Uzdrowisko Brzozów) i obecnie funkcjonują obiekty zaliczone do ochrony zdrowia (Ośrodek w Przysietnicy, dom wczasowy w Starej Wsi, Ośrodek „Caritas”).

Ochrona środowiska

Rozwój przestrzenny gminy winien być podporządkowany zasadzie wzmożonej ochrony środowiska przyrodniczego pod jego różnymi względami. Lasy otaczające gminę Brzozów od zachodu należą do Czarnorzeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a prawie na granicy gminy Haczów znajdują się rezerwaty przyrody: „Kretówki” i „Cisy w Malinówce” (formalnie w gminie Haczów). W związku z tym w tej części gminy nie lokalizuje się przemysłu, uciążliwego rzemiosła, a gospodarka leśna zwłaszcza wycieczkowa musi być prowadzona zgodnie z zasadami obowiązującymi na tych terenach.

W programie podano wytyczne uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej przez:

- budowę gnojowników i bezodpływowych zbiorników na ścieki sanitarne,
- zakazy stosowania środków ochrony roślin trudno rozkładalnych w glebie i długo w niej zalegających,
- zakazy urządzania dzikich wysypisk śmieci w pobliżu cieków wodnych.

Ogólne zasady zagospodarowania obszaru chronionego krajobrazu

W MPO nie ogranicza się rozwoju bazy technicznej gospodarki leśnej oraz drobnego przetwórstwa surowca drzewnego, przy zachowaniu ochrony elementów środowiska, a zwłaszcza racjonalnej gospodarki odpadami i ściekami. Gospodarka rolna winna się rozwijać w sposób naturalny, bez dużej dawki nawozów i środków ochrony roślin, które miałyby wpływ na pogorszenie czystości wód. Osadnictwo powinno podlegać ogólnym zasadom i skupiać się przy istniejącej zwartej zabudowie.

W zakresie gospodarki wodnej należy podejmować działania zmierzające do poprawy bilansu wodnego i retencjonowania wody poprzez wprowadzanie zadrzewień ochronnych i fitomelioracyjnych, a przede wszystkim poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej.

W zakresie gospodarki rolnej, leśnej i zadrzewieniowej należy chronić glebę przed erozją, chronić pokrywę leśną i zalesiać grunty nieprzydatne dla gospodarki rolnej, utrzymywać skład gatunkowy drzewostanów zbliżonych do naturalnych, charakterystycznych dla danego regionu, prowadzić racjonalną gospodarkę leśną, prowadzić biologiczną zabudowę skarp, wykopów i nasypów wzdłuż dróg przez zakrzewianie lub zadrzewianie, ograniczyć do niezbędnego minimum stosowanie środków ochrony roślin.

W Parku Krajobrazowym Czarnorzecko-Strzyżowskim zakazuje się:

- lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska o znaczeniu krajowym i wojewódzkim,
- dokonywania zmian koryt rzecznych, zmiany spadku rzek i cieków,
- lokalizacji linii energetycznych powyżej 110 kV,
- eksploatacji surowców mineralnych,
- poboru kruszywa ze zbiorników i cieków wodnych,
- lokalizacji składowisk odpadów.

Poniżej wymieniono jeszcze **obiekty kultury – zabytki** na terenie miasta i gminy Brzozów:

Na terenie miasta Brzozowa występują liczne zabytki małej architektury oraz zabytki kubaturowe.

Najważniejsze zabytki Brzozowa są następujące:

Kościół parafialny 1675 – 1686
Figura Matki Boskiej 1910,
Kapliczki – 5 szt.,
Domy mieszkalne – 68 szt.
Kolegium Misjonarzy 1745 – 1748,
Dzwonnica kościelna 1675 – 1686,
Ratusz miejski 1896,
Oficyna 1890 – 1910.

Humniska – drewniany kościół gotycki, XV w.

Stara Wieś – późnobarokowy kościół z XVIII w.
Barokowy budynek klasztoru OO. Jezuitów.

4.6. Źródła odnawialne

Dokumentem kierunkowym, który ma stymulować rozwój energetyki odnawialnej jest STRATEGIA ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ z września 2000 roku.

Wzrost zapotrzebowania na energię, spowodowany szybkim rozwojem gospodarczym, ograniczona ilość zasobów kopalnych a także nadmierne zanieczyszczenie środowiska spowodowały w ostatnich latach duże zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii. Udział odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym świata wynosi około 18%. Wielkość ta wynika zarówno z rozwoju nowych technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii jak również z faktu, że część ludności świata nie ma dostępu do konwencjonalnych źródeł energii. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii stało się ważnym celem polityki Unii Europejskiej. Wyrazem tego stała się opublikowana w 1997 roku, w Białej Księdze Komisji Europejskiej, strategia rozwoju odnawialnych źródeł energii w krajach Unii Europejskiej, która została uznana za podstawę działań na poziomie unijnym. Obecnie udział energii ze źródeł odnawialnych w zaspokojeniu zapotrzebowania Unii Europejskiej na energię pierwotną wynosi 6%.

Ilościowe oszacowanie wykorzystania energii odnawialnej w Polsce jest obecnie rzeczą bardzo trudną, ponieważ informacje na ten temat są dostępne jedynie za pośrednictwem specjalnych badań ankietowych.

Obecnie podstawowym źródłem energii odnawialnej wykorzystywanym w kraju jest **biomasa** oraz **energia wodna**, natomiast energia **geotermalna**, **wiatru**, **promienienia słonecznego** ma mniejsze znaczenie.

Największe nadzieje na wykorzystanie, jako odnawialnego źródła energii, są związane z **biomasą**. Jej udział w bilansie paliwowym energetyki odnawialnej w Polsce rośnie z roku na rok. Biomasa może być używana na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (drewna, słomy), gazowych w postaci biogazu lub przetwarzana na paliwa ciekłe (olej, alkohol). W warunkach polskich w najbliższej perspektywie można spodziewać się znacznego wzrostu zainteresowania wykorzystaniem biopaliw stałych - drewna i słomy.

Energetyka wiatrowa w naszym kraju zaczęła rozwijać się dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych, głównie na wybrzeżu. Rejonami najbardziej uprzywilejowanymi do wykorzystania energii wiatru są Wybrzeże Morza Bałtyckiego, Suwalszczyzna i Równina Mazowiecka. Do końca 1999 r. uruchomiono 14 sieciowych ferm wiatrowych o łącznej mocy zainstalowanej ponad 3,5 MW. Ponadto funkcjonuje około 50 małych autonomicznych siłowni wiatrowych. Obserwuje się duże zainteresowanie inwestorów instalacjami wiatrowymi, szczególnie w północno-zachodniej Polsce, gdzie na różnych etapach przygotowania realizowanych jest około 10 inwestycji o planowanych mocach powyżej 600 kW. W zakresie energetyki wiatrowej na terenie gminy Brzozów istnieją dobre warunki. Jednak na razie nie ma znaczących instalacji elektrowni wiatrowych na terenie powiatu brzozowskiego.

Energetyka słoneczna praktycznie jest najmniej znaną formą energii. Warunki meteorologiczne w Polsce charakteryzują się bardzo nierównym rozkładem promienio-

wania słonecznego w cyklu rocznym. Ok. 80% całkowitej rocznej sumy nasłonecznienia przypada na sześć miesięcy sezonu wiosenno-letniego.

Celem strategicznym jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych. Analizując informacje dotyczące potencjału technicznego odnawialnych źródeł energii a także prognozy dotyczące możliwości ich wykorzystania nie jest możliwe w chwili obecnej przyjęcie na 2010 rok takiego celu, jaki postawiła Unia Europejska tzn. 12% udziału odnawialnych źródeł energii. Strategia i plan działań w dziedzinie odnawialnych źródeł energii przedstawiony w Białej Księdze Komisji Europejskiej wymusiły na wszystkich krajach członkowskich podejmowanie działań wspierających odnawialne źródła energii, takich jak: inwestowanie w badania, zwolnienia podatkowe, gwarantowane ceny energii, subsydia inwestycyjne itp. Sama Komisja Europejska od ponad dziesięciu lat wspiera badania i rozwój odnawialnych źródeł energii w ramach kolejnych Ramowych Programów Badań i Rozwoju. W porównaniu z Unią Europejską krajowy rozwój odnawialnych źródeł energii jest wspierany w znacznie mniejszym stopniu a także napotyka bariery utrudniające jego rozwój. Przedkładana strategia stwarza szansę szybszego rozwoju odnawialnych źródeł energii w kraju. W dokumencie postawiony cel jest celem politycznym, wymuszającym dalsze działania w tak zasadniczej kwestii dla zrównoważonego rozwoju, jaką jest wzrost wykorzystania energii odnawialnej w Polsce. Pierwszy okres realizacji strategii do roku 2010, z uwagi na wieloletnie opóźnienia Polski w stosunku do Unii Europejskiej w zakresie systemowych rozwiązań wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii, należy maksymalnie wykorzystać na wdrożenie podobnych rozwiązań jakie istnieją w Unii od wielu lat. W trakcie tego okresu powinno nastąpić sprawdzenie zaproponowanych w dokumencie rozwiązań, łącznie z ich weryfikacją, a także przedstawienie konkretnych programów rozwoju poszczególnych rodzajów energii odnawialnej. Na podstawie przedstawionych w dokumencie danych dotyczących zarówno wykorzystania jak i potencjału technicznego odnawialnych źródeł energii w Polsce można powiedzieć, że w początkowym okresie wzrastać będzie przede wszystkim energetyczne wykorzystanie biomasy. Jednakże, aby wzrost wykorzystania biomasy, a także innych odnawialnych źródeł energii mógł nastąpić, państwo będzie musiało ponieść odpowiednie nakłady finansowe.

Niezbędne nakłady finansowe, które należy ponieść aby zrealizować postawiony cel będą przedstawione w programach dla poszczególnych rodzajów energii odnawialnej. W dłuższej perspektywie do roku 2020, z uwagi na porównywalny krajowy potencjał techniczny odnawialnych źródeł energii z potencjałem technicznym krajów Unii Europejskiej, nie ma uzasadnienia do stawiania innych zadań dotyczących krajowego udziału energetyki odnawialnej w bilansie paliwowo-energetycznym niż w krajach członkowskich Unii.

Jak wyżej podano jedynym możliwym do wykorzystania na terenie gminy Brzozów odnawialnym źródłem energii jest energia wiatru.

4.7. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska, poważne awarie przemysłowe

Nadzwyczajne zagrożenie środowiska (poważne awarie przemysłowe) może wystąpić w następujących przypadkach:

- awaria lub katastrofa podczas przewozu materiałów niebezpiecznych na drogach gminy,
- zatrucie wód lub przedostanie się do rzek niebezpiecznych substancji w wyniku awarii urządzeń przemysłowych bądź uszkodzenia urządzeń oczyszczających ścieki w oczyszczalniach ścieków,
- uszkodzenie instalacji odpylającej i wydostawanie się do powietrza atmosferycznego substancji szkodliwych,
- inny rodzaj awarii lub uszkodzeń urządzeń chroniących środowisko skutkujący zwiększeniem się emisji zanieczyszczeń lub hałasu ponad dopuszczalne normy.

W gminie powinien być opracowany sposób postępowania w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych sytuacji (wystąpienia poważnych awarii).

Również zgodnie z odpowiednimi przepisami prawnymi każdy przypadek nadzwyczajnego zagrożenia środowiska należy zgłosić Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30.12.2002 w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska następujące poważne awarie muszą być zgłaszane służbom GIOŚ:

zgłoszeniu podlegają awarie na terenie kraju, o ile spełniają jedno z następujących kryteriów:

1) były następstwem pożaru, eksplozji lub uwolnienia w trakcie procesu przemysłowego co najmniej 5% ilości jednej z substancji niebezpiecznych decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o dużym ryzyku wystąpienia awarii na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. Nr 58, poz. 535);

2) były następstwem pożaru, eksplozji lub uwolnienia w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu dowolnej ilości co najmniej jednej z substancji niebezpiecznych wymienionych w przepisach, o których mowa w pkt 1, jeżeli powodują co najmniej jeden ze skutków spośród następujących rodzajów skutków:

a) skutki wobec osób

skutkami poważnych awarii są:

- 1) śmierć co najmniej jednej osoby;
- 2) zranienie co najmniej 6 osób w zakładzie i hospitalizacja przynajmniej jednej z tych osób przez co najmniej 24 godziny;
- 3) hospitalizacja co najmniej jednej osoby spoza zakładu przez co najmniej 24 godziny;
- 4) ewakuacja przynajmniej 250 osób na czas dłuższy niż 2 godziny, albo innej liczby osób jeżeli iloczyn liczby osób i czasu ewakuacji (określonego w godzinach) wynosi co najmniej 500;
- 5) uwięzienie, rozumiane jako odcięcie od otoczenia zewnętrznego przynajmniej 250 osób na czas dłuższy niż 2 godziny, albo innej liczby osób jeżeli iloczyn liczby osób i czasu uwięzienia (określonego w godzinach) wynosi co najmniej 500;
- 6) pozbawienie przynajmniej 500 osób wody do picia, energii elektrycznej, gazu lub połączeń telefonicznych przez czas dłuższy niż 2 godziny, albo innej liczby osób, jeżeli iloczyn liczby osób i czasu przerwania dostaw wody do picia, energii elektrycznej, gazu lub połączeń telefonicznych (określony w godzinach) wynosi co najmniej 1000;

b) szkody w środowisku,

skutkami poważnych awarii są:

- 1) trwałe uszkodzenie lub zniszczenie środowiska, o powierzchni co najmniej 1 ha, z zastrzeżeniem pkt 2-4;
- 2) trwałe uszkodzenie lub zniszczenie obiektu poddanego pod ochronę na podstawie przepisów o ochronie przyrody, w drodze uznania za:
 - a) pomnik przyrody,
 - b) stanowisko dokumentacyjne;
- 3) trwałe uszkodzenie lub zniszczenie jednego lub kilku elementów przyrodniczych środowiska, bez względu na wielkość uszkodzonej lub zniszczonej powierzchni, na obszarze poddanym pod ochronę na podstawie przepisów o ochronie przyrody, stanowiącym:
 - a) park narodowy,
 - b) rezerwat przyrody,
 - c) park krajobrazowy,
 - d) obszar chronionego krajobrazu,
 - e) użytek ekologiczny,
 - f) zespół przyrodniczo-krajobrazowy;
- 4) zanieczyszczenie śródlądowych wód powierzchniowych lub wód morskich:
 - a) cieku naturalnego lub kanału na długości co najmniej 5 km,
 - b) jeziora lub innego naturalnego zbiornika wodnego albo sztucznego zbiornika usytuowanego na wodach płynących, o powierzchni co najmniej 1 ha,
 - c) delty, o powierzchni co najmniej 2 ha,
 - d) morskich wód wewnętrznych lub wód morza terytorialnego albo strefy wybrzeża morskiego, o powierzchni co najmniej 2 ha;
- 5) zanieczyszczenie poziomów wodonośnych wód podziemnych na obszarze ich zalegania, o powierzchni co najmniej 1 ha.)

b) szkody w mieniu

Skutkami poważnych awarii są:

- 1) uszkodzenie lub zniszczenie mienia w zakładzie, w którym wystąpiła awaria, o wartości strat w wysokości przynajmniej 8 mln zł,
- 2) uszkodzenie lub zniszczenie mienia poza terenem zakładu, w którym wystąpiła awaria:
 - a) o wartości strat w wysokości przynajmniej 2 mln zł,
 - b) uszkodzenie zabudowań mieszkalnych w stopniu uniemożliwiającym dalsze ich użytkowanie.

d) negatywne skutki wykraczające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

3) były następstwem uwolnienia w trakcie magazynowania lub transportu dowolnej substancji, która ze względu na swoje właściwości lub ilość może być niebezpieczna dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, prowadząc przynajmniej do jednego ze skutków spośród rodzajów skutków, o których mowa w pkt. 2 lit. a-d.

Poniżej podano telefony alarmowe z terenu województwa podkarpackiego:

Województwo podkarpackie – wykaz telefonów alarmowych

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie

1	Nr fax – jako fax czynny całą dobę	0-17-85-053-77
2	Nr telefonu dyżurnego od poniedziałku do piątku w godzinach pracy	0-17-85-438-41 0-17-85-436-83
3	Nr telefonu dyżurnego (czynny poza godzinami pracy oraz w dni wolne)	0-606328-796

E-mail: nzs@wios.rzeszow.pl

Delegatura w Jaśle

Telefony dyżurne

1	Nr tel./fax – jako fax czynny całą dobę	0-13-446-35-48
2	Nr telefonu dyżurnego od poniedziałku do piątku w godzinach pracy	0-13-446-43-95 0-13-448-08-48
3	Nr telefonu dyżurnego (czynny poza godzinami pracy oraz w dni wolne)	0-606-328-809

E-mail: delegatura@jaslo.wios.rzeszow.pl

Teren gminy Brzozów objęty jest działalnością WIOŚ Delegatura w Jaśle.

4.8. Plan gospodarki odpadami

Wprowadzenie

Gminny Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Brzozów jest bezpośrednim efektem realizacji ustawy o odpadach z dnia 27.04.2001 r.

Plan uwzględnia zapisy zawarte w aktualnie obowiązujących aktach prawnych z zakresu gospodarki odpadami.

Gminny Plan Gospodarki Odpadami określa:

- aktualny stan gospodarki odpadami,
- prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami,
- cele i działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami, w tym projektowany system gospodarki odpadami,
- niezbędne koszty funkcjonowania i zasady finansowania proponowanego systemu,
- sposób monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Dokumentem nadrzędnym dla Gminnego Planu Gospodarki Odpadami jest Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Brzozowskiego.

Dla potrzeb konstrukcyjnych Planu dokonano podziału odpadów na trzy zasadnicze grupy:

- odpady powstające w sektorze komunalnym,
- odpady powstające w sektorze gospodarczym,
- odpady niebezpieczne.

ANALIZA AKTUALNEGO STANU GOSPODARKI ODPADAMI

Odpady komunalne

Analiza aktualnej sytuacji w gospodarce odpadami w gminie Brzozów pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

- Na obszarze gminy Brzozów, zamieszkałym przez 26,0 tys. osób, zebrano wg ankiet w 2002 roku 6940 Mg stałych odpadów komunalnych, tj. w przeliczeniu na 1 mieszkańca zebrano około 267 kg/ M. rok.
 - Z terenu gminy Brzozów w 2002 r. wyeksportowano 791,7 Mg odpadów do Dukli, co stanowiło ca 11,4 % ogólnej ilości odpadów komunalnych wytworzonych w gminie.
 - W roku 2002 w gminie zebrano 274,8 Mg surowców wtórnych, co stanowiło 4 % masy zebranych odpadów .
 - Zbiórka odpadów na obszarze gminy Brzozów prowadzona była w przeważającej mierze systemem „u źródła” /w workach foliowych/. Na terenie miejskim stosowane są do zbierania odpadów często duże pojemniki zbiorcze rozmieszczone w dogodnych do ich odbioru miejscach oraz pojemniki o mniejszej pojemności rozmieszczone przy posesjach.
 - Odpady komunalne powstają w gospodarstwach domowych i w obiektach użyteczności publicznej – na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego nie jest możliwe całkowite uniknięcie powstawania odpadów. Dlatego szczególnego znaczenia nabiera prawidłowa gospodarka odpadami, w szczególności powtórne wykorzystanie odpadów. Celowi temu służy selektywna zbiórka odpadów (segregacja). Odpady przemysłowe są zwykle już wyselekcjonowane, również odpady komunalne winne być objęte w jak największym wymiarze selekcją i segregacją. Odpady w gminie Brzozów będą w dalszym ciągu selekcjonowane na 2 sposoby:
 - przez selektywną zbiórkę tj. zbieranie odpadów do oddzielnych pojemników,
 - przez wystawianie odpadów w workach (wprowadzona w 2003 roku zbiórka odpadów do oddzielnych pojemników lub worków).
- Nadal selekcjonowane będą u źródła następujące rodzaje odpadów: szkło i stłuczka szklana, makulatura, puszki i drobny złom, tworzywa sztuczne, odpady wielkogabarytowe i szkodliwe. Szczegółowe zasady utrzymania porządku i czystości na terenie gminy Brzozów reguluje Uchwała Nr VI/70/2003 Rady Miejskiej z dnia 24.4.2003.
- W gminie Brzozów wskaźnik zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych obejmujący do 90% mieszkańców poszczególnych wsi należy uznać generalnie za niewystarczający. Część nie odbieranych odpadów trafia do środowiska w sposób niekontrolowany powodując jego zanieczyszczenie. Na terenach wiejskich część odpadów jest wykorzystywana w żywieniu zwierząt lub kompostowana. Odpady mające właściwości energetyczne są spalane, co w przypadku tworzyw sztucznych należy uznać za zjawisko bardzo niebezpieczne dla środowiska.
 - Na obszarze gminy podstawowym sposobem postępowania z zebranymi odpadami jest ich unieszkodliwianie przez składowanie. W roku 2002 funkcjonowało jedno zorganizowane składowisko komunalne, które zajmowało powierzchnię całkowitą 0,74 ha. Nagromadzenie odpadów na składowisku w Brzozowie na koniec roku 2002 osiągnęło poziom ok. 96 % możliwości składowania.

Komunalne osady ściekowe

Problemy związane z zagospodarowaniem osadów ściekowych w gminie Brzozów związane są z bezpiecznym i racjonalnym ich wykorzystaniem. Ilość osadów ściekowych, skratek i piasku na terenie gminy w 2002 r. wynosiła wg ankiet 177,2 Mg, a oszacowana od 10902 M – przy wskaźniku 27,725 kg/ M. rok = 302,2 Mg. Analiza stanu obecnego w zakresie gospodarki osadowej wykazała, że każda oczyszczalnia w gminie ze względu na wielkość jej przepustowości ma rozwiązania gospodarki osadowej indywidualne.

Odpady powstające w sektorze gospodarczym

W 2002 roku w gminie Brzozów wytworzono 8,499 tys. Mg odpadów gospodarczych.

Odpady niebezpieczne

- w strumieniu odpadów komunalnych

Poza sektorem działalności przemysłowej i usługowej wytwórcami odpadów niebezpiecznych są również gospodarstwa domowe. Odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych kierowane są obecnie ze strumieniem odpadów komunalnych na składowiska.

Ilość odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych wytworzonych w gospodarstwach domowych w 2002 roku w gminie Brzozów została oszacowana na około 59,7 Mg.

- w zakładach przemysłowych

Opadów niebezpiecznych w dużych przedsiębiorstwach wytworzono 41,2 Mg.

Szczególne rodzaje odpadów niebezpiecznych.

Odpady zawierające PCB.

W wykazie posiadaczy urządzeń zawierających PCB na terenie gminy znajduje się tylko jedno przedsiębiorstwo: Koronki, które wykazuje, że posiada urządzenia zawierające PCB o masie 1,2 Mg.

Odpady zawierające azbest

Ze względu na niepełne dane przyjęto szacunkowo ilość odpadów azbestowych w gminie Brzozów na około 2447 Mg. Oszacowano, że w 2002 r. zebrano 10 Mg/ r.

Wycofane z eksploatacji pojazdy.

Obecnie samochody, które są wycofywane z eksploatacji trafiają głównie do tzw. auto-złomów /zajmujących się skupem i demontażem pojazdów/, których działalność prowadzona jest często z naruszeniem podstawowych zasad ochrony środowiska.

Obecnie udział samochodów osobowych wycofywanych z eksploatacji kształtuje się na poziomie 1,1 - 1,8 %. W ostatnich latach liczba wycofywanych z eksploatacji samochodów osobowych kształtowała się na terenie gminy na poziomie około 36 sztuk rocznie.

PROGNOZA ZMIAN

Odpady komunalne

W stosunku do roku 2000 oczekiwać należy wzrostu ilości odpadów w tym sektorze o ok. 21% w roku 2006, 33% w roku 2010 oraz 51% w roku 2014.

Osady ściekowe

Szacuje się, że ilość osadów ściekowych będzie się systematycznie zwiększać do około 559,1 Mg w 2015 roku.

Rzeczywista ilość osadów ściekowych powstająca w kolejnych latach na terenie gminy będzie wynikała z tempa obejmowania siecią kanalizacyjną istniejącej i nowej zabudowy.

Odpady gospodarcze

Zmiany w ilości i rodzaju wytwarzanych w sektorze gospodarczym odpadów do roku 2015 zależą przede wszystkim od rozwoju poszczególnych gałęzi przemysłu, rzemiosła i usług.

Obecna polityka państwa w zakresie ochrony środowiska promuje wdrażanie nowych technologii mało- i bezodpadowych, metod „czystszej produkcji” oraz budowę własnych instalacji służących odzyskowi i unieszkodliwianiu odpadów przez ich wytwórców. W perspektywie kilkunastu lat spowoduje to spadek ilości wytwarzanych odpadów w istniejących zakładach oraz zwiększenie stopnia odzysku odpadów u ich wytwórców.

Szacuje się, że do roku 2007 ilość odpadów wytworzonych przez przedsiębiorstwa wzrośnie średnio o około 4 %, do roku 2011 o ok. 12%, natomiast do 2015 o około 16%.

Odpady niebezpieczne

W Planie przyjęto szacunki dotyczące ilości odpadów niebezpiecznych, które mogą powstać do roku 2015.

Prognozuję się, że ilość odpadów zawierających azbest w gminie będzie się kształtowała na poziomie ca 100 Mg /4 lata do 2015 r., pozostała ilość będzie wytworzona do 2030 r.

Prognozowana ilość samochodów osobowych wycofanych rocznie z eksploatacji na terenie gminy wyniesie od 36 sztuk /obecnie/ do około 109 sztuk w roku 2015.

Zakłada się, że będzie malała ilość olejów odpadowych.

ZAŁOŻONE CELE GOSPODARKI ODPADAMI

Odpady komunalne

Cel ogólny długookresowy do roku 2015 to zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich odzysku i unieszkodliwiania.

Cele krótkoterminowe na lata 2004 – 2007 to:

- Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy
- Skierowanie w roku 2007 na składowiska do 82% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).
- Osiągnięcie do końca roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych: odzysku w wysokości 50%, recyklingu 25%.
- Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 78% wytworzonych odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Cele średnio i długookresowe na lata 2008 – 2015 to:

- Skierowanie w roku 2010 na składowiska nie więcej niż 75% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).
- Deponowanie w roku 2015 na składowiskach nie więcej niż 50% wszystkich odpadów komunalnych.

Ze względu na ustawowy obowiązek respektowania ustaleń planu gospodarki odpadami wyższego rzędu, na obszarze gminy proponuje się przyjęcie planu gospodarki odpadami komunalnymi wg Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami (PPGO). Plan ten przewiduje obsługę gminy Brzozów przez Zakład Zagospodarowania Odpadów (ZZO) w Sanoku. Możliwe jest też przyjęcie rozwiązania odbioru odpadów z gminy Brzozów przez ZZO Krosno.

System zbiórki opakowaniowych surowców wtórnych oraz system odbioru odpadów niebezpiecznych od mieszkańców będzie uzupełnieniem systemów postępowania z odpadami opakowaniowymi i niebezpiecznymi wynikających z *Ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych* z dnia 11 maja 2001 r. Oraz *Ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej* z dnia 11 maja 2001 r. (Dz. U. Nr 63 poz.638 z 2001 r.).

Osady ściekowe

W zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi przewiduje się osiągnięcie następujących celów zapewniających ochronę środowiska:

- zwiększenie stopnia kontroli obrotu komunalnymi osadami ściekowymi celem zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa zdrowotnego i środowiskowego,
- zwiększenie stopnia przetworzenia komunalnych osadów ściekowych,
- maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogenych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego i chemicznego.

Odpady gospodarcze

W dziedzinie gospodarki odpadami z sektora gospodarczego przewiduje się osiągnięcie w latach 2004 – 2015 następujących celów:

- Zwiększenie stopnia wykorzystania odpadów.
- Bezpieczne dla środowiska unieszkodliwienie odpadów.
- Eliminacja zagrożenia ze strony odpadów pochodzenia zwierzęcego.

Dla osiągnięcia założonego celu konieczne jest podjęcie następujących działań:

- Systematyczne wprowadzanie bezodpadowych i małodpadowych technologii produkcji.

- Wprowadzenie metod i technologii „czystej produkcji” powodującej zmniejszenie ilości i uciążliwości wytwarzanych odpadów.
- Stymulowanie podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady przemysłowe do zintensyfikowania działań zmierzających do maksymalizacji gospodarczego wykorzystania odpadów
- Wyeliminowanie nieprawidłowego unieszkodliwiania, w tym także nielegalnego lub nieprawidłowego składowania.
- Unieszkodliwienie PCB.

ZADANIA STRATEGICZNE OBEJMUJĄCE OKRES CO NAJMNIEJ 8 LAT.

Wprowadzanie w życie przyjętego Gminnego Planu Gospodarki Odpadami w sektorze komunalnym wiązać się będzie z koniecznością ponoszenia kosztów niezbędnych do realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z rozbudową, modernizacją, likwidacją oraz rekultywacją składowisk.

Koszty inwestycyjne, eksploatacyjne: zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów oraz koszty pozainwestycyjne podano wraz z harmonogramem działań krótko- średnio- i długoterminowych.

Wprowadzanie zakładanego w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami systemu zbiórki i unieszkodliwiania odpadów z sektora gospodarczego, a przede wszystkim odpadów niebezpiecznych, wymagać będzie ponoszenia znacznych kosztów, między innymi na budowę gminnego punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych (GPZON).

Plan określa szacunkowe koszty inwestycyjne w tym zakresie wraz z harmonogramem działań. Łączne koszty wdrażania GPGO w latach 2004-2015 wyniosą ok. 4,583 mln zł.

Podstawowym źródłem przychodów są opłaty za wywóz odpadów i opłaty za ich przyjęcie do składowania bądź unieszkodliwienia. Uzupełniającymi źródłami przychodów są wpływy z tytułu sprzedaży: surowców wtórnych, kompostu.

W Planie Gospodarki Odpadami przedstawiono informacje na temat podstawowych źródeł finansowania inwestycji ekologicznych. Są nimi: fundusze ekologiczne, fundacje i fundusze pomocowe, banki oraz fundusze inwestycyjne.

HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ OBEJMUJĄCY OKRES 4 LAT

Za podstawowe przedsięwzięcia strategiczne w gospodarce odpadami komunalnymi w latach 2004 – 2007 uznano rekultywację składowiska w Brzozowie oraz likwidację “dzikich wysypisk” na terenie całej gminy.

Za przedsięwzięcia strategiczne w gospodarce odpadami niebezpiecznymi i gospodarczymi na terenie gminy uznano: budowę GPZON /gminnego punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych/ wraz ze SPON /stacją przeładunkową odpadów niebezpiecznych/ w miejscowości Brzozów, zbiórkę odpadów zawierających azbest.

SPOSÓB MONITORINGU I OCENY WDRAŻANIA PLANU

Elementem zarządzania i monitorowania systemu gospodarki odpadami jest obowiązek sporządzania przez Burmistrza Brzozowa raz na 2 lata raportu z postępów we wdrażaniu Planu i przedkładania go Radzie Miejskiej.

Wnioski z kontroli postępu w zakresie wdrażania przedsięwzięć zdefiniowanych w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami zostaną uwzględnione w jego aktualizacji, która winna być przeprowadzana co 4 lata.

CZĘŚĆ II – USTALENIA PROGRAMU

5. Ustalenia programu

5.1. Założenia wyjściowe Programu

Założenia wyjściowe do opracowania gminnego programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych (dokumentach strategicznych: „Polityka Ekologiczna Polski na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy do 2010 roku” oraz „Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2003 – 2015” i „Programu ochrony środowiska dla powiatu brzozowskiego na lata 2004 – 2015”) oraz na uwarunkowaniach wewnętrznych, wynikających z zamierzeń rozwojowych gminy.

5.2. Uwarunkowania wynikające z realizacji polityki ekologicznej Państwa

Naczelną zasadą realizacji polityki ekologicznej państwa jest zasada zrównoważonego rozwoju.

Realizacja tej zasady konkretyzuje się poprzez realizację zasad ustalonych w wojewódzkim programie ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego:

1. zasada „likwidacji aktualnych problemów”,
2. zasada „zanieczyszczający płaci”,
3. zasada prewencji (zapobiegania przyszłym problemom) i oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych,
4. zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi,
5. zasada odpowiedzialności grup zadaniowych i zasada uspołecznienia,
6. zasada regionalizmu,
7. zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

5.3. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej województwa podkarpackiego

Opracowanie Programu Ochrony Środowiska Powiatu stanowi dokument sporządzany na szczeblu powiatu, w związku z tym głównym punktem odniesienia jest **PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO, który przenosi na szczebel regionalny** główne założenia „II POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA” oraz dokumentu „Program wykonawczy do II POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA na lata 2002 – 2010”.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w województwie podkarpackim zmierzają obecnie w dwóch kierunkach :

1. Poprawy stanu środowiska i uzyskania dobrych wskaźników w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, ilości odpadów, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.
2. Przyspieszenia rozwoju gospodarczego województwa i zaspokojenia aspiracji mieszkańców regionu przy wykorzystaniu potencjału tkwiącego w zasobach

naturalnych i kulturowych województwa (turystyka, rolnictwo ekologiczne itp.).

Zgodnie z Programem działania koncentrować się będą m.in. na:

1. Modernizacji, rozbudowie i budowie systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków, regulacji rzek i potoków w pierwszej kolejności w miastach województwa podkarpackiego.
2. Modernizacji i budowie ujęć wody pitnej dostosowanych do wymogów środowiska oraz ochronie źródeł poboru wód i GZWP, tworzeniu stref ochronnych.
3. Budowie i modernizacji wałów przeciwpowodziowych i zbiorników małej retencji.
4. Przedsięwzięciach w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne, budowie systemu selektywnej zbiórki śmieci, recyklingu.
5. Budowie infrastruktury gospodarki odpadami.
6. Kontynuacji rekultywacji terenów po byłych kopalniach siarki oraz rekultywacji nieczynnych składowisk śmieci, rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
7. Likwidacji mogiłników, likwidacji „kopanek” (pochodzących z przełomu XIX i XX wieku miejsc eksploatacji ropy naftowej).
8. Współpracy transgranicznej w zakresie ochrony wód, współpracy międzywojewódzkiej w zakresie skutecznego wyegzekwowania realizacji zamierzeń ograniczających emisję hałasu przez Elektrownię im. T. Kościuszki S.A. w Połańcu oraz w zakresie ochrony wód i ochrony przyrody.
9. Wprowadzaniu najlepszych dostępnych technik.
10. Monitoringu jakości elementów środowiska, zwłaszcza na obszarach największych zagrożeń środowiska, i systematycznej kontroli zakładów przemysłowych.
11. Zmniejszeniu wielkości tzw „emisji niskiej” w miastach województwa (zwłaszcza Rzeszowa, Przemyśla, Jarosławia, Dębicy, Tarnobrzega) i w miejscowościach uzdrowiskowych.
12. Opracowaniu map akustycznych, w pierwszej kolejności dla miasta Rzeszowa oraz na odcinkach dróg o największym natężeniu ruchu.
13. Zapobieganiu nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska (awariom przemysłowym).
14. Opracowaniu programów ochrony elementów środowiska (m.in. wojewódzkiego programu ochrony przed hałasem, programów ochrony przed hałasem miast, w pierwszej kolejności Rzeszowa, opracowaniu i wdrożeniu programów działań na rzecz ograniczenia wpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych, sporządzeniu wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem, sporządzeniu zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich obszarów objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku, programów wykonawczych energetycznego wykorzystania biomasy, rozwoju energetyki wodnej, wiatrowej, słonecznej oraz programu wykorzystania energii geotermalnej).
15. Wdrażaniu programów ochrony wód w zlewniach rzek (w tym współpraca międzywojewódzka).
16. Zarządzaniu środowiskiem (zwłaszcza w przedsiębiorstwach).
17. Stworzeniu systemów: zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi województwa, systemu monitoringu powietrza w pełni dostosowanego do wymagań Unii Europejskiej.
18. Rozwoju systemów elektroenergetycznych i teleinformatycznych w kierunku zapewnienia odpowiedniej jakości i pewności obsługi przy respektowaniu ekonomicznych

ki przyjmowanych rozwiązań i maksymalnej ochronie przed promieniowaniem pól elektromagnetycznych

19. Poszukiwaniu, rozpoznawaniu i dokumentowaniu nowych złóż kopalin.
20. Wspieraniu wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomocy dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.
21. Budowie urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych.

Zgodnie z Programem rozwiązanie problemów w zakresie ochrony przyrody wiązać będzie się z podjęciem wielu działań m.in. z:

- 1) zapewnieniem instrumentów finansowych rekompensujących ograniczenia rozwojowe obszarów przewidzianych do objęcia radykalnymi formami ochrony przyrody,
- 2) wsparciem finansowym pozwalającym na bieżącą ochronę przyrody na obszarach już utworzonych,
- 3) opracowaniem planów ochrony i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla istniejących oraz tworzonych rezerwatów przyrody i parków krajozbrazowych,
- 4) opracowaniem wojewódzkich i powiatowych programów zalesień,
- 5) stworzeniem systemu monitoringu wojewódzkiego przyrody respektującego zadania wynikające z porozumień i konwencji międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej,
- 6) rozpoznaniem, dokumentowaniem, wyznaczaniem i ochroną obszarów cennych przyrodniczo (dokumentacje wstępne do proponowanych do utworzenia rezerwatów przyrody) oraz zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających szczególnej troski,
- 7) restytucją siedlisk rzadkich oraz zagrożonych wyginięciem gatunków flory i fauny,
- 8) wzmocnieniem etatowym i technicznym komórek organizacyjnych zajmujących się ochroną przyrody w zakresie zarządzania obszarami sieci Natura 2000, a zwłaszcza w urzędach gmin,
- 9) zwiększeniem udziału środków finansowych przeznaczonych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na ochronę przyrody,
- 10) edukacją ekologiczną,
- 11) tworzeniem warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- 12) promocją i wdrażaniem programów rolno - środowiskowych.

Dla realizacji polityki ekologicznej w gminie szczególnie ważne będą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, określające przestrzenne rozmieszczenie przedsięwzięć ochrony środowiska. Ponadto decydujące będą ustalenia Programu wojewódzkiego i powiatowego.

W programie wojewódzkim na podstawie: obowiązujących przepisów prawnych, diagnozy stanu istniejącego województwa podkarpackiego, priorytetów określonych w „Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000-2006”, priorytetów inwestycyjnych określonych przez gminy i instytucje wojewódzkie, polityki ekologicznej państwa oraz wymogów Unii Europejskiej, przyjęto następujące cele strategiczne (określone wg hierarchii i ważności) w obrębie pól strategicznych traktowanych równorzędnie:

Pole strategiczne nr 1: Ochrona i poprawa jakości środowiska:

- Cel strategiczny nr 1. Zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią.
- Cel strategiczny nr 2. Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania.
- Cel strategiczny nr 3. Zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku.
- Cel strategiczny nr 4. Skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Cel strategiczny nr 5. Ochrona przed poważnymi awariami i klęskami żywiołowymi, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.
- Cel strategiczny nr 6. Zapewnienie wysokiej jakości powietrza spełniającego wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.
- Cel strategiczny nr 7. Doskonalenie systemu obszarów chronionych, w tym ochrona obszarów spełniających wymagania sieci ekologicznej Natura 2000.

Pole strategiczne nr 2: Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska:

- Cel strategiczny nr 1. Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii tj. zmniejszenie ich zużycia na: jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta itp. bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki województwa podkarpackiego.
- Cel strategiczny nr 2. Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na technologie.
- Cel strategiczny nr 3. Zapewnienie najlepszej jakości gleb stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów poprzemysłowych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (w tym rozwój rolnictwa ekologicznego).
- Cel strategiczny nr 4. Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalni, ich kompleksowe wykorzystanie łącznie z wykorzystaniem kopalni towarzyszących.
- Cel strategiczny nr 5. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości.

Pole strategiczne nr 3: Współpraca transgraniczna:

- Cel strategiczny nr 1. Współpraca transgraniczna w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom oraz ochrony i racjonalnego wykorzystania przyrodniczych zasobów środowiska.

Pole strategiczne nr 4: Edukacji ekologicznej, dostęp do informacji i poszerzenie dialogu społecznego:

- Cel strategiczny nr 1. Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego) w społeczeństwie.

W programie ochrony środowiska wymieniono priorytety realizacji określonych celów w obrębie określonych pól strategicznych pod względem ważności dla realizacji programu według następującej kolejności:

1. ochrona i poprawa jakości środowiska,
2. racjonalne użytkowanie zasobów środowiska,
3. edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego.

5.4. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju powiatu

Polityka ekologiczna powiatu.

Polityka ekologiczna powiatu jest pochodną polityki ekologicznej przyjętej na szczeblu województwa oraz dokumentów strategicznych przyjętych na szczeblu powiatu. Dokumentem podstawowym określającym cele strategiczne rozwoju powiatu jest „**Plan Strategiczny Rozwoju Powiatu Brzozowskiego**”.

Plan ten składa się z następujących zeszytów:

1. Sprawozdanie z przebiegu prac nad strategią
2. Diagnoza stanu powiatu
3. Strategia rozwoju powiatu 2000 – 2012
4. Strategia rozwoju powiatu 2000 – 2012 – Wersja skrócona. Misja i cele strategiczne.

Diagnoza stanu powiatu:

Zidentyfikowane problemy powiatu –

W sferze społecznej: wysoka stopa bezrobocia, rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej, ubożenie społeczeństwa,

W sferze potencjałów (zasobów): zły stan dróg lokalnych i niedostatecznie rozwinięta sieć komunikacyjna, nierozwiązany problem odprowadzania ścieków, nierozwiązany problem zagospodarowania odpadów stałych,

W sferze gospodarczej: nieefektywne gospodarstwa rolne, słabo rozwinięty sektor małych i średnich przedsiębiorstw, upadające zakłady pracy, niewykorzystane walory turystyczne.

Problemy w zakresie warunków życia mieszkańców:

1. edukacja publiczna – niedostateczne możliwości rozwoju osobowości, niewystarczające wyposażenie szkół, nierówny dostęp do kształcenia,
2. kultura, ochrona dóbr kultury – niedostatek wykwalifikowanych instruktorów, niedostateczna oferta kulturalna dla młodzieży i mieszkańców, pogarszający się stan materialnych dóbr kultury,
3. kultura fizyczna – niedostatek bazy sportowo-rekreacyjnej, pogarszający się stan sprawności fizycznej dzieci i młodzieży,
4. pomoc społeczna – powiększająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, obniżający się standard życia mieszkańców, nadużywanie pomocy społecznej, bezradność w przewyciężaniu trudnej sytuacji materialnej,

5. wspieranie osób niepełnosprawnych – ograniczone możliwości pomocy dla osób niepełnosprawnych, występujące bariery architektoniczne w niektórych obiektach użyteczności publicznej, niedostateczna ilość miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
6. promocja i ochrona zdrowia – ograniczona dostępność leczenia specjalistycznego i stacjonarnego, ograniczone możliwości zakupu nowoczesnego sprzętu medycznego, problemy infrastruktury technicznej szpitala, brak placówek dla chorych psychicznie, brak oddziału paliatywno-hospicyjnego, słaba promocja zdrowia,
7. polityka prorodzinna – brak środków wsparcia dla rodzin, rosnąca liczba osób uzależnionych od alkoholu,
8. zapobieganie zagrożeniom życia i zdrowia ludzi – brak pełnego zakresu badań w laboratorium SANEPID, brak oddziału ratownictwa medycznego, niedostateczna promocja zdrowego żywienia i zdrowego trybu życia, pojawiające się przypadki narkomanii,
9. porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli – dekapitalizacja sprzętu technicznego, pojazdów policyjnych i straży pożarnej, rosnące zagrożenie wypadkowe na drogach, przypadki zakłóceń porządku publicznego, malejące poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców, obniżający się wiek osób wchodzących w konflikt z prawem,
10. ochrona praw konsumenta – mała świadomość społeczeństwa w zakresie praw konsumenta,
11. obronność – nie zidentyfikowano problemów.

Problemy w zakresie potencjałów (zasobów) powiatu:

1. potencjał ludzki – przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy
2. potencjał ekologiczny – ochrona środowiska i przyrody, zapobieganie zagrożeniu środowiska
3. potencjał instytucjonalny – współpraca z instytucjami pozarządowymi
4. potencjał techniczny – drogi publiczne, utrzymanie powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz administracyjnych, ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa, geodezja, kartografia, kataster, zagospodarowanie przestrzenne i nadzór budowlany, gospodarka wodna, gospodarka nieruchomościami.

Problemy w sferze gospodarczej:

1. rolnictwo – mała opłacalność produkcji rolnej, niski stopień zorganizowania rolników, wzrastająca powierzchnia gruntów odłogowanych, duża wypadkowość pracy w rolnictwie, duża częstotliwość występowania chorób zawodowych,
2. leśnictwo – zły stan zagospodarowania części lasów niepaństwowych, ograniczone możliwości zwiększania lesistości, ograniczona płynność dostępu do surowca drzewnego,

3. przemysł – słaba kondycja ekonomiczna zakładów przemysłowo-produkcyjnych, upadające zakłady,
4. przetwórstwo rolno-spożywcze – bardzo słabo rozwinięta baza przetwórstwa rolno-spożywczego, niski stopień integracji sektora przetwórczego z producentami rolnymi, słaba kondycja finansowa części zakładów przetwórczych,
5. drobna wytwórczość, handel i usługi – ograniczone możliwości rozwoju drobnej wytwórczości, handlu i usług, niski stopień integracji podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, niski stopień przetworzenia produktów,
6. turystyka – niewykorzystane walory turystyczne powiatu, brak lokalnego produktu turystycznego,
7. promocja powiatu – niewystarczająca promocja walorów gospodarczych i turystycznych powiatu.

Strategia rozwoju powiatu:

Hierarchia głównych kierunków działań strategicznych powiatu – uszeregowane od najwyższych priorytetów do niskich:

1. Poprawa sytuacji na rynku pracy
2. Poprawa stanu technicznego dróg
- 3. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej**
4. Podniesienie poziomu dochodów mieszkańców
- 5. Rozwiązanie problemów gospodarki odpadami stałymi**
- 6. Rozwój produkcji ekologicznej**
- 7. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego**
8. Zwiększenie dochodów gospodarstw z działalności pozarolniczych
9. Rozwój sektora Małej i Średniej Przedsiębiorczości (handel, usługi, rzemiosło, wytwórczość)
- 10. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej**
11. Przygotowanie profesjonalnych ofert dla inwestorów
12. Utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa oraz ograniczenie zachowań patologicznych
13. Zwiększenie towarowości gospodarstw rolnych
14. Rozwój działalności grup producenckich
- 15. Zachowanie wysokiej produktywności lasów**
16. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej

17. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w kreowaniu rozwoju powiatu
18. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu
19. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców
- 20. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców**
21. Rozwój rzemiosła i rękodzieła artystycznego
- 22. Zachowanie różnorodności biologicznej i zachowanie krajobrazu wiejskiego.**

Cele strategiczne powiatu do roku 2012:

Cele strategiczne określają rezultaty oraz kierunkują działania na rzeczy właściwe. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi alokacji zasobów i potencjałów powiatu.

Cele strategiczne w sferze społecznej:

Promocja i ochrona zdrowia, polityka prorodzinna, zapobieganie zagrożeniom zdrowia i życia, wspieranie osób niepełnosprawnych, pomoc społeczna, porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli:

Cele:

1. Powszechna dostępność leczenia podstawowego i specjalistycznego na wysokim poziomie
2. Utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców
3. Sprawnie funkcjonujący system pomocy społecznej
4. Sprawny system ratownictwa medycznego
5. Ograniczenie zjawisk patologii społecznych
6. Ograniczenie zagrożeń związanych z ruchem drogowym
- 7. Wysoki poziom bezpieczeństwa higieniczno-sanitarnego**
8. Wysoka sprawność służb kryminalnych
9. Zapewniona opieka dla osób nieuleczalnie chorych
10. Poprawa warunków życia i pracy dla osób niepełnosprawnych
11. Zapewniona opieka dla osób psychicznie chorych
12. Zapewniona opieka dla osób z rodzin patologicznych

Kultura i ochrona dóbr kultury, edukacja publiczna, kultura fizyczna, ochrona praw konsumenta:

Cele:

1. Powszechny dostęp do kształcenia ustawicznego
2. Wysoki stopień sprawności fizycznej dzieci i młodzieży
3. Dobrze rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna
4. Brzozów silnie rozwiniętym ośrodkiem kształcenia na poziomie średnim
5. Zwiększone możliwości rozwoju uzdolnień artystycznych
6. Utrzymanie w dobrym stanie technicznym obiektów zabytkowych
7. Zwiększona dostępność różnorodnej oferty kulturalnej
8. Zachowane dziedzictwo kulturowe powiatu
9. Zapewniona ochrona praw konsumenta
10. Wyrównane szanse rozwoju dzieci specjalnej troski.

Cele strategiczne w zakresie potencjałów (zasobów) powiatu:

Potencjał ludzki, potencjał instytucjonalny, potencjał ekologiczny:

Cele:

1. Zredukowanie stopy bezrobocia do poziomu średniego w kraju
2. **Utrzymanie wysokiego poziomu czystości środowiska naturalnego**
3. **Poprawa czystości cieków wodnych**
4. **Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców**
5. Efektywna współpraca władz samorządowych z instytucjami pozarządowymi
6. Dobrze rozwinięta działalność organizacji pozarządowych

Potencjał techniczny – drogi, obiekty użyteczności publicznej, zagospodarowanie przestrzenne.

Cele:

1. **Dobry stan techniczny dróg**
2. Pełne pokrycie mapą zasadniczą terenu powiatu oraz informatyzacja części kartograficznej operatów ewidencji gruntów
3. Wysoki poziom przygotowania technicznego i kadrowego powiatu w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej
4. **Funkcjonująca oczyszczalnia ścieków i spalarnia przy szpitalu**

5. Dobrze rozwinięta sieć i infrastruktura drogowa
6. Uregulowany stan prawny dróg
- 7. Racjonalne wykorzystanie zasobów wody pitnej**
8. Poprawa stanu technicznego obiektów powiatowych
9. Zwiększenie koncentracji jednostek administracyjnych powiatu.

Cele strategiczne w ramach wybranych dziedzin gospodarki:

Rolnictwo, leśnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze:

Cele:

1. Dobrze funkcjonujący sektor przetwórstwa rolno-spożywczego
2. Zwiększenie liczby gospodarstw zdolnych do wysokotowarowej produkcji rolnej
- 3. Zwiększenie lesistości powiatu**
- 4. Dobrze rozwinięta sieć gospodarstw agroturystycznych**
5. Wzrost dochodów gospodarstw z pozarolniczej działalności gospodarczej
6. Zwiększenie stopnia integracji producentów rolnych z sektorem przetwórczym
- 7. Rozwinięta produkcja rolna metodami ekologicznymi**
8. Poprawa jakości produktów rolnych produkowanych w powiecie
9. Wysoki stopień współdziałania producentów rolnych
10. Zwiększenie stopnia przetwórstwa lokalnego surowca drzewnego
11. Poprawienie bezpieczeństwa pracy w rolnictwie
- 12. Poprawa kondycji lasów**
- 13. Zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazu wiejskiego**

Turystyka, drobna wytwórczość, handel, usługi

Cele:

1. Zwiększenie liczby miejsc pracy w sektorze małych i średnich firm
2. Stworzenie atrakcyjnej bazy turystycznej wykorzystującej walory powiatu
3. Rozszerzenie zakresu usług i rozwój drobnej wytwórczości w powiecie
4. Stworzenie atrakcyjnego i unikalnego produktu turystycznego powiatu
5. Zwiększenie stopnia przetworzenia surowców w zakładach produkcyjnych

6. Zwiększenie stopnia zintegrowania podmiotów prowadzących działalność gospodarczą
7. Wysoki poziom konkurencyjności wytwarzanych produktów i oferowanych usług

Przemysł, promocja powiatu:

Cele:

1. Dysponowanie profesjonalną ofertą dla potencjalnych inwestorów – większe wykorzystanie gospodarcze istniejących zasobów
2. Rozwinięta współpraca samorządów, środowisk gospodarczych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających w powiecie
3. Atrakcyjny wizerunek społeczno-gospodarczy powiatu wśród mieszkańców i w otoczeniu
4. Rozwinięty eksport na rynki zagraniczne.

Cele strategiczne obejmujące sektor ochrony środowiska **wytluszczone**.

5.5. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju gminy

Cele strategiczne gminy

Na podstawie opracowanego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzozów – t. II – Kierunki zagospodarowania i polityka przestrzenna w gminie Brzozów, poniżej podaje się następujące informacje:

Misja i cele strategicznego rozwoju miasta i gminy Brzozów:

Gmina Brzozów wyróżnia się wyjątkową świetnością historyczną, z dużą liczbą zabytków, klasztorów, o bogatej tradycji w rozwoju szkolnictwa i kultury, aktywności społecznej, położona na ważnym trakcie turystycznym, bez uciążliwości komunikacyjnych terenów przemysłowych, z dużymi obszarami krajobrazu chronionego i możliwościami rozwoju funkcji uzdrowiskowych.

Misja miasta

Ważne cele rozwoju społecznego miasta Brzozowa, to:

- utrzymanie rangi miasta jako ponadlokalnego wielofunkcyjnego ośrodka obsługi mieszkańców regionu,
- utrzymanie prestiżu miasta oraz tworzenie warunków i szans dla jego wzmocnienia jako ośrodka kulturalnego i oświatowego o znaczeniu ponadlokalnym,
- przywrócenie funkcji rekreacyjno-uzdrowiskowej miasta.

Misja gminy

Misją gminy jest zapewnienie społeczno-gospodarczego rozwoju gminy, a w szczególności odrobienie opóźnień w budowaniu infrastruktury technicznej (sieci kanali-

zacyjnych, oczyszczalni ścieków, sieci telekomunikacyjnych) z poprawą stanu dróg, a także zapewnienie jej mieszkańcom możliwie najwyższego poziomu życia oraz optymalne wykorzystanie zasobów, zabezpieczenie walorów środowiskowych i dostosowywania się do szybko zmieniających się uwarunkowań wynikających z otwartej gospodarki rynkowej i współpracy międzynarodowej.

Priorytety – zadania strategicznego rozwoju gminy

Z misji miasta i gminy wynikają najważniejsze zadania strategiczne gminy:

1. Poprawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez właściwy rozwój i utrzymanie infrastruktury technicznej, społecznej, łagodzenie skutków transformacji systemowej, a zwłaszcza zapewnienie ludziom miejsc pracy i dochodów pozwalających na zadowalający w odczuciu społecznym poziom życia,
2. Ekoprzyjazny rozwój aktywności i przedsiębiorczości, tworzenie i wspieranie różnych form działalności organizacji gospodarczych i społecznych, zachowanie walorów naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki tymi zasobami zmierzającej do odnowy poszczególnych jego elementów, efektywnego ich wykorzystania i dostosowanie do tych działań rozwoju społeczno-gospodarczego gminy,
3. Zapewnienie warunków rozwoju duchowego, kształcenia, obcowania z kulturą i rozrywką, w tym wykorzystanie tradycji i dorobku oświatowo-kulturalnego, walorów naturalnego środowiska, odbudowa funkcji uzdrowiskowej, wypoczynku, sportu, rekreacji i kontaktów z szeroko rozumianym otoczeniem,
4. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, zabezpieczenie zdrowia i dorobku życia, poczucia stabilizacji, perspektyw na przyszłość oraz dla następnych pokoleń.

5.6. Cele, priorytety oraz działania niezbędne dla realizacji celów

Pola strategiczne, w zależności od dziedziny, obejmują określoną ilość celów strategicznych (długoterminowych), w ramach których wyznaczone zostały cele długookresowe i krótkookresowe oraz określone działania inwestycyjne i nieinwestycyjne zapewniające osiągnięcie przyjętych celów.

Cele strategiczne oraz zawarte w ich ramach cele długookresowe i krótkookresowe wymienione są w Programie w kolejności określonej priorytetami wynikającymi ze stopnia ważności i pilności tych celów dla realizacji zadań w obrębie danego pola strategicznego. Taka sama zasada kolejności, ważności i priorytetów odnosi się do działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych sformułowanych dla realizacji poszczególnych celów długo i krótkookresowych.

Formułując listę działań wzięto pod uwagę:

- a) ponadlokalny wymiar planowanych przedsięwzięć,
- b) spodziewany efekt ekologiczny,
- c) możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego.

CELE/ PRIORITY	WYSZCZEGÓLNIENIE / DZIAŁANIA DLA REALIZACJI CELÓW	do 2010 roku	do 2015 roku
POLE STRATEGICZNE 1 – OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA			
Cel 1	Gospodarka odpadami		
1	Wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym	X	X
2	Opracowanie systemowej zbiórki odpadów komunalnych w gminie dla selekcji odpadów ze strumienia odpadów komunalnych	X	X
3	Opracowanie systemowej zbiórki odpadów komunalnych w gminie dla redukcji w strumieniu odpadów komunalnych odpadów ulegających biodegradacji	X	X
4	Opracowanie systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami wielkogabarytowymi	X	X
5	Opracowanie systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami budowlanymi	X	X
6	Opracowanie systemowych rozwiązań w gospodarce odpadami niebezpiecznymi w strumieniu odpadów komunalnych	X	X
7	Likwidacja dzikich składowisk odpadów	X	X
8	Edukacja ekologiczna	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Organizacja i budowa SPON Brzozów (stacja przeładunkowa odpadów niebezpiecznych)	X	X
2	Wspieranie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	X	X
3	Doposażenie gminnych służb komunalnych w odpowiedni sprzęt	X	X
4	Edukacja ekologiczna	X	X
5	Budowa GPZON	X	X
6	Opracowanie gminnych planów gospodarki odpadami	X	X

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

7	Opracowanie sprawozdań z realizacji GPGO	X	X
8	Aktualizacja GPGO	X	X
9	Uporządkowanie stanu formalnoprawnego wszystkich wytwórców i posiadaczy odpadów	X	X
10	Prowadzenie ewidencji odpadów wytwarzanych w gminie	X	X
11	Współdziałanie w wojewódzkim programie usuwania azbestu, PCB, elektronicznych i elektrycznych urządzeń	X	X
12	Opiniowanie, uzgadnianie przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko, wydawanie zezwoleń i pozwoleń	X	X
13	Kontrola i monitoring	X	X
Cel 2	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią		
Priorytet 1	Ochrona przed powodzią	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych	X	X
2	Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią	X	X
3	Budowa i konserwacja urządzeń do kształtowania stosunków wodnych	X	X
Priorytet 2	Uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Budowa sieci kanalizacyjnej we wszystkich wsiach gminy według koncepcji zaprojektowanej dla każdej z miejscowości	X	X
2	Budowa nowych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy oraz modernizacja oczyszczalni istniejących	X	X
3	Zaopatrzenie gospodarstw nie objętych siecią kanalizacyjną w perspektywie do 2015 roku w zależności od uwarunkowań finansowych w oczyszczalnie przydomowe lub bezodpływowe zbiorniki na ścieki	-	X

Priorytet 3	Zapewnienie skutecznej ochrony wód podziemnych	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego szamb	X	X
2	Ograniczenie powierzchniowego dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych z terenów rolniczych, źródeł obszarowych i liniowych poprzez budowę pasów zieleni śródpolnej i przypotokowej	-	X
3	Ujmowanie i oczyszczanie odcieków z zamykanych składowisk odpadów komunalnych	X	X
4	Budowa kanalizacji deszczowej przy drogach i systemów oczyszczających spływy opadowe z dróg	-	X
5	Wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed ingerencją mogącą spowodować pogorszenie jakości wód	X	X
Cel 3	Ochrona przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej		
Priorytet 1	Ochrona krajobrazu rolniczego i terenów turystycznych	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Rozwój rolnictwa ekologicznego, agroturystyki zgodnie z Krajowym Programem Aktywizacji Wsi	X	X
2	Rozwój systemów zieleni terenów zurbanizowanych łączących zadania ochrony i rekonstrukcji zieleni urządzonej z ochroną obszarów i rekonstrukcją obszarów i obiektów zabytkowych	X	X
3	Budowa i rozbudowa szlaków pieszych (chodników) i ścieżek rowerowych w sąsiedztwie obiektów zabytkowych	X	X
4	Opracowanie programu zadrzewień śródpolnych	X	X
Priorytet 2	Rozwój obszarów chronionych	-	X
Działania do realizacji celów			
1	Przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy	-	X

2	Pielęgnacja zieleni miejskiej i wiejskiej	X	X
Cel 4	Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu		
Działania do realizacji celów			
1	Termorenowacja obiektów	X	X
2	Rozwój systemu wykorzystania energii odnawialnej	-	X
3	Stała kontrola zakładów w zakresie przestrzegania zapisów wydanych w pozwoleniach	X	X
4	Utwardzenie lub wymiana nawierzchni dróg gminnych	X	X
5	Rozwój sieci tras rowerowych	X	X
Cel 5	Ochrona przed hałasem		
Działania do realizacji celów			
1	Opracowanie map akustycznych i programu ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg o największym natężeniu ruchu tj. dla wskazanych w przepisach dróg krajowych	X	-
2	Opracowanie map akustycznych i programu ochrony przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami	X	-
3	Usprawnienie sieci drogowej	X	X
4	Budowa obwodnic miejskich	X	X
5	Rozbudowa sieci dróg lokalnych	X	X
6	Poprawa nawierzchni dróg istniejących	X	X
7	Przebudowa skrzyżowań w miejscach kolizyjnych	X	X
8	Budowa chodników	X	X
9	Budowa ścieżek rowerowych	X	X
Cel 6	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi		
Działania do realizacji celów			

1	Wprowadzanie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie możliwości lokalizacji urządzeń imitujących promieniowanie elektromagnetyczne	X	X
----------	---	----------	----------

POLE STRATEGICZNE 2 - RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA			
Cel 1	Zapewnienie sprawnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę		
Działania do realizacji celów			
1	Budowa odcinków wodociągów	X	X
2	Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	X	X
3	Racjonalizacja zużycia wody poprzez kontrolę stanu szczelności wodociągów przesyłowych i modernizację wodociągów, wymianę liczników wody	X	X
Cel 2	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i surowców mineralnych		
Priorytet 1	Ochrona zasobów surowców mineralnych i rolniczej przestrzeni produkcyjnej	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Ochrona surowców i gleb w planach zagospodarowania przestrzennego	X	X
2	Wydawanie koncesji dla obszarów o powierzchni do 20 ha	X	X
3	Prowadzenie rejestrów	X	X
Priorytet 2	Ochrona terenów leśnych	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Wykonanie planów urządzeniowych lasów nie będących własnością Skarbu Państwa	X	X
2	Sukcesywne zalesianie gruntów rolnych niskich klas	X	X
3	Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej	X	X
Cel 2	Zachowanie naturalnej rzeźby terenu i likwidacja powstałych szkód		
Działania do realizacji celów			
1	Inwentaryzacja terenów zdegradowanych	X	X

2	Budowa, odtworzenie lokalnych sieci hydrograficznych	X	X
Cel 3	Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego		
Działania do realizacji celów			
1	Doposażenie służb współodpowiadających za bezpieczeństwo ekologiczne	-	X
2	Wyeliminowanie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych	X	X
EDUKACJA EKOLOGICZNA I PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY			
Działania do realizacji celów			
1	Rozszerzenie zakresu i wzbogacenie form edukacji ekologicznej dla wszystkich grup wiekowych i różnych grup zawodowych	X	X
2	Promowanie inicjatyw edukacji dzieci i młodzieży z zakresu metodyki i edukacji ekologicznej poprzez włączanie szkół do realizacji różnych aspektów polityki ekologicznej	X	X
3	Edukacja dorosłych - podniesienie świadomości ekologicznej	X	X
4	Promowanie niekonwencjonalnych źródeł energii	X	X
5	Edukacja ekologiczna w zakresie rolnictwa ekologicznego	X	X

Główne kierunki działań celem przywrócenia zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym to:

1. rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej w obrębie miasta i gminy Brzozów,
2. ochrona, a w niektórych miejscach odtworzenie biologicznej obudowy cieków w lokalnych korytarzach i ciągach ekologicznych,
3. zapewnienie skutecznej ochrony przed oddziaływaniem obiektów uciążliwych dla środowiska,
4. respektowanie warunków i ograniczeń wynikających z uwarunkowań fizjograficznych,
5. wprowadzenie ochrony pomnikowej dla obiektów wskazanych do tego typu ochrony,
6. zachowanie projektowanego systemu powiązań przyrodniczych,
7. przestrzeganie ograniczeń w sposobie zagospodarowania w obrębie Obszarów Chronionego Krajobrazu,
8. obszary objęte procesami osuwiskowymi wymagają szczególnego sposobu zagospodarowania polegającego na:
 - ograniczeniu możliwości lokalizacji zabudowy w ich obrębie,
 - unikaniu prac ziemnych mogących naruszyć stateczność stoków,

- zahamowaniu intensywności przebiegu procesów osuwiskowych może służyć przeznaczenie tych terenów pod trwałe użytki zielone lub ich zalesienie.

5.7. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji celów krótko- i średnioterminowych wraz z harmonogramem realizacji

W myśl sformułowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (2002r.) przyjęte zadania podzielono na :

- a) **zadania własne gminy (W)** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- b) **zadania koordynowane (K)** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim bądź centralnym).
- c) **zadania inne (I)** nie finansowane z GFOŚiGW, realizowane przez podmioty gospodarcze lub administrację publiczną (realizacja zadania leży poza obowiązkami gminy), które realizują cele środowiskowe gminy.

Pozostałe oznaczenia w tabeli: IN – zadanie inwestycyjne

NIN – zadanie nieinwestycyjne

Tabela 7. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji celów krótko- i średnioterminowych wraz z harmonogramem realizacji

Lp	Opis zadania	Rodzaj zadania (W, K, I, IN, NIN)	Okres realizacji		Podmioty re- alizujące	Szacunkowa wielkość nakła- dów niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia w latach 2004 – 2007 (tys. zł)	Szacunkowa wielkość nakła- dów niezbęd- nych do realiza- cji przedsię- wzięcia w latach 2008 – 2015 (tys. zł)	Źródła finanso- wania
			2004 – 2007	2008 - 2015				
OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA								
CEL 1 – GOSPODARKA ODPADAMI								
1	Organizacja i budowa SPON – stacji przeładunkowej odpadów niebezpiecznych w Brzozowie (sortownia i kompostownia)	K, IN	X		Gmina	3230	-	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE, podmioty go- spodarcze
2	Organizacja selektywnej zbiórki i selekcji odpadów komunalnych w gminie	K, IN	X	X	Gmina	15	15	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
3	Organizacja i budowa Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (GPZON)	K, IN	X		Gmina	60	-	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
4	Organizacja i budowa Gminnego Punktu Selektywnego Gromadzenia Odpadów Komunalnych	K, IN	X	X	Gmina	10	-	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
5	Monitoring zamykanego składowiska	K, IN	X	X	Gmina, zakład	20	20	GFOŚiGW,

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

					komunalny			WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
6	Opracowanie gminnego planu gospodarki odpadami	K, IN	X		Gmina	20	-	GFOŚiGW
7	Organizacja i zbiórka odpadów wielkogabarytowych i tekstylnych	K, IN	X	X	Gmina	10	10	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
8	Opracowanie sprawozdań z realizacji GPGO	K, W, NIN	X	X	Gmina	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Budżet gminy
9	Aktualizacja GPGO	K, W, NIN		X	Gmina	-	10	GFOŚiGW
10	Kontrola realizacji gospodarki odpadami podmiotów gospodarczych	K, NIN	X		Gmina	5		Budżet gminy
11	Inwentaryzacja „dzikich” składowisk	K, NIN	X		Gmina	3	-	Budżet gminy
12	Likwidacja i rekultywacja „dzikich” składowisk	K, NIN	X		Gmina	3	-	Budżet gminy
13	Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest	K, NIN	X	X	Gmina, właściciele nieruchomości	100	200	GFOŚiGW, właściciele nieruchomości
CEL 2 – KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ								
PRIORYTET 1 – OCHRONA PRZED POWODZIĄ								
14	Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych	I, IN	X	X	Gmina	50	30	WZMiUW, WFOŚiGW, Budżet gminy
15	Zakup środków transportowo-sprzętowych do obsługi sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie	I, IN	X	X	Gmina	20	20	Budżet gminy
16	Udrożnienie rowów odwadniających	I, IN	X		Gmina, administratorzy cieków	100	50	Środki własne administratorów cieków, fundusze pomocowe,

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

								GFOŚiGW, WFOŚiGW
17	Budowa wałów przeciwpowodziowych	K, IN	X	X	Gmina	400	200	GFOŚiGW, WFOŚiGW
18	Budowa zbiorników retencyjnych	K, IN	X	X	Gmina	3000	3000	GFOŚiGW, WFOŚiGW
PRIORYTET 2 – UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ W GMINIE								
19	Budowa sieci kanalizacyjnej w gminie	K, IN	X	X	Gmina	22487	18327	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
20	Budowa nowych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy oraz modernizacja oczyszczalni istniejących	K, IN	X	X	Gmina	7486	1800	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
21	Zaopatrzenie gospodarstw nie objętych siecią kanalizacyjną w perspektywie do 2015 roku w zależności od uwarunkowań finansowych w oczyszczalni przydomowe lub bezodpływowe zbiorniki na ścieki	I, IN	X	X	Gmina	Bez udziału gminy w kosztach		WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
PRIORYTET 3 – ZAPEWNIENIE SKUTECZNEJ OCHRONY WÓD PODZIEMNYCH								
22	Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb)	I, IN	X		Gmina	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Budżet gminy
CEL 3 – OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZU I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ								
PRIORYTET 1 – OCHRONA KRAJOBRAZU ROLNICZEGO I TERENÓW TURYSTYCZNYCH								
23	Rozwój rolnictwa ekologicznego, agroturystyki dla gmin zakwalifikowanych do programu rolno-środowiskowego	I, NIN	X	X	Rolnicy indywidualni	Bez udziału gminy w kosztach		Rolnicy indywidualni, fundusze pomocowe UE
24	Rozwój rolnictwa ekologicznego, agroturystyki zgodnie z Krajowym Programem Aktywizacji Wsi	I, NIN	X	X	Rolnicy indywidualni	Bez udziału gminy w kosztach		Rolnicy indywidualni, fundusze pomoco-

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

								we UE
25	Pielęgnacja zieleni zabytkowej	I, NIN	X	X	Gmina, Wo- jewoda	10	10	Budżet Woje- wody
26	Budowa i rozbudowa szlaków pieszych (chodników) i ścieżek rowerowych oraz konnych w sąsiedztwie obiektów zabytkowych	I, NIN		X	Gmina, Wo- jewoda	Bez udziału gminy w kosztach		Budżet Woje- wody
PRIORYTET 2 – ROZWÓJ OBSZARÓW CHRONIONYCH								
27	Przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy	I, NIN		X	Gmina	-	50	GFOŚiGW
28	Ustanowienie użytków ekologicznych w gminie	K, NIN	X	X	Gmina	20	20	Budżet gminy WFOŚiGW
29	Pielęgnacja zieleni miejskiej	K, NIN	X	X	Gmina	10	10	Budżet gminy
CEL 4 – OGRANICZENIE ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA I PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU								
30	Zmiana nośników energii i termorenowacja obiektów podległych gminom (szkoły, przedszkola, itp.)	I, IN	X	X	Gmina	2000	2000	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
31	Zmiana nośników energii i termorenowacja obiektów pozostałych	I, IN	X	X	Właściciele obiektów	Bez udziału gminy w kosztach		Środki właścicieli, WFOŚiGW
32	Budowa instalacji do odgazowania zamkniętych składowisk	I, IN		X	Podmioty gospodarcze	Bez udziału gminy w kosztach		Budżet podmiotów gospodar- czych, WFOŚiGW, środki pomo- cowe UE
CEL 5 – OCHRONA PRZED HAŁASEM								
33	Rozbudowa i przebudowa sieci dróg powiatowych i gminnych	I, IN	X	X	Powiat, Gmi- na	5000	4000	Budżet powia- tu, budżet gmi- ny, WFOŚiGW, fundusze po- mocowe UE
34	Poprawa nawierzchni dróg gminnych	K, IN	X	X	Gmina	1500	1000	Budżet gminy, WFOŚiGW,

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

								fundusze pomocowe UE
35	Budowa chodników przy drogach gminnych	K, IN		X	Gmina	-	30	Budżet gminy, fundusze pomocowe UE
36	Budowa ścieżek rowerowych i parkingów w gminach	K, IN		X	Gmina	-	150	Budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
37	Budowa urządzeń ograniczających emisję hałasu do środowiska	I, IN		X	Podmioty gospodarcze, zarządcy dróg	-	bd	Budżety podmiotów gospodarczych i zarządców dróg
RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA								
CEL 1 – ZAPEWNIENIE SPRAWNEGO SYSTEMU ZAOPATRZENIA MIESZKAŃCÓW W WODĘ								
38	Budowa, rozbudowa i modernizacja odcinków wodociągów azbestowo-cementowych	I, IN	X	X	Gmina	1000	800	GFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, fundusze pomocowe UE
39	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowych	I, IN	X		Gmina	800	-	Fundusz gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
40	Montaż i wymiana liczników wody, przyłączy, hydrantów i zasuw	I, IN	X	X	Gmina, zakład wodociągów i kanalizacji	200	60	Budżet gmin, fundusze pomocowe UE
CEL 2 – RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW GLEBOWYCH I SUROWCÓW MINERALNYCH								
PRIORYTET 1 – OCHRONA ZASOBÓW SUROWCÓW MINERALNYCH I ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ								
41	Rekultywacja terenów powyrobowiskowych	K, IN	X	X	Właściciele	Zadanie realizowane w ramach		Budżet właścicieli

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

	złóż zasobów mineralnych				indywidualni, Powiat	bieżących kosztów		cieli, budżet powiatu
42	Wapnowanie gleb w gminie	K, IN	X	X	Właściciele indywidualni, Powiat	100	25	Budżet właścicieli, budżet powiatu
PRIORYTET 2 – OCHRONA TERENÓW LEŚNYCH								
43	Wykonanie opracowań ekofizjograficznych gmin	K, NIN	X	X	Powiat	Bez udziału gminy w kosztach		PFOŚiGW, WFOŚiGW
CEL 2 – ZACHOWANIE NATURALNEJ RZEŻBY TERENU I LIKWIDACJA POWSTAŁYCH SZKÓD								
44	Usuwanie skutków degradacji powierzchni ziemi	K, NIN	X	X	Właściciele indywidualni, Powiat	Bez udziału gminy w kosztach		Budżet właścicieli, budżet powiatu
CEL 3 – ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO								
45	Wymiana oświetlenia ulicznego	W, NIN		X	Gmina	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Budżet gminy, fundusze pomocowe UE
EDUKACJA EKOLOGICZNA I PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY								
46	Materiały informacyjne dla dzieci i młodzieży	K, NIN	X	X	Gmina, Wojewoda, organizacje ekologiczne	5	5	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
47	Urządzanie akcji „Sprzątanie Świata”	W, K, NIN	X	X	Powiat, Gmina, Wojewoda, organizacje ekologiczne	10	8	PFOŚiGW, GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
48	Edukacja rolników w dziedzinie rolnictwa ekologicznego	I, NIN	X	X	Gmina, WODR	Bez udziału gminy w kosztach		WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
49	Organizacja konkursów o tematyce ekologicznej	W, K, NIN	X	X	Powiat, Gmina	10	5	PFOŚiGW, GFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
50	Udział w akcjach informacyjnych na temat	K, NIN	X	X	Powiat, Gmi-	10	5	PFOŚiGW,

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

	odpadów niebezpiecznych w sektorze komunalnym				na			GFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
51	Budowa dydaktycznych ścieżek rowerowych	K, NIN	X	X	Gmina, Nadleśnictwa	10	5	GFOŚiGW, podmioty gospodarcze, fundusze pomocowe UE
52	Rozprowadzanie materiałów dydaktycznych w dziedzinie właściwej gospodarki odpadami komunalnymi	K, NIN	X	X	Gmina, ZOZ, służby komunalne, organizacje ekologiczne	8	6	GFOŚiGW, podmioty gospodarcze, fundusze pomocowe UE
53	Prowadzenie systemu informacji o komunalnych osadach ściekowych	I, NIN	X	X	Gmina	3	3	WFOŚiGW, Fundusz leśny, fundusze pomocowe UE
54	Propagowanie kompostowania odpadów organicznych we własnym zakresie	I, NIN	X	X	Gmina	3	2	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
DZIAŁANIA SYSTEMOWE								
55	Opracowanie gminnego programu ochrony środowiska	K, NIN	X		Gmina	10	-	GFOŚiGW
56	Opracowanie sprawozdań z realizacji GPOŚ	W, K, IN	X	X	Gmina	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Budżet gminy
57	Aktualizacja GPOŚ	W, K, NIN	X		Gmina	10	-	GFOŚiGW
58	Opracowanie przeglądów ekologicznych i analiz powykonawczych dla instalacji	W, K, NIN	X	X	Podmiot gospodarczy	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu
59	Stała kontrola zakładów w zakresie przestrzegania zapisów w wydanych pozwoleniach	W, K, NIN	X	X	Podmiot gospodarczy	3	3	Środki własne podmiotów

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

	niach							uczestniczących w postępowaniu
60	Prowadzenie sieci monitoringu środowiska	I, NIN	X	X	WIOŚ, PSSE, Podmioty gospodarcze	Bez udziału gminy w kosztach		Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu
61	Prowadzenie kontroli stanu środowiska (powietrza atmosferycznego, hałasu) w zakładach (pomiaru stałe i okresowe)	I, NIN	X	X	WIOŚ, PSSE, Podmioty gospodarcze	Bez udziału gminy w kosztach		Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu
62	Opiniowanie, uzgadnianie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wydawanie zezwoleń, pozwoleń, koncesji	W, NIN	X	X	Powiat, Podmioty gospodarcze	Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu		Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu
63	Ustalanie prawa lokalnego w zakresie ochrony hałasu (standardy akustyczne dla terenów mieszkaniowych), ochrony kopalni, ochrony przyrodniczych terenów chronionych, terenów ochrony wód, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, zakaz wprowadzania terenów mieszkaniowych na tereny zalewowe, ochrona gleb wysokiej jakości, ochrona dolin rzecznych	I, NIN	X	X	Gmina	W miarę zgłaszania wniosków		Budżet gminy, budżet zgłaszających wnioski

5.8. Zarządzanie programem ochrony środowiska

Proces zarządzania środowiskiem spoczywa na władzach lokalnych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu środowiskiem na terenie gminy, zarządzanie środowiskiem gminy Brzozów przy pomocy Programu Ochrony Środowiska wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, struktury organizacji Programu oraz systemu monitoringu.

Partnerzy - podmioty realizujące Program nie stanowią grupy jednorodnej. Należą do nich m.in. struktury administracyjne władz samorządowych obszaru. Do nich należy bezpośrednio zarządzanie Programem. Władze Gminy pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest **funkcja regulacyjna**, na którą składają się akty prawa lokalnego - uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również **funkcje wykonawcze** (zadania wynikające z ustaw) i kontrolne. Pożądane jest, aby władze gminy pełniły również **funkcje wspierające** dla podmiotów zaangażowanych w rozwój gminy oraz **funkcje kreujące** działania ukierunkowane na poprawę środowiska.

Inną grupą są partnerzy wykonujący zadania Programu, a jeszcze inną społeczność lokalna będąca zarazem beneficjentem jego rezultatów.

Zarządzanie środowiskiem realizowane zgodnie z zasadami Zrównoważonego Rozwoju posługuje się określonymi instrumentami o charakterze prawnym, finansowym i społecznym. Instrumenty te mają charakter uniwersalny a ich zastosowanie ma miejsce na poszczególnych szczeblach administracyjnych.

Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumenty prawne

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska należą: standardy i normy środowiskowe, pozwolenia i odpowiedzialność administracyjna, karna i cywilna.

Samorząd gminny posiada kompetencje pozwalające mu realizować zawarte w programie cele i zadania. Aby jednak ta realizacja przebiegała spójnie z polityką regionalną konieczne jest przygotowanie struktur administracyjnych do ścisłej współpracy z organami dysponującymi znacznie szerszymi uprawnieniami wynikającymi z ich kompetencji. Nie mniej ważnym jest wewnętrzny system usprawnień związanych z przepływem informacji i kompletnością decyzji administracyjnych wydawanych na szczeblu gminnym. Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska.

Ustawa - Prawo ochrony środowiska nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie.

Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W gminie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez gminę), a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w powiecie i gminie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Zarządy województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Zarządzanie i kontrola Programu na poziomie gminy prowadzone będą przez administrację samorządową oraz przez inne instytucje w zakresie i poprzez instrumenty określone ustawami.

Wyróżnia się następujące grupy podmiotów uczestniczących w Programie:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące;
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu;

5.9. Monitoring wdrażania Programu

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań;
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów;
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- Analizy przyczyn rozbieżności.

Burmistrz Brzozowa będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Pod koniec 2005 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 - 2007. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć obejmujących okres 2006 - 2009. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2015 roku). Ocena ta będzie bazą do

ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata)
- Aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata)
- Aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata)

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w gminie. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w gminie poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności.

Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne.

Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- powierzchnia terenów zdegradowanych,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w gminie. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji a następnie interpretacji.

W Tabeli 8 zaproponowano istotne wskaźniki przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Tab. 8. Wskaźniki monitorowania programu

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	non
2	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	b.d.
3	Ilości wody zużywanej na cele przemysłowe z wód podziemnych	b.d.
4	Udział ścieków komunalnych nieoczyszczonych	ok. 45%
5	Ilość zebranych odpadów komunalnych w roku	6940 Mg
6	Wskaźnik lesistości (%).	23,9 %

7	Ilość zużytej wody/l mieszkańca/rok [m ³]	8,6 m ³ /M/rok
B. Wskaźniki świadomości społecznej		
8	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców	b.d.
9	Liczba kampanii edukacyjno-informacyjnych	b.d.

5.10. Aspekty finansowe wdrażania programu

Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale omówiono potencjalne źródła finansowania i ich szacunkowy udział w kosztach realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie..." . Koszty wdrażania "Programu ..." zostały określone dla okresu 2004 – 2007 i 2008 - 2015.

Ramy finansowe wdrażania „Programu ochrony środowiska”

Niezbędnym elementem "Programu ochrony środowiska" jest wskazanie ram finansowych wdrażania "Programu ..." poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Są to środki własne gminy, powiatu, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu Państwa i budżetu województwa podkarpackiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych i środki pomocowe.

Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć programu

Dla gminy dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- a) środki własne,
- b) kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- c) kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- d) dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych.

Osiągane coraz lepsze wyniki w ochronie środowiska są w dużej mierze efektem funkcjonującego systemu finansowania przedsięwzięć proekologicznych. Podstawę tego systemu stanowią przede wszystkim instytucjonalne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Finansowanie programu.

Informacje ogólne

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie krajowym. Cele założone w Programie będą zrealizowane przy stopniowym wzroście (do 2010 r.) udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w podziale dochodu narodowego (1,2 % PKB w latach 2000 - 2002 do 1,7% - 1,8% w latach 2007 - 2008 i później). Według szacunkowych kosztów dostosowawczych Polski do Unii Europejskiej w najbliższych 10-13 latach trzeba przeznaczać na ochronę środowiska 2-3 razy więcej niż dotychczas. Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

- 1) **publicznych**, w tym:
 - a) krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetu powiatu, budżetów gmin, pozabudżetowych instytucji publicznych,
 - b) zagranicznych, pochodzących między innymi z programów pomocowych, funduszy spójności, funduszy strukturalnych, fundacji itp.;
- 2) **niepublicznych**, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:
 - a) zobowiązania finansowe (np. kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
 - b) udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),
 - c) fundusze własne inwestorów,
 - d) dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
 - e) zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z :

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego dla Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006";
- 2) Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006
- 3) programami PHARE, ISPA, oraz SAPARD (do czasu ich zakończenia),
- 4) innymi, branżowymi programami, opracowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz regulaminami funduszy krajowych.

Przestrzenny podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależeć będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej (według których część kosztów inwestycji pokryte musi być ze środków własnych) oraz wymaganiami określonymi w programach branżowych.

Krajowe źródła finansowania Programu.

Program, w znacznej części realizowany będzie przez fundusze ekologiczne:

- na poziomie krajowym: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW);
- na poziomie regionalnym: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚiGW w Rzeszowie);
- na poziomie lokalnym: powiatowe (PFOŚiGW) i gminne (GFOŚiGW) fundusze ochrony środowiska.

Fundusze te redystrybucją środki pochodzące z opłat uiszczanych przez podmioty za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych nakładanych za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, głównie w formie dotacji i preferencyjnych pożyczek na proekologiczne przedsięwzięcia podejmowane przez samorządy lokalne, ale również przez podmioty gospodarcze.

Zgodnie z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” środki powierzone Narodowemu Funduszowi i Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie pochodzące z pomocy zagranicznej, wykorzystywane będą na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z umowami, na podstawie których środki te przekazano oraz zgodnie z procedurami obowiązującymi w tych funduszach.

Oprócz wyżej wymienionych źródeł finansowania udział w finansowaniu Programu będą miały m in.:

1. banki komercyjne udzielające kredytów preferencyjnych;
2. inne pojawiające się na rynku formy i źródła finansowania ochrony środowiska, m.in. leasing udziałów kapitałowych.

Znaczny ciężar finansowania inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej ponosić będą gminy.

W sytuacjach uznanych przez władze gminy za uzasadnione inwestycje będą finansowane z bieżących dochodów władz samorządowych lub, gdy będzie to możliwe, z dotacji celowych budżetu państwa. Remonty, modernizacje i rozwój infrastruktury ochrony środowiska będą finansowane przez kapitał sektora prywatnego. Gminy i przedsiębiorstwa komunalne tworzyć będą korzystne warunki, m in. poprzez udzielanie koncesji firmom prywatnym na budowę i eksploatację gminnej infrastruktury w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego.

Finansowanie Programu odbywać się będzie również przez nowe, wprowadzane sukcesywnie, instrumenty ekonomiczno-finansowe, m.in.: opłaty produktowe, kredyty krótkoterminowe służące zapewnieniu płynności inwestorom realizującym zadania, ubezpieczenia i zastawy ekologiczne, zbywalne uprawnienia do emisji zanieczyszczeń oraz dobrowolne porozumienia.

Zagraniczne źródła finansowania Programu.

Istnieje możliwość finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska ze środków zagranicznych przez wymienione niżej **programy pomocowe** :

1. Program PHARE (Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economies)

W ramach tego programu przedakcesyjnego na projekty wspierające rozwój instytucjonalny przeznaczono 30 % rocznej alokacji, a na projekty typu inwestycyjnego - 70 %.

2. Program ISPA (Instrument for Structural Poolicies for Preaccession Assistance)

W ramach programu ISPA dofinansowywane są następujące sektory środowiska:

1. gospodarka wodno-ściekowa - popierane są zwłaszcza projekty zgłaszane przez miasta o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) co najmniej 100 000, w drugiej kolejności miasta o RLM 50-100 000 i mniejsze oraz przez związki gmin,
2. gospodarka odpadami,
3. ochrona powietrza.

3. Program SAPARD (Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich)

Fundusz ten służy wspieraniu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Ze środków funduszu SAPARD wspomagane są rozwój i modernizacja infrastruktury wiejskiej, w tym także w zakresie ochrony środowiska. Ponadto w ramach wymienionych funduszy realizowane są zadania w zakresie edukacji ekologicznej i wprowadzania w przedsiębiorstwach najlepszych dostępnych technik. Wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć w ramach funduszy przedakcesyjnych nie są już przyjmowane.

Pomoc strukturalna Unii Europejskiej

1. Fundusz Spójności

Kategoriemi interwencji w obszarze infrastruktury środowiskowej i wodnej wspomaganej przez Fundusz Spójności mogą być:

- 1) urządzenia w zakresie ochrony powietrza (kategoria interwencji 341);
- 2) infrastruktura służąca zapobieganiu hałasowi (kategoria interwencji 342);
- 3) urządzenia do odzysku odpadów komunalnych i przemysłowych (kategoria interwencji 343);
- 4) infrastruktura służąca do zapewnienia wody pitnej, jak zbiorniki, stacje uzdatniania, sieci dystrybucji (kategoria interwencji 344),
- 5) kanalizacja i oczyszczanie ścieków (kategoria interwencji 345);
- 6) urządzenia przeciwpowodziowe,
- 7) infrastruktura energetyczna, w tym produkcja, dostawa energii (kategoria interwencji 33);
- 8) odnawialne źródła energii, w tym energia słoneczna, wiatrowa, wodna, z biomasy (kategoria interwencji 332).

Najważniejsze uwarunkowania finansowe i ekonomiczne wyboru projektów ekologicznych dla Funduszu Spójności:

1. w projektach, które generują dochód wskaźnik pomocy z Funduszu będzie niższy niż 80-85% wartości (kosztów kwalifikowanych) i ustalany indywidualnie dla każdego projektu przez Komisję Europejską, z uwzględnieniem szacowanego dochodu netto;
2. udział środków pochodzących z Funduszu Spójności w finansowaniu projektów może osiągnąć do 85% udziału funduszy publicznych;
3. dodatkowe finansowanie ze źródeł publicznych będzie dostępne w formie dotacji i subwencjonowanych pożyczek z NFOŚiGW i WFOŚiGW. Część wydat-

ków inwestycyjnych będzie musiało być zapewnione z zysków albo funduszy amortyzacyjnych przedsiębiorstw komunalnych;

4. domknięcie inwestycji może odbywać się dzięki środkom samorządowym (np. budżet gminy), środkom międzynarodowych instytucji finansowych (np. EBI, EBOR).

2. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)

Zadania planowane w ramach tego funduszu określa opracowywany projekt Regionalnego Programu Operacyjnego dla funduszy strukturalnych na lata 2004-2006.

Cele określone w Programie realizowane będą zarówno przez dofinansowanie bezpośrednie inwestycji ochrony środowiska w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki odpadami i odnawialnych źródeł energii, jak i pośrednie, związane z edukacją ekologiczną i stosowaniem najlepszych dostępnych technologii.

Fundacje.

Ważną fundacją wspomagającą realizację Programu jest EkoFundusz, zwłaszcza w dziedzinie: ochrony przyrody, dofinansowania i transferu najlepszych dostępnych technologii, stymulowania rozwoju polskiego przemysłu. Będą z niego dofinansowywane przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska, które mają istotne znaczenie dla regionu oraz jednocześnie wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową w skali europejskiej a nawet światowej.

Wsparcie finansowe w formie bezzwrotnych dotacji udzielane będzie jedynie na projekty bezpośrednio związane z ochroną środowiska (w fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne.

Dotacje EkoFunduszu nie mogą być przyznawane na przedsięwzięcia, które kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej. Dotacje na projekty innowacyjne (pierwsze zastosowanie nowej technologii lub projekty stwarzające warunki do jej wprowadzenia na polski rynek) wynoszą dla:

- przedsiębiorców 50%,
- samorządów w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca od 40%-70%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp. do 70%.

Dotacja do projektów technicznych dla:

- przedsiębiorców: projekty niekomercyjne do 40%, komercyjne do 20%,
- samorządów, w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca: dla projektów niekomercyjnych od 30%-60%, dla projektów komercyjnych 10%-40%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp.: dla projektów niekomercyjnych do 50%, dla projektów komercyjnych do 30%.

Dotacje dla projektów przyrodniczych nie mogą przekraczać 80% wartości projektu.

EkoFundusz może wspierać zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak też w fazie realizacji, jeżeli ich zaawansowanie nie przekracza 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu.

Inne źródła finansowania

Wśród możliwych do zastosowania innych źródeł finansowania można zasygnalizować:

- a) opłaty produktowe - opłaty nakładane na produkty obciążające środowisko np. opakowania, baterie, świetlówki. Wpływy z tego tytułu, trafiające do budżetu państwa, będą przeznaczane na wspomaganie i dofinansowanie systemu recyklingu (Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 r. (Dz.U.2001.63.638) - weszła z dniem 1 stycznia 2002 r.)
- b) depozyty ekologiczne - obciążenia nakładane na produkty podlegające zwrotowi w momencie przekazania tego produktu do recyklingu lub unieszkodliwienia (Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 r. (Dz.U. 2001.63.639) - weszła z dniem 1 stycznia 2002 r.).

Oszacowanie wielkości środków możliwych do zaangażowania

W oparciu o analizę źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska w ostatnich latach w Polsce, województwie i gminach powiatu brzozowskiego oraz prognoz co do perspektywicznych źródeł, przewidziano następujące ramy finansowe dla wdrażania Programu w najbliższych latach.

Tab. 9. Źródła finansowania GPOŚ dla Miasta i Gminy Brzozów

Źródło finansowania	w latach 2004 - 2015 w tys. zł	%
Środki własne gminy, w tym PFOŚiGW i GFOŚiGW	7977	10
Fundusze ekologiczne, w tym WFOŚiGW i NFOŚiGW	20740	26
Środki pomocowe UE	44670	56
Inne środki, w tym udział podmiotów gospodarczych, kredyty, pożyczki	6383	8
RAZEM	79770	100,0

5.11. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2004 - 2015

W Tabeli 7 przedstawiono szczegółowy harmonogram zadań przewidzianych do realizacji w latach 2004-2015 w rozbiciu na 2 okresy: 2004 – 2007 i 2008 - 2015.

Szacunkowe koszty wdrażania "Programu..." w latach 2004 - 2015 przedstawiono w tabeli zbiorczej (Tabela 10 i 11).

Tab. 10. Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2004 - 2007 (w tys. PLN)

Lp.	Zagadnienie	Koszty w latach 2004-2007 w tys. PLN		
		Pozainwestycyjne	Inwestycyjne	Razem
1.	Zarządzanie Programem	23	-	23
2.	Edukacja ekologiczna	59	-	59
3.	Jakość wód	-	29973	29973
4.	Ochrona powietrza, hałas	-	8580	8580
5.	Gospodarka odpadami	111	3365	3476
6.	Ochrona gleb	-	100	100
7.	Kształtowanie stosunków wodnych	-	5570	5570
8.	Przyroda i krajobraz	40	-	40
9.	Ochrona lasów	-	-	-
Razem w latach 2004 - 2007		233	47588	47821

Tab. 11. Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2008 - 2015 (w tys. PLN)

Lp.	Zagadnienie	Koszty w latach 2008-2015 w tys. PLN		
		Pozainwestycyjne	Inwestycyjne	Razem
1.	Zarządzanie Programem	3	-	3
2.	Edukacja ekologiczna	39	-	39

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

3.	Jakość wód	-	20127	20127
4	Ochrona powietrza, hałas	-	7250	7250
5.	Gospodarka odpadami	210	45	255
6.	Ochrona gleb	-	25	25
7	Kształtowanie stosunków wodnych	-	4160	4160
8	Przyroda i krajobraz	90	-	90
9	Ochrona lasów	-	-	-
Razem w latach 2008 - 2015		342	31607	31949

Poniżej podano tabelarycznie przewidywane przedsięwzięcia i przewidywane nakłady na inwestycje w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz kanalizację:

Tab. 12. Harmonogram realizacji systemów zaopatrzenia w wodę w gminie Brzozów w latach 2004-2005, 2006-2010 i 2011-2015; koszt w tys. zł.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lata 2004-2005	Lata 2006-2010	Lata 2011-2015	Lata 2004-2015
1	System wodociągu Brzozowa- modernizacja	300	-	-	300
2.	Ujęcie wody w Brzozowie – modernizacja	500	-	-	500
Razem		800	-	-	800

Tab. 13. Zestawienie zbiorcze docelowego stanu wyposażenia gminy Brzozów w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków

Lp.	System kanalizacyjny	Oczyszczalnia ścieków	Przepustowość [m ³ /d]	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni
1	System kanalizacyjny: m. Brzozowa	Borkówka	1600	835
2	System kanalizacyjny: m. Brzozowa	Borkówka	jw.	595
3	System kanalizacyjny: m. Brzozowa	Borkówka	jw.	5381
4	System kanalizacyjny: m. Grabowica	Grabowica	600	1230
5	System kanalizacyjny: m. Przysietnica – Brzozów	Brzozów II W.Ś.	600	3319
6	System kanalizacyjny: m. Stara Wieś	Stara Wieś	600	2758
7	System kanalizacyjny: m. Humniska	Brzozów	600	3885

Lp.	System kanalizacyjny	Oczyszczalnia ścieków	Przepustowość [m ³ /d]	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni
8	System kanalizacyjny: m. Turze Pole, Górki, Zmiennica	Turze Pole	600	2165

Tab. 14. Harmonogram realizacji kanalizacji i oczyszczalni ścieków w gminie Brzozów w latach 2004-2005, 2006-2010 i 2011-2015; koszt w tys. zł.
sporządzony w oparciu o dane Wydziału Inwestycji Gospodarki Komunalnej, Przestrzennej i Dróg Urzędu Miejskiego w Brzozowie z 2004 r.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lata 2004-2005	Lata 2006-2010	Lata 2011-2015	Lata 2004-2015
1	System kanalizacyjny Brzozowa- Borkówka I,II etap	3500	3500	-	7000
2	System kanalizacyjny Grabownicy Starzeńskiej	327	-	-	327
3	System kanalizacyjny m. Turze Pole	1660	-	-	1660
4	System kanalizacyjny m. Górki	2000	1110	-	3110
5	System kanalizacyjny m. Zmiennica	2000	1165	-	3165
6	System kanalizacyjny m. Humniska	5000	4000	1130	10130
7	System kanalizacyjny m. Przysietnica-Brzozów	3000	3000	1472	7472
8	System kanalizacyjny m. Stara Wieś	3000	3000	1950	7950
9	Oczyszczalnia Ścieków Brzozów – Borkówka II etap, Qśrd = 1000 m ³ /d	1536	-	-	1536
10	Oczyszczalnia Ścieków Grabownica (II etap) Qśrd = 500 m ³ /d	1000	-	-	1000
11	Oczyszczalnia Ścieków Turze Pole(dla Turzego Pola, Górek i Zmiennicy) Qśrd = 600 m ³ /d	2000	1000	-	3000
12	Oczyszczalnia ścieków Przysietnica (w Brzozowie) Qśrd = 600 m ³ /d	2000	1000		3000
13	Oczyszczalnia Ścieków Stara Wieś /udział w Bliznem/ Qśrd = 350 m ³ /d	750	-	-	750
Razem		27773	17775	4552	50100

6. Spis opracowań źródłowych i literatury

1. Kondracki Jerzy: „Geografia fizyczna Polski” – PWN Warszawa, 1988
2. Folder „Powiat Brzozowski” – Starostwo Powiatowe w Brzozowie, 2003,
3. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie: „Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2002 roku”, Rzeszów, 2003.
4. Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim w 2001 r., Biblioteka Monitoringu, Rzeszów, 2002 r

5. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla województwa podkarpackiego – Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, 2003.
6. Wytuczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.
7. Dyrektywa 92/271/(EWG)/EEC z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych, Sekretariat Pełnomocnika Rządu do Spraw Negocjacji o Członkostwo RP w Unii Europejskiej, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2000,
8. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych /Dz. U. Nr 129, poz. 1108/,
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, /Dz. U. Nr 168, poz. 1763/.
10. Wytuczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.

Szczegółowe informacje o stanie i zamierzeniach

dot. „Realizacji przez gminę przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę, w zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych wg stanu na koniec 2002 r.”, opracowane przez Gminy dla Ministerstwa Środowiska w ramach pracy nad „Krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych”.

1. GMINA BRZOSÓW

Miejscowości wchodzące w skład gminy: Brzozów, Grabownica Starzeńska, Górki, Humniska, Przysietnica, Stara Wieś, Turze Pole, Zmiennica

1.1. Istniejące i projektowane docelowe systemy kanalizacyjne

1. System kanalizacyjny m. Brzozowa: Oczyszczalni Ścieków Miniblok 2 M 9

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Miasto Brzozów Gmina Miejska	1
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych		835	835
Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców miejscowości (w %),		12	12
Długość sieci kanalizacyjnej, sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków, w tym:			
sieci sanitarnej	km	2,27	2,27
sieci ogólnospławnej	km	1,69	1,69
	km	0,58	0,58
Ilość odprowadzanych ścieków:			
w okresach bezopadowych średnia/ maksymalna	m ³ /d	88 /98	88 /98
w okresach opadów średnia/ maksymalna	m ³ /d	97/ 108	97/ 108
Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		Miniblok 2xM9	
Odbiornik ścieków – nazwa		rz.Stobnica	
Zlewnia rzeki		rz.Wisłok	
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	1,69	1,69
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	320	320
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	320 – 100% środki własne	320 – 100% środki własne
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		835	835
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		143	143
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	

Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z miasta Brzozowa dopływają do oczyszczalni ścieków komunalnych Miniblok 2 M9 przy ul. Kościuszki i po oczyszczeniu do rzeki Stobnicy

2. System kanalizacyjny m. Brzozowa: Oczyszczalni Ścieków KOS 2 przy ul. Witosa

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Miasto Brzozów Gmina Miejska	1
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych		595	595
Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców miejscowości (w %),		6	6
Długość sieci kanalizacyjnej, sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków,	km	2,8	2,8
w tym: sieci sanitarnej	km	1,5	1,5
sieci ogólnospławnej	km	1,3	1,3
Ilość odprowadzanych ścieków: w okresach bezopadowych średnia/ maksymalna	m ³ /d	55/ 70	55/70
w okresach opadów średnia/ maksymalna	m ³ /d	66/ 84	66/ 84
Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		KOS-2	KOS-2
Odbiornik ścieków – nazwa		rz. Stobnica	
Zlewnia rzeki		rz. Wisłok	
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	1,5	1,5
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	127	127
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	127 -100 % własne	127 –100 % własne
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		595	595
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		103	103
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	26	26
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł tys. zł	26 13 własne/13 budżet p.	26 13 własne/13 budżet p.
Podstawa określenia ww. danych docelowych :		MPOZP	MPOZP

- Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z Brzozowa dopływają do oczyszczalni ścieków komunalnych KOS 2 przy ul. Witosa; oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Stobnicy

3. System kanalizacyjny m. Brzozowa: Oczyszczalni Ścieków Borkówka I etap przy ul. Traugutta

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Miasto Brzozów Gmina Miejska	
Długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej, sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków	km	15.1	15.1
Ilość odprowadzanych ścieków: w okresach bezopadowych średnia/ maksymalna	m ³ /d	176/ 206	176/ 206
w okresach opadów średnia/ maksymalna	m ³ /d	194/ 226	194/ 226

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		Borkówka oddana do eksploatacji w 2003 r.	
Odbiornik ścieków – nazwa		rz. Stobnica	
Zlewnia rzeki		rz. Wisłok	
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	15,1	15,1
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	2002	2002
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	2002 - 100 % własne	2002 – 100 % własne
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców , którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorowej		5381	5381
Liczba mieszkańców , którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		956	956
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach: 2003-2015	km	27	27
	km	2	2
	km	25	25
w tym: 2003-2005			
• 2006-2010			
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:			
• 2003-2015, w tym:	tys. zł	7469	7469
• 2003-2005	tys. zł	500	500
• 2006-2010	tys. zł	6969	6969
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	250 własne 250 dotacja państwa	250 własne 250 dotacja państwa
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Koncepcja programowo przestrzenne	

Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z miasta Brzozowa dopływają do oczyszczalni ścieków Borkówka I etap przy ul. Traugutta

3A. System kanalizacyjny m. Brzozowa: Oczyszczalni Ścieków Borkówka I etap i II etap przy ul. Traugutta

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości			Razem
1	2	3			4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Miasto Brzozów System c	Miasto Brzozów System a	Miasto Brzozów System b	3
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych		brak oczyszczalni	833	595	1428
Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców miejscowości (w %)		-	12	6	18
Długość sieci kanalizacyjnej ogółem:	km	15,10	2,27	2,80	17,90
w tym: sieci sanitarnej	km	15,1	1,69	1,50	18,29
sieci ogólnospławnej	km	-	0,58	1,30	1,88
Ilość odprowadzanych ścieków: w okresach bezopadowych					

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości			Razem
1	2	3			4
średnia / maksymalna w okresach opadów	m ³ /d	176 /206	88/ 98	55/ 70	319/ 374
średnia/ maksymalna	m ³ /d	194/ 226	97/ 108	66/ 84	357/ 418
Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		Borkówka (w budowie)	Miniblok 2xM9	KOS-2	
Odbiornik ścieków – nazwa		rz. Stobnica	rz.Stobnica	rz. Stobnica	
Zlewnia rzeki		rz. Wisłok	rz.Wisłok	rz. Wisłok	
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	15,1	1,69	1,5	18,29
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	2002	320	127	2449
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	2002 - 100 % własne	320 – 100% środki własne	127 -100 % własne	2449 własne
Stan docelowy					
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		5381	835	595	6811
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych (na działkach) systemów oczyszczania ścieków		956	143	103	1202
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:					
	km	27	-	-	27
	km	2	-	-	2
	km	25	-	-	25
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005, • 2006-2010 					
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:					
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 • 2006-2010 	tys. zł	7469	-	-	7469
	tys. zł	500	-	-	500
	tys. zł	6969	-	-	6969
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	-	-	26	26
Źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	250 własne 250 dotacja państwa UE	-	13 własne 13 budżet p. UE	263własne 263 dotacja państwa UE
Podstawa określenia ww. danych docelowych		MPOZP	Projekt budowlany	MPOZP	

- Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z m. Brzozowa dopływają do oczyszczalni ścieków komunalnych „Borkówka” I i II; oczyszczone do rzeki Stobnicy

4. System kanalizacyjny m. Grabownica Starzeńska: Oczyszczalni Ścieków w Grabownicy

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Grabownica	
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych		1230	1230

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców miejscowości (w %)		37	37
Długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej, prowadzącej ścieki do oczyszczalni ścieków	km	26	26
Ilość odprowadzanych ścieków: kresach bezopadowych średnia/ maksymalna w okresach opadów: średnia / maksymalna	m ³ /d m ³ /d	157 /188 172 /206	157 /188 172 /206
Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		Hydrowit	
Odbiornik ścieków – nazwa		rz. Stobnica	
Zlewnia rzeki		rz. Wisłok	
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	26	26
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	3637	3637
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	2670 własne 977 ARiMR	2670 własne 977 ARiMR
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		2646	2646
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych) systemów		467	467
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:	km km	14 14	14 14
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 			
Potrzebne nakłady w latach:	tys. zł tys. zł	2593 2593	2593 2593
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	1420 własne 1173 dotacja budżetu państwa	1420 własne 1173 dotacja budżetu państwa
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	

- Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z Grabownicy dopływają do oczyszczalni ścieków komunalnych "Hydrowit" w Grabownicy Starzeńskiej, a oczyszczone do rzeki Stobnicy

Uwaga: w roku 2003 wykonano ca 17 km kanalizacji.

5. System kanalizacyjny m. Przysietnica-Brzozów: Oczyszczalni Ścieków oczyszczalni ścieków komunalnych w Brzozowie przy ul. Bohaterów II Wojny Światowej

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Stan istniejący – brak		Przysietnica	
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		3319	3319
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		592	592

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:			
	km	41	41
	km	10	10
• 2003-2015, w tym:	km	15	15
• 2003-2005,	km	16	16
• 2006-2010			
• 2011-2015			
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:			
• 2003-2015, w tym:	tys. zł	5371	5371
• 2003-2005	tys. zł	1310	1310
• 2006-2010	tys. zł	1960	1960
• 2011-2015	tys. zł	2101	2101
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	-	-
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	655 własne 655 dotacja budżetu p.	655 własne 655 dotacja budżetu p.
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt Budowlany	

- Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z m. Przysietnica Gmina Brzozów dopływają do projektowanej oczyszczalni ścieków komunalnych w Brzozowie przy ul. Bohaterów II Wojny Światowej, a oczyszczone do Stobnicy

6. System kanalizacyjny m. Stara Wieś: projektowanej Oczyszczalni Ścieków w Starej Wsi /Uwaga: ostatnio zmiana do oczyszczalni ścieków w m. Blizne/

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Stan istniejący – brak		Stara Wieś	
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		2758	2758
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		487	487
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:			
	km	43	43
	km	14	14
• 2003-2015, w tym:	km	15	15
• 2003-2005,	km	15	15
• 2006-2010			
• 2011-2015			
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:			
• 2003-2015, w tym:	tys. zł	6021	6021
• 2003-2005	tys. zł	2007	2007
• 2006-2010	tys. zł	2007	2007
• 2011-2015	tys. zł	2007	2007
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005 Fundusze własne, WFOŚIGW, fundusze zagraniczne	tys. zł	2007	2007
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	

- Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z miejscowości Stara Wieś dopływają do projektowanej oczyszczalni ścieków komunalnych w Starej Wsi, a oczyszczone do Stobnicy

7. System kanalizacyjny m. Humniska: projektowanej Oczyszczalni Ścieków

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Humniska Gmina Wiejska	
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	6,2	6,2
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	554	554
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	554 - 100% własne	554 – 100% własne
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		3885	3885
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		686	686
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:	km	43	43
	km	18	18
• 2003-2015, w tym:	km	18	18
• 2003-2005,	km	7	7
• 2006-2010			
• 2011-2015			
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:	tys. zł	2632	2632
• 2003-2015, w tym:	tys. zł	1101	1101
• 2003-2005	tys. zł	1101	1101
• 2006-2010	tys. zł	430	430
• 2011-2015			
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	505 własne 505 budżet państwa	505 własne 505 budżet państwa
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	

Ścieki będą doprowadzane do oczyszczalni w m. Brzozowie.

8. System kanalizacyjny m. Turze Pole: do nowej Oczyszczalni Ścieków w m. Turze

Pole

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Turze Pole Gmina Wiejska	1
Długość sieci kanalizacyjnej sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków:	km	6,9	6,9
w tym: sieci sanitarnej	km	6,9	6,9
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	6,9	6,9
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	736	736

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	736 - 100% własne	736 – 100% własne
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		857	857
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		152	152
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej budowy w latach:2003-2015	km	6,3	6,3
	km	6,3	6,3
	km	-	-
w tym: 2003-2005	km	-	-
2006-2010			
2011-2015			
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach: 2003-2015	tys. zł	1530	1530
w tym: 2003-2005	tys. zł	1530	1530
2006-2010	tys. zł	-	-
2011-2015	tys. zł	-	-
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	765 własne 765 budżet p.	765 własne 765 budżet p.
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	

9. System kanalizacyjny m. Górki: tymczasowej Oczyszczalni Ścieków TECHMONT w m. Górki

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Górki Gmina Wiejska	1
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych		290	290
Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców miejscowości (w %), bez ścieków dowożonych)		18	18
Długość sieci kanalizacyjnej sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków:	km	6,3	6,3
w tym sieci sanitarnej	km	6,3	6,3
Ilość odprowadzanych ścieków:			
kresach bezopadowych średnia/ maksymalna	m ³ /d	17/ 20	17/ 20
w okresach opadów średnia/ maksymalna	m ³ /d	20/ 24	20/ 24
Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		Techmont	
Odbiornik ścieków – nazwa		p. Górecki	
Zlewnia rzeki		rz. Wisłok	
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	6,3 6,3	6,3 6,3
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	768	768

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	112 własne 224 UE INRED 112 budżet p.	112 własne 224 UE INRED 112 budżet p.
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		1365	1365
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych (na działkach) systemów oczyszczania ścieków		242	242
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:	km	7,6	7,6
	km	7,6	7,6
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 			
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:	tys. zł	1977	1977
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 • 2006-2010 	tys. zł	989	989
	tys. zł	988	988
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	494 własne 988 budżet p.	494 własne 988 budżet p.
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	

-Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z m. Górki Gmina Brzozów dopływają do tymczasowej oczyszczalni ścieków komunalnych TECHMONT w Górkach, a oczyszczone do p. Góreckiego

10. System kanalizacyjny m. Zmiennica

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Zmiennica Gmina Wiejska	
Długość sieci kanalizacyjnej sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków	km	6,5	6,5
w tym: sieci sanitarnej	km	6,5	6,5
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	6,5	6,5
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	551	551
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	551 - 100% własne	551 – 100% własne
Stan docelowy			
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		1018	1018
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		180	180

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości	Razem
1	2	3	4
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:	km	16	16
	km	8	8
	km	8	8
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005, • 2006-2010 			
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:	tys. zł	2610	2610
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 • 2006-2010 	tys. zł	1305	1305
	tys. zł	1305	1305
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	652 własne 653 budżet p.	652 własne 653 budżet p.
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	Projekt bud.

11. System kanalizacyjny m. Turze Pole, Górki, Zmiennica

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości			Razem
1	2	3			4
Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Turze Pole	Górki	Zmiennica	3
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych		0 brak oczyszczal.	290	0 brak oczyszczal.	290
Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców miejscowości (w %), bez ścieków dowożonych)		0 brak oczyszczal.	18	0 brak oczyszczal.	18
Długość sieci kanalizacyjnej sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków, w tym:	km	6,9	6,3	6,5	19,7
sieci sanitarnej	km	6,9	6,3	6,5	19,7
sieci ogólnospławnej	km	-	-	-	-
Ilość odprowadzanych ścieków:					
kresach bezopadowych średnia/ maksymalna		-	17/ 20	-	17/ 20
w okresach opadów średnia/ maksymalna		-	20/ 24	-	20/ 24
Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		-	Techmont	-	
Odbiornik ścieków – nazwa		-	p. Górecki	-	
Zlewnia rzeki		-	rz. Wisłok		
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	6,9	6,3	6,5	19,7
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	736	768	551	2055
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	736 - 100% własne	112 własne 224 UE INRED 112 budżet p.	551 - 100% własne	1399 wł. 224 UE INRED 112 bu- dżet p.
Stan docelowy					
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać		857	1365	1018	3240

Wyszczególnienie informacji	Jed.	Nazwa miejscowości			Razem
1	2	3			4
docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej					
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych systemów		152	242	180	574
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:					
	km	6,3	7,6	16	29,9
	km	6,3	7,6	8	21,9
	km	-	-	8	8
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005, • 2006-2010 					
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:					
<ul style="list-style-type: none"> • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 • 2006-2010 	tys. zł	1530	1977	2610	6117
	tys. zł	1530	989	1305	3824
	tys. zł	-	988	1305	2293
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł	612 własne 918 budżet p.	396 własne 593 budżet p. ,UE	522 własne 783 budżet p., UE	1530 własne 2294 budżet p. Unia E
Podstawa określenia ww. danych docelowych		Projekt budowlany	Projekt budowlany	Projekt budowlany	

- Schemat systemu kanalizacyjnego: ścieki z miejscowości Górki, Zmiennica i Turze Pole do projektowanej oczyszczalni ścieków komunalnych w Turzym Polu, a oczyszczone do p. Zmiennica

1.2. Istniejące oczyszczalnie ścieków

1. Oczyszczalnia Ścieków Brzozów – Miniblok 2x M9

- Nazwa oczyszczalni: **Miniblok 2 x M9**
- - Lokalizacja: **Brzozów, ul. Kościuszki**
- Odbiornik: **rz. Stobnica**
- Zlewnia rzeki: **rz. Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Rok przekazania do eksploatacji: **1993**
- Rok ostatniej modernizacji: **1996**
- Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **980**
- Przepustowość oczyszczalni: **92,8 m³/d**
- Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia/ maksymalna
 - w czasie pogody bezopadowej: **88 m³/d** średnio, **98 m³/d** maksymalnie
 - w czasie opadów: **98 m³/d** średnio, **108 m³/d** maksymalnie
- Liczba równoważnych mieszkańców RLM ogółem: **464**
- Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./dobę i % ich uwodnienia: **2,25** kwartał, **88** %
- Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowane na wysypisku Brzozów
- Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu : Oczyszczania mechaniczno – biologiczna . Osad po chlorowaniu wapnem jest wywożony na wysypisko komunalne w Brzozowie.

2. Oczyszczalnia Ścieków Brzozów – KOS-2

- Nazwa oczyszczalni: **KOS - 2**
- Lokalizacja: **Brzozów, ul. Witosa**
- Odbiornik: **rz. Stobnica**
- Zlewnia rzeki: **rz. Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Rok przekazania do eksploatacji: **1993**

- Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **550**
- Przepustowość oczyszczalni: **98,7 m³/d**
- Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia/ maksymalna
 - w czasie pogody bezopadowej: **55 m³/d** średnio , **70 m³/d** maksymalnie
 - w czasie opadów: **66 m³/d** średnio, **84 m³/d** maksymalnie
- Liczba równoważnych mieszkańców RLM ogółem: **493**
- Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./ dobę i % ich uwodnienia: **3,5 t** kwartał, **75 %**
- Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowane na wysypisku Brzozów
- Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu (ewentualnie schemat): Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna. Osad po chlorowaniu wapnem jest wywożony na wysypisko komunalne w Brzozowie.

3. Oczyszczalnia Ścieków w Grabownicy - Hydrowit

- Nazwa oczyszczalni: **Hydrowit**
- Lokalizacja: **Grabownica**
- Odbiornik: **rz. Stobnica**
- Zlewnia rzeki: **rz. Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Rok przekazania do eksploatacji: **2001**
- Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **1230**
- Przepustowość oczyszczalni: **300 m³/d**
- Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia / maksymalna
 - w czasie pogody bezopadowej: **157 m³/d** średnia, **188 m³/d** maksymalna
 - w czasie opadów: **172 m³/d** średnia, **206 m³/d** maksymalna
- Liczba równoważnych mieszkańców RLM: **1500**
- Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./ dobę % ich uwodnienia: **1/kwartał, 65 %**
- Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie na wysypisku odpadów komunalnych
- Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu (ewentualnie schemat): Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna . Osad poddawany jest odsączaniu i workowany w systemie „Draimad”, następnie wywożony na wysypisko odpadów komunalnych w Brzozowie, gdzie jest składowany .

4. Oczyszczalnia w Górkach – Techmont 50

- Nazwa oczyszczalni: **Techmont 50**
- Lokalizacja: **Górki**
- Odbiornik: **potok Górecki**
- Zlewnia rzeki: **rz. Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Rok przekazania do eksploatacji: **2002**
- Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **290**
- Przepustowość oczyszczalni: **50 m³/d**
- Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia / maksymalna
 - w czasie pogody bezopadowej: **40 m³/d** średnia, **44 m³/d** maksymalna
 - w czasie opadów: **46 m³/d** średnia, **50 m³/d** maksymalna
- Liczba równoważnych mieszkańców RLM ogółem: **205**
- Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./ dobę % ich uwodnienia: **4,2 / kwartał, 89 %**
- Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie na wysypisku odpadów komunalnych
- Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu: Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna . Osad poddawany jest odsączaniu i workowany w systemie „Draimad”, następnie wywożony na wysypisko odpadów komunalnych w Brzozowie gdzie jest składowany.

1.3. Oczyszczalnie ścieków będące w budowie w roku 2002 r.

1. Oczyszczalnia Ścieków Brzozów –Borkówka I etap

- Nazwa oczyszczalni: **Brzozów – Borkówka, I etap**
- Lokalizacja: **Brzozów**
- Odbiornik: **Stobnica**

- Zlewnia rzeki: **Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Rok przekazania do eksploatacji: **2003**
- Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **800**
- Przepustowość oczyszczalni: **800 m³/d**
- Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni: w czasie pogody bezopadowej **640 m³/d** średnio, **704 m³/d** maksymalnie, w tym udział ścieków przemysłowych (w stosunku do średniej ilości ścieków dopływających)
 - w czasie pogody bezopadowej) **128 m³/d**, w czasie opadów: **704 m³/d** średnio, **800 m³/d** maksymalnie,
- Rodzaj przemysłu: przemysł lekki, handel, usługi i produkcja budowlana
- Liczba równoważnych mieszkańców RLM ogółem: **5300**
- Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m./ dobę i % ich uwodnienia:
- Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie
 - Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu: Mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków składa się z następujących obiektów: przepompownia ścieków z aeratorem, zblokowany stopień mechaniczny: sito – piaskownik, reaktor biologiczny: komora beztlenowa z mieszałem, cyrkulacyjna komora ze strefami nityfikacji i denityfikacji, osadnik wtórny, prasa do odwadniania ustabilizowanego osadu.
- Źródło podanych poniżej informacji:
 - dokumentacja przetargowa na projektowanie i budowę
 - projekt budowlany
 - dokumentacja przetargu na budowę
 - umowa z wykonawcą
 - wniosek gminy o dofinansowanie przez NFOŚiGW,
- Termin rozpoczęcia realizacji rok: **1997**
- Planowany termin przekazania do eksploatacji rok: **2003**
- Przewidywane koszty realizacji: **2930** tys. zł.
 - źródła finansowania ze wskazaniem wielkości nakładów pochodzących z różnych źródeł
 - środki własne: - **1 510** tys. zł.
 - pożyczka NFOŚiGW – **1 420** tys. zł.

Uwaga: oczyszczalnia przekazana do eksploatacji w roku 2003 r.

1.4. Oczyszczalnie przewidywane do likwidacji

1. Brzozów – Kościuszki „Miniblok 2 x M9

2. 2. Brzozów – Witosa KOS - 2

1.5. Oczyszczalnie ścieków, które będą obsługiwać gminę w przyszłości

Nazwa oczyszczalni	Rodzaj
1. Brzozów – Borkówka I etap	w budowie
2. Brzozów – Borkówka II etap	projektowana
3. Brzozów - Boch. II Wojny Światowej (dla potrzeb Przysietnicy)	projektowana
4. Grabownica I etap	istniejąca
5. Grabownica II etap	projektowana

Nazwa oczyszczalni	Rodzaj
6. Turze Pole dla potrzeb Turzego Pola, Górek i Zmiennicy	projektowana
7. Stara Wieś	projektowana
8. Humniska (Uwaga: zmiana ścieki będą doprowadzone do Brzozowa)	projektowana

1. Oczyszczalnia Ścieków Brzozów – Borkówka II etap

- Nazwa oczyszczalni: **Brzozów - Borkówka, II etap**
- Lokalizacja: **Brzozów**
- Odbiornik: **rz. Stobnica**
- Zlewnia rzeki: **Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Przepustowość oczyszczalni w m³/d: **800**
- Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **3000**
- Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM: **5300**
- Źródło podanych powyżej informacji: zamierzenie, MPO Zagospodarowania Przestrzennego Miasta.
- Termin rozpoczęcia realizacji: **2005 rok**
- Termin przekazania do eksploatacji: **2006 rok**
- Orientacyjne koszty realizacji: **2 900** tys. zł (wg poziomu cen z 2002r.)
- Określić źródła finansowania ze wskazaniem wielkości nakładów pochodzących z różnych źródeł
 - środki własne - **1 160** tys. zł.
 - NFOSiGW – dotacja: - **580** tys. zł.
 - Dotacja Unii Europejskiej - **580** tys. zł.

2. Oczyszczalnia Ścieków Grabownica (II etap)

- Nazwa oczyszczalni: **Grabownica II etap**
- Lokalizacja: **Grabownica**
- Odbiornik: rz. Stobnica
- Zlewnia rzeki: **Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Przepustowość oczyszczalni w m³/d: **300**
- Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **2000**
- Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM: **2000**
- Źródło podanych powyżej informacji :zamierzenie, MPO Zagospodarowania Przestrzennego Miasta.
- Termin rozpoczęcia realizacji: **2004 rok**
- Termin przekazania do eksploatacji: **2006 rok**
- Orientacyjne koszty realizacji **1350** tys. zł (wg poziomu cen z 2002r.)
- Określić źródła finansowania ze wskazaniem wielkości nakładów pochodzących z różnych źródeł :
 - środki własne **540** tys. zł.
 - dotacja Unii Europejskiej , Państwa, NFOSiGW **810** tys. zł.

3. Oczyszczalnia Ścieków Turze Pole

- Nazwa oczyszczalni: **Turze Pole** (dla potrzeb m. Turze Pole, Górki i Zmiennicy)
- Lokalizacja: **Turze Pole**
- Odbiornik: **rz. Zmienniczka**
- Zlewnia rzeki: **Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Przepustowość oczyszczalni w m³/d: **600**
- Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **3240**
- Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM: **4000**

Nazwa miejscowości	liczba obsługiwanych mieszkańców tej miejscowości	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców tej miejscowości	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
Górki	1365	85 %	1,7
Zmiennica	1018	85 %	2,6

- Źródło podanych powyżej informacji: zamierzenie, MPO Zagospodarowania Przestrzennego Miasta
- Termin rozpoczęcia realizacji: **2004** rok
- Termin przekazania do eksploatacji: **2007** rok
- Orientacyjne koszty realizacji: **2700** tys. zł (wg poziomu cen z 2002r.)
- Określić źródła finansowania ze wskazaniem wielkości nakładów pochodzących z różnych źródeł
 - środki własne - **1 080** tys. zł.
 - dotacja NFOSiGW, PAŃSTWA - **538** tys. zł.
 - dotacja Unii Europejskiej - **1 082** tys. zł.

4. Oczyszczalnia Ścieków Brzozów - Bohaterów II Wojny Światowej

- Nazwa oczyszczalni: **Brzozów - Bohaterów II Wojny Światowej**
- Lokalizacja: **Brzozów**
- Odbiornik: **rz. Stobnica**
- Zlewnia rzeki: **Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Przepustowość oczyszczalni w m³/d: **600**
- Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: **3319**
- Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM: **4000**

Nazwa miejscowości	liczba obsługiwanych mieszkańców tej miejscowości	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców tej miejscowości	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
Przysietnica	3319	85 %	1,5

- Źródło podanych powyżej informacji: zamierzenie, MPO Zagospodarowania Przestrzennego Miasta
- Termin rozpoczęcia realizacji: **2005** rok
- Termin przekazania do eksploatacji: **2007** rok
- Orientacyjne koszty realizacji: **2700** tys. zł (wg poziomu cen z 2002r.)
- Określić źródła finansowania ze wskazaniem wielkości nakładów pochodzących z różnych źródeł
 - środki własne - **1 080** tys. zł.
 - dotacja NFOSiGW – AriMR - **538** tys. zł.
 - dotacja Unii Europejskiej - **1 082** tys. zł.

5. Oczyszczalnia Ścieków Stara Wieś

- Nazwa oczyszczalni: **Stara Wieś**
- Lokalizacja: **Stara Wieś**
- Odbiornik: **rz. Stobnica**
- Zlewnia rzeki: **Wisłok**
- Rodzaj oczyszczalni: **mechaniczno - biologiczna**
- Przepustowość oczyszczalni w m³/d: **600**
- Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię : **2 758**
- Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM: **4 000**
- Źródło podanych powyżej informacji: zamierzenie, MPO Zagospodarowania Przestrzennego Miasta.
- Termin rozpoczęcia realizacji: **2004** rok
- Termin przekazania do eksploatacji: **2006** rok
- Orientacyjne koszty realizacji: **2700** tys. zł. (wg poziomu cen z 2002r.)
- Określić źródła finansowania ze wskazaniem wielkości nakładów pochodzących z różnych źródeł:
 - **1 080** tys. zł. środki własne
 - **1 620** tys. zł. dotacja budżetu Państwa, NFOSiGW, Unii Europejskiej

* * *

**WYKAZ ZAKŁADÓW KORZYSTAJĄCYCH Z WÓD
W ZAKRESIE ZALICZONYM DO KORZYSTANIA SZCZEGÓLNEGO
NA OBSZARZE GMINY BRZOZÓW /WG WYDANYCH POZWOLEŃ WODNO-
PRAWNYCH/**

LP.	KORZYSTAJĄCY Z WÓD	POZWOLENIE WODNOPRAWNE NA SZCZEGÓLNE KORZYSTANIE Z WÓD			
		DECYZJA		Termin ważności	Rodzaj korzystania
		Z DNIA	ZNAK		
1	2	3	4	5	6
1.	ZOZ w Brzozowie	1975-03-01	RLGW-WP-0530/9/74	2000-03-01	Sb
2.	Zakład Tworzyw Sztucznych „ARTGOS” S.A. Brzozów	1977-12-16	RLS-V -053/92/77	1987-12-16	Sb + St + So
	Przedłużenie	1987-12-28	OS-III-7211/33/87	1997-12-31	- // -
3.	Przedłuż. wody opad. + popł. AWRSP Obiekt Brzozów	1999-09-23	OS-6210/23/99	2002-09-23	St + So
		1979-10-08	RLS-V-7211/66/79	1999-10-08	So
4.	PGNiG Kopalnia Grabownica	1980-10-29	RL-V-7211/58/80	1990-12-31	Wp
5.	AWRSP Obiekt Brzozów	1979-12-20	RL-V-7211/79/80	1994-12-20	Ws
6.	PGNiG Kopalnia Turze Pole	1981-03-04	RL-V-7211/9a/81	1991-03-04	Wp
7.	AWRSP Obiekt Gospodarstwo Grabownica	1983-10-10	GW-7211/93/83	1993-10-10	Ws
8.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej S.A. Brzozów	1985-04-03	OS-III-7211/22/85	2000-04-03	Wp+Ws+St Ew+Es
	Zmiana	1998-02-10	OS-II-6210/10/98	- // -	
	Zmiana + p.w. ekspl.	1999-09-15	OS-6210/21/99	- // -	
	Przedłużenie	2000-06-19	OS-6223/7/00	2010-04-03	
9.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej S.A. Brzozów	1989-06-19	OSGWG-II-7211/3-7/89	1999-06-19	Ws
10.	studnia S-2 ul. Parkowa	1999-09-10	OS-6210/20/99	2009-10-19	So
	Przedłużenie pozwolenia Stacja Paliw „Orlen” w Brzozowie	1992-10-23	OSZN-II-6210/50/92	2002-10-23	
11.	Tadeusz Zygarowicz Brzozów Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej S.A. w Brzozowie	1993-07-09	OS-II-6210/31/93	2003-07-09	Ws
12.	Zmiana pozwolenia	1993-07-93	OS-II-6210/50/93	2000-01-26	Sb
	Zmiana + przedłużenie pozwol.	1993-07-02	OS-II-6210/20/93	-II-	
		2000-03-21	OS-6223/4/00	2005-12-31	
13.	Zakład Gazowniczy Jasło, Roz- dzielnia Gazu Brzozów	1995-02-07	OS-II-6210/128/94	2007-03-21	Sb
14.	Szkoła Podstawowa Stara Wieś	1995-04-27	OS-II-6210/40/95		Sb
Zmiana pozwolenia	1998-08-11	OS-II-6210/107/98	2005-04-27	Es
Pozwolenie na eksploatację GS”SCh” Wytwórnia Wód. Ga- zowanych w Brzozowie	1998-12-02	OS-II-6210/132/98		
15.	Zakład Tworzyw Sztucznych „ARTGOS” S.A Brzozów	1995-08-21	OS-II-6210/73/95	2005-07-21	Ws
16.	SZGNiG Kopalnia Grabownica	1995-11-23	OS-II-6210/104/95	2005-11-23	Ws
17.	Zmiana pozwolenia	1995-11-09	OS-II-6210/107/95	2003-09-17	St
		1993-09-17	OS-II-6210/58/93		
		1994-10-14	OS-II-6210/86/94		
		1996-03-15	OS-II-6210/22/96		
18.	Gmina Brzozów Ośrodek Zdro- wia w Przysietnicy	1998-05-15	OS-II-6210/58/98	2006-03-15	Sb
				2006-04-15	Es
19.Zmiana pozwolenia Gmina Brzozów Szkoła Podst. Nr 2 w Przysietnicy	1996-04-15	OS-II-6210/22/97	2006-04-02	Sb
		1996-04-02	OS-II-6210/27/96		
		1998-08-11	OS-II-6210/105/98		
20.	PKS w Brzozowie	1987-12-15	OS-II-7211/49/87	2006-07-05	St

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

LP.	KORZYSTAJĄCY Z WÓD	POZWOLENIE WODNOPRAWNE NA SZCZEGÓLNE KORZYSTANIE Z WÓD			
		DECYZJA		Termin ważności	Rodzaj korzystania
		Z DNIA	ZNAK		
1	2	3	4	5	6
21.	Zmiana pozwolenia Gmina Brzozów – kanalizacja opadowa ulicy Rzeczna	1996-07-05	OS-II-6210/44/96		Es
22.	PP-H „Gran-Pik” Brzozów	1996-09-02	OS-II-6210/67/96	2006-09-02	Wo
23.	„Koronki” S.A. Brzozów	1996-11-08	OS-II-6210/95/96	2006-07-22	Sb
Przedłużenie pozwolenia	1997-02-20	OS-II-6210/7/97	2007-02-20	Ws
	Gmina Brzozów Szkoła Podst. Nr 2 Przysietnica	2000-02-20	OS-6223/2/00	2000-02-20	+Sb
24.	PKS w Brzozowie	2007-02-20	OS-II-6210/68/97	2007-02-20	Sb
25.	GS”SCh” Piekarnia Humniska	1997-09-01	OS-II-6210/123/97	2007-09-01	Ws
26.	Szpital w Brzozowie	1998-01-12	OS-II-6210/138/97	2008-01-12	St+So
27.	Gmina Brzozów	1998-02-28	OS-II-6210/20/98	2008-02-28	Ws
28.	Ośrodek Zdrowia Grabownica	1998-04-14	OS-II-6210/54/98	2008-04-14	Ws
29.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej S.A. w Brzozowie	1998-05-25	OS-II-6210/65/98	2008-05-25	Sb
30.	PGNiG Kopalnia Grabownica	1998-06-18	OS-II-6210/167/98	2008-06-18	Sb
31.	PGNiG Kopalnia Turze Pole	1998-12-17	OS-II-6210/168/98	2008-12-17	Wz
32.	Gmina Brzozów oczyszczalnia Grabownica Starzeńska	1998-12-17	OS-II-6210/168/98	2008-12-17	Wz
	Eksploracja oczyszczalni	1999-02-02	OS-6210/1/99	2009-02-02	Sb
33.	Zakład Uboju i Przetwórstwa Mięsnego S.C. w Brzozowie	2000-06-21	OS-6223/14/00		Es
34.	Placówka Terenowa Centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Brzozowie	1999-07-16	OS-6210/11/99	2009-07-16	St + So + Es
35.	GS ”SCh” w Brzozowie	1999-08-10	OS-6210/15/99	2009-08-10	Sb + So
36.	Piekarnia Humniska	2000-01-24	OS-6210/34/99	2008-02-28	Sb+St+So+ Es+Ew
37.	PBI „WAFRO” w Brzozowie	2000-02-10	OS-6210/38/99	2010-02-10	St+So
38.	PKS Brzozów	2000-01-28	OS-6223/1/00	2010-01-28	Ws+Ew
39.	Auto-Myjnia w Brzozowie Pan Jerzy Kozak	2000-07-24	OS-6223/16/00	2010-07-24	Ws+Sb+So
40.	Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci Prowadzony przez Zgro- madzenie S.S. Służebniczek NMP NP. w Starej Wsi gm. Brzozów	2000-08-11	OS-6223/17/00	2010-08-11	Sb
41.	Gmina Brzozów – oczyszczalnia w Górkach	2000-09-11	OS-6223/18/00	2010-09-11	Sb
	Zakład Tworzywy Sztucznych „ARTGOS” S.A. w Brzozowie	2001-06-25	OS-6223/6/01		Es
42.	Stacja Paliw Płynnych	1999-07-30	OS-6210/16/99	2009-07-30	Sb + So
	„BISKAR” Brzozów	2000-11-15	OS-6223/22/00	2010-11-15	Es
43.Zmiana pozwolenia	1999-09-30	OS-6210/25/99	2009-09-30	Sb + So
44.	„Polikat” Sp. z o.o. Brzozów	2000-12-04	OS-6223/25/00	- // -	- // -
45.	PGNiG Kopalnia Grabownica	2001-02-12	OS-6223/1/01	2011-02-12	So
46.	PP-H „Gran-Pik” Import-Eksport w Brzozowie	2001-03-01	OS-6223/2/01	2004-03-01	St
47.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Brzozowie	2001-07-16	OS-6223/8/01	2006-07-16	So
48.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Brzozowie	2001-12-27	OS-6223/11/01	2005-12-31	Ws
	oczyszczalnia „BORKÓWKA”	2002-07-22	OS-6223/13/02	2012-07-22	Komunal.
	PP-H „Gran-Pik” w Brzozowie	2002-07-31	OS-6223/14/02	2012-07-31	Ws

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2004 - 2015

LP.	KORZYSTAJĄCY Z WÓD	POZWOLENIE WODNOPRAWNE NA SZCZEGÓLNE KORZYSTANIE Z WÓD			
		DECYZJA		Termin ważności	Rodzaj korzystania
		Z DNIA	ZNAK		
1	2	3	4	5	6
49.	P-UH „KAJA” S.C. w Humniskach	2002-09-10	OS-6223/15/02	2012-09-10	Ws
50.	ZTS S.A. w Brzozowie	2002-08-26	OS-6223/17/02	2007-08-26	So
51.	HSG „KAMa” w Brzozowie	2002-08-21	OS-6223/19/02	2012-08-21	Ws
52.	S.J. Materiały Budowlane „BUDMATEX” w Brzozowie	2002-11-14	OS-6223/21/02	2012-11-14	Ws
53.	PB-I „WAFRO w Brzozowie	2002-11-12 2002-11-28	OS-6223/22/02 OS-6223/22/02 (zmiana)	2012-11-12	Wp+St+So
54.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Brzozowie	2003-03-31	OS-6223/27/02	2013-02-31	So+St
55.	Szpital Specjalistyczny POO w Brzozowie	2003-03-04	OS-6223/2/03	2013-03-04	Ws

OBJAŚNIENIA:

- Wp - pobór wody powierzchniowej,
- Ws - pobór wody podziemnej ze studni,
- Sb - odprowadzenie ścieków socjalno-bytowych, sanitarnych, bytowo-gospodarczych, itp.,
- St - odprowadzenie ścieków technologicznych, przemysłowych, popłuczne, itp.,
- So - odprowadzenie ścieków opadowych oraz wód opadowych i infiltracyjnych, itp.,
- Sz - odprowadzenie wód złożowych oraz z separatorów ropy itp. - dot. kopalni ropy naftowej,
- Ew - eksploatacja urządzeń wodnych służących do ujmowania wody podziemnej,
- Es - eksploatacja urządzeń zabezpieczających wody przed zanieczyszczeniem,

* * *